

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΠΜΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ**

**Οι Ευρωπαϊκές Κατευθύνσεις για την Κοινωνική Πολιτική
και η Προσαρμογή τους σε Επίπεδο Τοπικής
Αυτοδιοίκησης: Η Περίπτωση του Δήμου Σπάρτης**

Περικλής Λαμπρινός

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αθανασία Τριανταφυλλοπούλου

Καλαμάτα, 2023

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

**ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΠΜΣ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ**

**European imperatives for Social Policy and their integration
at the Local Government: Case study of Municipality of
Sparta**

Periklis Lamprinos

Kalamata, 2023

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος ‘Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση’ του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οργανισμών του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Ευχαριστώ από καρδιάς όσους με βοήθησαν.

Ευχαριστώ θερμά την κυρία Αθανασία Τριανταφυλλοπούλου για την βοήθεια και καθοδήγηση της από την πρώτη στιγμή με την επιλογή του θέματος. Την ευχαριστώ, επίσης, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε και τις πολύτιμες συμβουλές της. Η εργασία δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς τη συνεισφορά της. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του τμήματος για το ταξίδι γνώσης που μας προσέφεραν.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένεια μου που στέκονται στο πλευρό μου σε όλες τις επιλογές μου, την διαρκή συμπαράσταση, την υπομονή τους, την αγάπη τους και τους αφιερώνω την εργασία.

Εγκρίθηκε από την τριμελή επιτροπή αξιολόγησης την 01/12/2023

1. Κα Τριανταφυλλοπούλου Αθανασία, Επιβλέπουσα .
2. Κα Μπιτσάνη Ευγενία, Καθηγήτρια, μέλος.
3. Κος Τσέκος Θεόδωρος, Καθηγητής, μέλος.

Οι Ευρωπαϊκές Κατευθύνσεις για την Κοινωνική Πολιτική και η Προσαρμογή τους σε Επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Η Περίπτωση του Δήμου Σπάρτης

Περίληψη

Οι ραγδαίες δημογραφικές και οικονομικές εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών έχουν επιφέρει μια σειρά από δομικές αλλαγές στον ιστό των σύγχρονων κοινωνιών, διαταράσσοντας σημαντικά τις ισορροπίες σε όλα τα επίπεδα. Ο υπερπληθυσμός, η έντονη αστικοποίηση και οι μεταναστευτικές ροές έχουν δημιουργήσει μια «ασφυκτική» ατμόσφαιρα στα αστικά κέντρα. Στις δεδομένες συνθήκες εκ των πραγμάτων η κοινωνική πολιτική τίθεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, ιδιαίτερα δε όσον αφορά τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, δεδομένες και της προτεραιότητας που δίνεται στην περιφερειακή ανάπτυξη και την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στα πλαίσια της Ε.Ε. Η παρούσα εργασία ανέλυσε την υπάρχουσα κατάσταση όσον αφορά την κοινωνική πολιτική στους ΟΤΑ και τις τάσεις που διαμορφώνονται. Εξάλλου, καθίσταται σαφές πως οι δράσεις κοινωνικού περιεχομένου είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις επικρατούσες συνθήκες και τις ανάγκες κάθε εποχής και περιοχής.

Λέξεις-Κλειδιά: τοπική αυτοδιοίκηση, κοινωνική πολιτική

European imperatives for Social Policy and their integration at the Local Government: Case study of Municipality of Sparta

Abstract

The rapid demographic and economic developments of the last decades have brought about a series of structural changes in the fabric of modern societies, significantly disturbing the balances at all levels. Overpopulation, intense urbanization and migration flows have created a "suffocating" atmosphere in urban centers. In the given circumstances, social policy is de facto at the center of interest, especially with regard to local self-government organizations, given the priority given to regional development and multi-level governance within the EU. The current study analyzed the current situation in terms of social policy in OTAs and the emerging trends. Besides, it becomes clear that the actions of a social content are inextricably linked to the prevailing conditions and the needs of each era and region.

Keywords: local government, social policy

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 11

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ1

- 1.1 Εννοιολογική προσέγγιση κοινωνικής πολιτικής1
- 1.2 Κράτος Πρόνοιας4
- 1.3 Ιδεολογικό υπόβαθρο – Μοντέλα κοινωνικής πολιτικής4
- 1.4 Ιστορική αναδρομή6
- 1.5 Το κράτος πρόνοιας στη σύγχρονη εποχή9

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 212

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ12

- 2.1 Υπάρχουσα κατάσταση12
- 2.2 Φορείς κοινωνικής πολιτικής14
- 2.3 Κοινοτικές κοινωνικές πολιτικές27
- 2.4 Νέες προκλήσεις και κίνδυνοι29

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 334

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ34

- 3.1 Γενικά34
- 3.2 Αρμοδιότητες ΟΤΑ36
- 3.3 Επίπεδα άσκησης κοινωνικής πολιτικής38
- 3.4 Πεδία άσκησης κοινωνικής πολιτικής40
- 3.5 Μέσα άσκησης κοινωνικής πολιτικής41
- 3.6 Ρόλος των ΟΤΑ στην κοινωνική πολιτική42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 446

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ46

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 547

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ47

- 5.1 Προφίλ Δήμου - Οργάνωση–Δομές κοινωνικού χαρακτήρα47
- 5.2 Πλεονεκτήματα/Μειονεκτήματα Προκλήσεις/Στόχοι στην υλοποίησησυγχρηματοδοτούμενων έργων κοινωνικού χαρακτήρα48
- 5.3 Οι πόροι για την υλοποίηση –Θεματικές προτεραιότητες52
- 5.4 Τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα54
- 5.5 Εναλλακτικές δυνατότητες και Σχέδια επιβίωσης σε συνθήκες κρίσης58
- 5.6 Κινητοποίηση και Συνεργασία με την «Κοινωνία των Πολιτών»65

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 669

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ69

- 6.1 Δημογραφικά στοιχεία69
- 6.2Στατιστική ανάλυση71

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ75

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εξάλειψη της φτώχειας και η μείωση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων αποτελούν δίχως αμφιβολία εμβληματικούς στόχους της παγκόσμιας αναπτυξιακής ατζέντας. Μέσω των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs), η διεθνής κοινότητα διακήρυξε την προσπάθεια «τερματισμού της φτώχειας σε όλες τις μορφές και διαστάσεις της» έως το 2030 (ΟΗΕ, 2015). Επιπλέον, αντανακλώντας την επισταμένη προσοχή στα μειονεκτήματα που συνδέονται με τις κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες και την επανεκτίμηση του θεμελιώδους ρόλου της κοινωνικής πολιτικής, οι ΣΒΑ περιλαμβάνουν επίσης έναν στόχο «υιοθέτησης πολιτικών, ιδίως δημοσιονομικών, μισθολογικών και κοινωνικών πολιτικών προστασίας, και να επιτύχουν σταδιακά μεγαλύτερη ισότητα» (ΟΗΕ, 2015). Ωστόσο, οι τρέχουσες εξελίξεις είναι κάθε άλλο παρά ενθαρρυντικές όσον αφορά το ενδεχόμενο να τερματιστεί ουσιαστικά η παγκόσμια φτώχεια μέσα σε αυτή τη δεκαετία, και αρκετές χώρες βιώνουν ήδη τα ακριβώς αντίθετα αποτελέσματα τα οποία προκύπτουν από την ετεροβαρή ανάπτυξη (Chanceletal., 2021; ChristopherHoy&Sumner, 2020; Kanbur, 2019· Lakneretal., 2020).

Στο δεδομένη κατάσταση το ερώτημα το οποίο τίθεται είναι ποιοι οικονομικοί θεσμοί θα μπορούσαν να καταστήσουν δυνατή την ταχύτερη πρόοδο προς τον τερματισμό της φτώχειας και τη μείωση των ανισοτήτων. Εξίσου σημαντική βέβαια είναι και η διερεύνηση των συνθηκών οι οποίες υποκινούν την επέκταση τέτοιων θεσμών. Προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση, η παρούσα εργασία επιχειρεί να προσεγγίσει την κοινωνική πολιτική στα πλαίσια της τοπικής αυτοδιοίκησης, η οποία διαδραματίζει έναν κατεξοχήν σημαντικό ρόλο στο εν λόγω πεδίο. Ειδικότερα, η παρούσα μελέτη υπογραμμίζει τον ρόλο των συστημάτων κοινωνικής προστασίας από αυτή την άποψη, ενώ αναγνωρίζει ότι οι θεσμοί που διέπουν τις κοινωνικές αλληλεπιδράσεις σε διάφορους τομείς της κοινωνίας είναι σημαντικοί για τις περίπλοκες διαδικασίες διανομής που δημιουργούν φτώχεια και διαμορφώνουν τα αποτελέσματα της διανομής. Τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας, που περιλαμβάνουν πολιτικές που ρυθμίζουν την παροχή υγειονομικής περίθαλψης, τις κοινωνικές υπηρεσίες και την προστασία του εισοδήματος, είναι αναμφισβήτητα κεντρικής σημασίας για τη διανομή της ευημερίας στην κοινωνία, ιδιαίτερα για τα πιο ευάλωτα νοικοκυριά. Στην κοινωνιολογία, και γενικότερα στις κοινωνικές επιστήμες, υπάρχει μακρά παράδοση έρευνας για τις αιτίες και τις συνέπειες των θεσμών του

κράτους πρόνοιας στις προηγμένες πολιτικές οικονομίες του ευρωπαϊκού βορά (Esping-Andersen, 1990; Huber&Stephens, 2001; Korpi , 1983· Wilensky, 1975).

Μεγάλο μέρος της έρευνας αυτής διέπεται από έναν διεθνικό και διεπιστημονικό χαρακτήρα, διαμορφώνοντας μια βιβλιογραφία που η οποία ενσωματώνει ένα ευρύ φάσμα επιμέρους διαστάσεων. Αυτή η βιβλιογραφία έχει επισημάνει τις διαφορές στη διαμόρφωση των κοινωνικών πολιτικών ως συνέπεια του βαθμού στον οποίο τα βιομηχανικά έθνη μπόρεσαν να μεταφράσουν την οικονομική ανάπτυξη σε μείωση της φτώχειας και βελτιωμένες συνθήκες διαβίωσης και για τους λιγότερο εύπορους σε αυτές τις κοινωνίες (D. Brady, 2009; Kenworthy , 2011· Korpi&Palme, 1998· Molleretal., 2003).

Η παρούσα εργασία υιοθετεί μια αμφίπλευρη προσέγγιση από θεωρητικής και από πρακτικής σκοπιάς. Στόχος είναι η ενδεδειγμένη αποτύπωση της παρούσας κατάστασης και των τάσεων οι οποίες διαμορφώνονται στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής, η οποία με τη σειρά της είναι σε θέση να συμβάλλει στη διαμόρφωση αποτελεσματικότερων δράσεων. Σε κάθε περίπτωση, βέβαια, καθίσταται σαφές πως η κοινωνική πολιτική, εξ ορισμού, δεν είναι ενιαία και αδιάσπαστη, αλλά θα πρέπει να προσαρμόζεται στις εκάστοτε συνθήκες και ιδιαιτερότητες (τόσο χωρικά όσο και χρονικά) προκειμένου να διασφαλισθούν τα βέλτιστα δυνατά αποτελέσματα. Αφουγκραζόμενη την εν λόγω ανάγκη, η παρούσα εργασία προσεγγίζει το συγκεκριμένο ζήτημα υπό το πρίσμα μιας μελέτης περίπτωσης. Οι ερευνητικοί στόχοι της εργασίας καθορίζονται ως ακολούθως:

1^{ος} ερευνητικός στόχος: Πως διαμορφώνεται το εννοιολογικό πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής στο σύγχρονο περιβάλλον;

2^{ος} ερευνητικός στόχος: Ποιος ο ρόλος της ευρωπαϊκής ένωσης όσον αφορά τις δράσεις και τις κατευθύνσεις της κοινωνικής πολιτικής;

3^{ος} ερευνητικός στόχος: Με ποιον τρόπο ενσωματώνεται η κοινωνική πολιτική σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης;

4^{ος} ερευνητικός στόχος: Ποιο το πλάνο δράσης του Δήμου Σπάρτης σε επίπεδο κοινωνικής πολιτικής;

Αναφορικά με τη διάρθρωση της παρούσας μελέτης αυτή αναπτύσσεται σε δύο μέρη. Τα τρία πρώτα κεφάλαια αποτελούν τη θεωρητική βάση της εργασίας. Στο κεφάλαιο 1 γίνεται μια σύντομη αναφορά στις βασικές έννοιες που διέπουν την κοινωνική πολιτική. Αρχικά επιχειρείται μια καθαρά εννοιολογική προσέγγιση την

κοινωνική πολιτική και το ρόλο που αυτό κατέχει στα πλαίσια των σύγχρονων κοινωνιών. Κατόπιν το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στο κράτος πρόνοιας και μοντέλα κοινωνικής πολιτικής. Εν συνεχεία πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή στην κοινωνική πολιτική και τέλος σχολιάζεται η υπάρχουσα κατάσταση στο υπό μελέτη πεδίο.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, έχοντας αναλύσει τις βασικές έννοιες περί κοινωνικής πολιτικής και του ρόλου που αυτή επιτελεί στα πλαίσια του κράτους πρόνοιας το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την κοινωνική πολιτική και τις σχετικές δράσεις που λαμβάνουν χώρα στο εν λόγω πεδίο. Αρχικά σκιαγραφείται η υπάρχουσα κατάσταση και στη συνέχεια καταγράφονται οι φορείς κοινωνικής πολιτικής με τις βασικές τους αρμοδιότητες. Η επόμενη ενότητα αφορά τις κοινοτικές κοινωνικές πολιτικές και το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την καταγραφή των τάσεων που αναμένεται να μας απασχολήσουν τα επόμενα χρόνια.

Το τρίτο κεφάλαιο εστιάζει στο ρόλο που κατέχει η κοινωνική πολιτική στα πλαίσια της τοπικής αυτοδιοίκησης λαμβάνονται υπόψη και την διαρκώς αυξανόμενη βαρύτητα η οποία δίνεται στην περιφερειακή διακυβέρνηση σε επίπεδο Ε.Ε..

Τα επόμενα τρία κεφάλαια αποτελούν το ερευνητικό μέρος της εργασίας. Αρχικά, στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται η μεθοδολογία έρευνας. Όπως ήδη ειπώθηκε παραπάνω, το μεθοδολογικό εργαλείο το οποίο υιοθετείται στα πλαίσια της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη περίπτωσης. Παράλληλα, για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας σχεδιάζεται ένα ερωτηματολόγιο με σκοπό τη διερεύνηση των στάσεων και των αντιλήψεων των πολιτών του Δήμου Σπάρτης όσον αφορά τις δράσεις κοινωνικής πολιτικής.

Το πέμπτο κεφάλαιο αποτελεί το καθαρά ερευνητικό μέρος της εργασίας, όπου αναλύεται διεξοδικά η περίπτωση του Δήμου Σπάρτης. Ειδικότερα, σε πρώτο στάδιο αναλύεται το προφίλ του Δήμου Σπάρτης, η οργάνωσή του και οι κοινωνικές του δομές, ενώ στη συνέχεια εξετάζονται τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα, οι προκλήσεις και οι στόχοι όσον αφορά την εφαρμογή έργων συγχρηματοδότησης τα άπτονται της κοινωνικής πολιτικής. Ακολούθως, διερευνώνται οι διαθέσιμοι πόροι και οι θεματικές προτεραιότητες της κοινωνικής πολιτικής και μελετάται η σημασία των τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων. Τέλος, σχολιάζονται οι εναλλακτικές δυνατότητες και τα σχέδια επιβίωσης σε συνθήκες κρίσης και δίνονται χρήσιμες κατευθύνσεις για την κινητοποίηση και τη συνεργασία με την «κοινωνία των

πολιτών». Στο έκτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η επεξεργασία των δεδομένων που συλλέχθηκαν και διενεργείται η στατιστική ανάλυση.

Η εργασία κλείνει με το σχολιασμό των αποτελεσμάτων, τους περιορισμούς που διέπουν την παρούσα μελέτη και τη χάραξη κατευθύνσεων για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Πριν προχωρήσουμε στο κυρίως ζήτημα που πραγματεύεται η παρούσα εργασία στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμη μια σύντομη αναφορά στις βασικές έννοιες που διέπουν την κοινωνική πολιτική. Αρχικά επιχειρείται μια καθαρά εννοιολογική προσέγγιση την κοινωνική πολιτική και το ρόλο που αυτό κατέχει στα πλαίσια των σύγχρονων κοινωνιών. Κατόπιν το ενδιαφέρον μετατοπίζεται στο κράτος πρόνοιας και μοντέλα κοινωνικής πολιτικής. Εν συνεχεία πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή στην κοινωνική πολιτική και τέλος σχολιάζεται η υπάρχουσα κατάσταση στο υπό μελέτη πεδίο.

1.1 Εννοιολογική προσέγγιση κοινωνικής πολιτικής

Δεδομένης της πολυεπίπεδης φύσης της κοινωνικής πολιτικής, η οριοθέτηση των βασικών εννοιών που τη διέπουν καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη.

1.1.1 Ορισμός

Στη διεθνή επί του θέματος βιβλιογραφία μπορεί κανείς να συναντήσει πλήθος σχετικών ορισμών όσον αφορά την κοινωνική πολιτική. «Η Κρατική Πολιτική εν συντομία περιλαμβάνει στις πράξεις ή παραλείψεις της κυβέρνησης (κυβερνών κόμμα). Η ανάλυση της κρατικής πολιτικής αφορά την περιγραφή και ερμηνεία των αιτιών και αποτελεσμάτων της Κυβερνητικής δράσης και απραξίας (η απραξία της κυβέρνησης επηρεάζει το ίδιο την κοινωνία όσο και οι ενέργειές της). Η Κοινωνική Πολιτική είναι ένα γνωστικό αντικείμενο, που δανείζεται γνώσεις από άλλες κοινωνικές επιστήμες προκειμένου να αναπτυχθεί η μελέτη της. Η συνεισφορά από άλλους κλάδους περιλαμβάνει την κοινωνιολογία, την κοινωνική εργασία, την ψυχολογία, τα οικονομικά, τις πολιτικές επιστήμες, τη διοίκηση, την ιστορία, την φιλοσοφία και τα νομικά.»

Η κοινωνική πολιτική αναφέρεται σε: 1) «εκείνους τους στόχους, σκοπούς και δηλωμένες προθέσεις του πεδίου των οργανώσεων δημόσιου, ιδιωτικού/επιχειρηματικού και αστικού τομέα και της διεθνούς κοινότητας που

προορίζονται να μειώσουν την ένδεια και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες του πληθυσμού, ανεξαρτήτως φύλου, προκειμένου να βελτιωθούν η ευημερία ή η πρόνοια τους, και για να προωθήσουν την ανάπτυξη της χώρας 2) στον τρόπο που αυτοί οι δηλωμένοι στόχοι, σκοποί και προθέσεις μετατρέπονται σε ειδικά προγράμματα και μέτρα για την αλλαγή και 3) οι ελεγχόμενες εκβάσεις αυτών των προγραμμάτων και Μέτρων (Thomas, 2001)».

Υπό μια άλλη προσέγγιση ο όρος κοινωνική πολιτική υιοθετείται προκειμένου να περιγράψουμε πρωτοβουλίες και μέτρα που αποσκοπούν στην προώθηση της ευημερίας. Εν γένει ο όρος «κοινωνική πολιτική» χρησιμοποιείται για να ενσωματώσει

- «τις πολιτικές που χρησιμοποιούν οι κυβερνήσεις για την ευημερία και την κοινωνική προστασία»
- «τους τρόπους με τους οποίους αναπτύσσεται η ευημερία σε μια κοινωνία, και»
- «την ακαδημαϊκή μελέτη του θέματος.»

Στην 1^η περίπτωση, η «κοινωνική πολιτική» εμπεριέχει από κοινού τις «κοινωνικές υπηρεσίες» και το «κράτος πρόνοιας». Στη 2^η περίπτωση, η οποία αντιπροσωπεύει μια εκτενέστερη θεώρηση ενσωματώνεται ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων τα οποία υπερβαίνουν τις κυβερνητικές πολιτικές και τα μέσα με τα οποία προωθείται η πρόνοια, καθώς και οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που διαμορφώνουν την ανάπτυξη της ευημερίας.

«Η κοινωνική πολιτική αποτελεί την οργανωμένη παρέμβαση του κράτους ή του εκάστοτε φορέα άσκησης εξουσίας, η οποία μέσα από την αναγνώριση και την κάλυψη αναγκών- σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο- στοχεύει στην ρύθμιση της κοινωνικής αναπαραγωγής και στην εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και ειρήνης. Η επίτευξη της κοινωνικής ευημερίας αποτελεί έναν σημαντικό αλλά όχι αναγκαίο στόχο της, ενώ στις σύγχρονες κοινωνίες της διακινδύνευσης προσανατολίζεται προς την στήριξη της ατομικής διαχείρισης των κινδύνων. Συνδέεται άρρηκτα με την κοινωνική αλλαγή, την οποία μπορεί να προωθεί, να καθυστερεί ή να παρεμποδίζει και αποτελεί πολύτιμο εργαλείο επίτευξης των στόχων μίας ευρύτερης «κοινωνικής πολιτικής» σε εποχές αναδιάρθρωσης κοινωνικών δομών και σχέσεων σε βάθος και έκταση. Την κοινωνική πολιτική μπορούμε να την κατανοήσουμε μέσα σε συγκεκριμένα ιστορικά και πολιτισμικά πλαίσια και μέσα από

τον κυρίαρχο λόγο τον οποίο εκφέρουν οι κύριοι παράγοντες σχεδιασμού και εφαρμογής της, και οι επιστημονικοί μελετητές της. Ως γνωστικό αντικείμενο έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα που χαρακτηρίζεται από την σύζευξη θεωρίας και εφαρμογής, μέσα από διαφορετικές κάθε φορά θεωρητικές και ιδεολογικές προσεγγίσεις.» (Τσιλγκερίδου, 2019)

Σύμφωνα με το εναρμονισμένο ευρωπαϊκό σύστημα στατιστικών κοινωνικής προστασίας (ESSPROS) ο όρος «κοινωνική πολιτική» αναφέρεται στο σύνολο των παροχών σε χρήμα ή σε είδος από πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας που αποσκοπούν στην αντιμετώπιση ενός καθορισμένου συνόλου κινδύνων και αναγκών. Στη βιβλιογραφία ο όρος κοινωνική πολιτική συνδέεται γενικότερα με την καταγραφή, ιεράρχηση και κάλυψη κοινωνικών κινδύνων και αναγκών μέσα από σύνολα ρυθμίσεων και παροχών σε τομείς όπως:

- η υγεία
- η ασφάλιση
- η απασχόληση
- η στέγαση και
- οι προνοιακές υπηρεσίες, νοούμενες ως σύνολο παρεμβάσεων που στοχεύουν στην εξατομικευμένη φροντίδα και κάλυψη αναγκών συνδεδεμένων ιδίως με:
- την παιδική μέριμνα
- την προστασία της τρίτης ηλικίας
- την ενίσχυση της οικογένειας
- την υποστήριξη ατόμων με αναπηρίες

Στις ειδικότερες στοχεύσεις της κοινωνικής πολιτικής περιλαμβάνεται η εξομάλυνση των ποσοτικών και ποιοτικών προβλημάτων που αφορούν τις συνθήκες διαβίωσης των λιγότερο ευνοημένων από τη λειτουργία της αγοράς πληθυσμιακών ομάδων και η συνεπακόλουθη, διασφάλιση αξιοπρεπών όρων ζωής για το σύνολο των μόνιμα εγκατεστημένων προσώπων. Η Κοινωνική Πολιτική σε συνάρτηση με την κοινωνική διοίκηση είναι η βάση τιθέμενων αξιών και στόχων, σκόπιμη επιλογή, προτίμηση, ιεράρχηση μεθόδων, μέσων και ενεργειών για την επίτευξη ορισμένων αποτελεσμάτων στον ευρύτερο χώρο της κοινωνικής διοίκησης.

1.1.2 Ρόλος κοινωνικής πολιτικής

Η κοινωνική πολιτική ως πράξη, χαρακτηρίζεται από την κρατική παρέμβαση του σύγχρονου κράτους στην αγορά και στην οικονομία, αποσκοπώντας στην αναδιανομή του εισοδήματος και των πόρων αυτής. Οι βασικοί της στόχοι επικεντρώνονται στην κοινωνική προστασία των πολιτών που χρίζουν ιδιαίτερης φροντίδας, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τους νέους κοινωνικούς κινδύνους, να καλύψουν τις νέες κοινωνικές ανάγκες τους -συμφιλίωση εργασίας, οικογενειακής ζωής, εκπαίδευσης- και να διατηρήσουν ταυτόχρονα την κοινωνική τους συνοχή καθώς είναι εμποτισμένη με την αρχή της κοινωνικής αλληλεγγύης. Προσπαθεί να αμβλύνει τις κοινωνικές ανισότητες και να καταπολεμήσει την φτώχεια που ταλανίζει μεγάλο μέρος του πληθυσμού αλλά και να προάγει την συνολική κοινωνική ευημερία των πολιτών της, γεγονός που αποτελεί και τον απώτερο στόχο της, μέσα σε μια δημοκρατική κοινωνία δικαίου.

1.2 Κράτος Πρόνοιας

Η κοινωνική πολιτική αποτελεί, δίχως αμφιβολία, εγγενές στοιχείο του κράτους πρόνοιας, χαρακτηριστικό γνώρισμα του οποίου είναι «η έντονη κοινωνική του λειτουργία, που στοχεύει στην ευημερία του πληθυσμού μέσω της κάλυψης των κοινωνικών αναγκών, την κοινωνική προστασία από τυχόν κινδύνους και τη μείωση των ανισοτήτων» (Μενή, Αποστολάκης, & Σαράφης, 2021). Βέβαια, ο τρόπος με τον οποίο «εκφράζεται» το κράτος πρόνοιας σε κάθε χώρα, ποικίλει ανάλογα με τις ανάγκες, τις πολιτικές κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες που τίθενται κατά περίπτωση. Καταλήγουμε, λοιπόν, σε διαφορετικά μοντέλα του κράτους πρόνοιας, η τυπολογία των οποίων στηρίζεται στη σύνθεση τριών πυλώνων: του κράτους, της οικογένειας και της αγοράς (Dedopoulou, Malavazos, M., & Sarafis, 2019).

1.3 Ιδεολογικό υπόβαθρο – Μοντέλα κοινωνικής πολιτικής

Πρώτος ο Titmuss, στα μέσα της δεκαετίας του 70, διακρίνει τρεις τύπους κοινωνικής πολιτικής: (1) το υπολειμματικό μοντέλο, (2) το βιομηχανικό μοντέλο και (3) το θεσμικό ή αναδιανεμητικό μοντέλο. Το 1990, ο Andersen κάνει λόγο για «προνοιακό καθεστώς», το οποίο μπορεί να έχει (1) φιλελεύθερη, (2) συντηρητική ή (3) κοινωνική – δημοκρατική χροιά. Λίγα χρόνια αργότερα, ο Ferrera προτείνει την επέκταση της εν λόγω προσέγγισης αναγνωρίζοντας ένα «νότιο μοντέλο» το οποίο αναφέρεται στα κράτη της Νοτίου Ευρώπης (Μενή, Αποστολάκης, & Σαράφης, 2021).

Η κατάταξη των χωρών σύμφωνα με τα παραπάνω μοντέλα καθορίζει το επίπεδο των κοινωνικών παροχών που προσφέρονται κατά περίπτωση, ενώ παράλληλα το μίγμα κοινωνικής πολιτικής διαμορφώνει αυτό το οποίο ονομάζουμε κράτος πρόνοιας. Στην Ευρώπη, αφετηρία για την ανάπτυξη του κοινωνικού κράτους αποτέλεσε η λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Ωστόσο στη χώρα μας, ουσιαστικά το κράτος πρόνοιας άρχισε να διαμορφώνεται μετά το 1974, καθώς έως τότε οι κοινωνικές και οι πολιτικές συνθήκες καθιστούσαν ιδιαίτερα δυσχερή μια τέτοια προσέγγιση. Η ανάπτυξη βέβαια σε εγχώριο επίπεδο συνέπεσε χρονικά με την κρίση του κοινωνικού κράτους διεθνώς. Ως εκ τούτου η χώρα μας δεν κατάφερε ποτέ να διαμορφώσει τις κατάλληλες συνθήκες. Σε όλα τα παραπάνω μάλιστα, ήρθε να προστεθεί η τρέχουσα κρίση την οποία διανύουμε, η οποία ενέτεινε ακόμη περισσότερο τα προβλήματα. Οι χρόνιες παθογένειες του ελληνικού συστήματος κοινωνικής πολιτικής λοιπόν δεν κατάφεραν ποτέ να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά.

1.3.1 Το υπολειμματικό Προνοιακό Μοντέλο Κοινωνικής Πολιτικής

Ο σχηματισμός του συγκεκριμένου μοντέλου βασίζεται στην υπόθεση ότι υπάρχουν δύο «φυσικά» ή κοινωνικά προκαθορισμένα δίκτυα μέσω των οποίων καλύπτονται με τον βέλτιστο τρόπο οι ανάγκες των ατόμων: η ιδιωτική αγορά και η οικογένεια. Μόνο όταν διαβρωθούν τα δύο αυτά δίκτυα, θα πρέπει να «παρέμβουν» οι θεσμοί κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και πάλι μόνο προσωρινά. Όπως εύγλωττα αναφέρει ο Peacock: ο πραγματικός στόχος του Κράτους Πρόνοιας είναι να καταστήσει ικανούς τους ανθρώπους να μάθουν να ζουν δίχως αυτό.. Η θεωρητική βάση αυτού του μοντέλου εντοπίζεται στην περίοδο του Νόμου Περί Φτωχών στην Αγγλία, και

υποστηρίζεται από οργανικές-μηχανιστικές-βιολογικές κατασκευές της κοινωνίας που απορρέουν από το έργο των κοινωνιολόγων Spencer και Radcliffe-Brown, καθώς και από το έργο οικονομολόγων όπως ο Friedman και ο Hayek και των ιδρυτών και ακόλουθων του Ινστιτούτου Οικονομικών Υποθέσεων του Λονδίνου.

1.3.2 Το Βιομηχανικό μοντέλο Επιτυχίας-Απόδοσης Κοινωνικής Πολιτικής

Το μοντέλο αυτό δίδει σημαντική βαρύτητα στο θεσμικό ρόλο της κοινωνικής πολιτικής ως αναπόσπαστο στοιχείο της οικονομικής δραστηριότητας. Υποστηρίζει ότι οι κοινωνικές ανάγκες θα πρέπει να καλύπτονται στη βάση της προστιθέμενης αξίας, της εργασιακής απόδοσης και της παραγωγικότητας. Απορρέει από ένα μείγμα οικονομικών και ψυχολογικών θεωριών που αναφέρονται στα κίνητρα, την προσπάθεια και την ανταμοιβή, καθώς και στον σχηματισμό ταξικών και ομαδικών ταυτίσεων. («Handmaiden Model»)

1.3.3 Το Θεσμικό-Αναδιανεμητικό Μοντέλο Κοινωνικής Πολιτικής

Το συγκεκριμένο μοντέλο εκλαμβάνει την κοινωνική πολιτική ως έναν μείζονα ενσωματωμένο κοινωνικό θεσμό, που παρέχει καθολικές υπηρεσίες (universalistic services) εκτός του πλαισίου της αγοράς στην βάση της αναγκαιότητας. Βασίζεται ως ένα βαθμό στις θεωρίες σχετικά με τις πολλαπλές επιδράσεις της κοινωνικής αλλαγής και του οικονομικού συστήματος, και εν μέρει στην αρχή της κοινωνικής ισότητας. (Παρασύρη, 2021)

1.4 Ιστορική αναδρομή

Η κοινωνική πολιτική, όπως ήδη ειπώθηκε παραπάνω, είναι μια πολυδιάστατη έννοια, η οποία ενσωματώνει την παροχή λύσεων για τη διαχείριση των απαιτήσεων της κοινωνικής ζωής. Οι κοινωνικές προκλήσεις μεταβάλλονται βάσει οικονομικών

και περιβαλλοντικών παραγόντων, ενώ οι αλλαγές αυτές επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό και από τις κοινωνικές νόρμες και τις υιοθετούμενες πολιτικές. Το ιστορικό υπόβαθρο των κοινωνικών πολιτικών είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με σημαντικά γεγονότα της ανθρώπινης ιστορίας. Επί παραδείγματι, ένας ακρογωνιαίος λίθος στην παγκόσμια ιστορία, η βιομηχανική επανάσταση, από τη μια πλευρά σήμανε την είσοδο σε μια εποχή οικονομικής ευημερίας, αλλά από την άλλη αύξησε τα κοινωνικά προβλήματα και τις κοινωνικές ανισότητες τόσο μεταξύ διαφορετικών κρατών όσο και μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων στα πλαίσια του ίδιου κράτους. Από βιομηχανική άποψη, οι κοινωνίες μπορούν να θεωρηθούν ως προβιομηχανικές κοινωνίες, βιομηχανικές κοινωνίες και μεταβιομηχανικές κοινωνίες. Είναι επίσης δυνατό να πούμε ότι οι κοινωνικές πολιτικές που έδιναν λύσεις σε κοινωνικά προβλήματα άλλαξαν επίσης με βάση τις συνθήκες της εκάστοτε περιόδου.

Κατά το πρώτο στάδιο, χρησιμοποιήθηκαν παραδοσιακές μέθοδοι για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών και οι ομάδες που έχριζαν προστασίας προσπάθησαν να προστατευτούν μέσω κοινωνικής βοήθειας και υπηρεσιών στην προβιομηχανική περίοδο.

Η περίοδος που ξεκίνησε με τη βιομηχανική επανάσταση προκάλεσε ποικίλα κοινωνικά προβλήματα από το δεύτερο μισό του δέκατου όγδοου αιώνα. Αναζητώντας λύσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και της κοινωνικής ανισορροπίας, που προκλήθηκαν από την εκβιομηχάνιση, η κοινωνική πολιτική προσπάθησε να ισορροπήσει μεταξύ οικονομίας και κοινωνικών πολιτικών. Οι μεταναστεύσεις σε βιομηχανικές περιοχές με τον αντίκτυπο της εκβιομηχάνισης προκάλεσαν νέα επαγγέλματα, αρνητικές συνθήκες ζωής και εργασίας και φτώχεια. Μπροστά σε αυτή την αλλαγή στη δημογραφική δομή, τα κράτη υιοθέτησαν τη φιλελεύθερη οικονομική αντίληψη ως λύση. Η οικονομία της ελεύθερης αγοράς που προέκυψε ως αποτέλεσμα των ανησυχιών ότι οι κρατικές παρεμβάσεις θα έβλαπταν τις οικονομικές και κοινωνικές ισορροπίες βοήθησε ένα μέρος της κοινωνίας να έχει ευημερία αλλά προκάλεσε τη φτωχοποίηση των εργαζομένων που αποτελούσαν την πλειοψηφία της κοινωνίας. Η αποτυχία της κατανόησης της φιλελεύθερης οικονομίας να διασφαλίσει την κοινωνική ευημερία είχε ως αποτέλεσμα επικρίσεις και την άνοδο των νεοφιλελεύθερων προσεγγίσεων.

Το γεγονός ότι η περιορισμένη προσέγγιση του φιλελεύθερου κράτους προκάλεσε αρνητικά αποτελέσματα στις κοινωνικές πολιτικές οδήγησε στην υιοθέτηση ενός πιο παρεμβατικού και ρυθμιστικού κρατικού μοντέλου. Επειδή οι

κοινωνικές προσδοκίες ότι το κράτος θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις κοινωνικές ανάγκες αυξήθηκαν, το κράτος απέκτησε νέο χαρακτήρα για την επίλυση κοινωνικών προβλημάτων. Επηρεασμένη από τους πολέμους που ξέσπασαν στο πρώτο μισό του εικοστού αιώνα και την οικονομική κρίση του 1929, η έννοια του κράτους άλλαξε υπέρ των κοινωνικών πολιτικών. Με την κεϋνσιανή οικονομική προσέγγιση, άνοιξε ο δρόμος για πιο περιεκτικές παρεμβάσεις και υιοθέτησε την προσέγγιση του «κράτους πρόνοιας». Ωστόσο, επηρεασμένη επίσης από την παγκοσμιοποίηση, η παρεμβατική προσέγγιση του κράτους πρόνοιας για τη διασφάλιση της οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας απέτυχε να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη και η θέση του κράτους συζητήθηκε ξανά.

Στη νέα αυτή περίοδο, όπου η αύξηση των κοινωνικών δαπανών και φόρων εκλαμβανόταν ως απειλή, προτάθηκε η μείωση των κοινωνικών ευθυνών του κράτους. Οι κρίσεις που ξεκίνησαν τη δεκαετία του 1970 και τα προβλήματα που αυξήθηκαν με την επίδραση της παγκοσμιοποίησης οδήγησαν σε μετασχηματισμό του κράτους πρόνοιας. Η κρίση του κράτους πρόνοιας και η διαρκώς αυξανόμενη συζήτηση για τον ρόλο του κράτους στον καθορισμό των κοινωνικών πολιτικών έκανε τα κράτη να βυθιστούν σε νέες αναζητήσεις. Αν και οι αναζητήσεις για το κοινωνικό κράτος της Χρυσής Εποχής ήταν διαφορετικές, μπορούμε να πούμε ότι οι βασικές συμπεριφορές ήταν νεοφιλελεύθερες συμπεριφορές όπως η αύξηση της αποτελεσματικότητας των τοπικών διοικήσεων, η διασφάλιση της ευημερίας στους κερδοσκοπικούς οργανισμούς και η αναχώρηση των κοινωνικών υπηρεσιών στον ιδιωτικό τομέα.

Ως εκ τούτου, το κράτος πρόνοιας στη μορφή που προέκυψε με τη βιομηχανική επανάσταση αναδιαρθρώθηκε με την «Εποχή της Πληροφορίας» και την παγκοσμιοποίηση που εμφανίστηκε στα τέλη του προηγούμενου αιώνα. Στο διάστημα αυτό, οι κοινωνικές πολιτικές καθορίζονται από την κοινωνία των πολιτών, διεθνείς και υπερεθνικούς οργανισμούς αντί για παραδοσιακά μέσα, και η κατανόηση της κοινωνικής πολιτικής μετατρέπεται σε νέες μορφές.

Παρά την κριτική η οποία ασκείται, το κράτος πρόνοιας συνεχίζει να ρυθμίζει και να εφαρμόζει τις κοινωνικές πολιτικές σήμερα. Εκτεθειμένο σε ορισμένους μετασχηματισμούς και σε κάποιο βαθμό αντικατασταθέν από νεοφιλελεύθερες πολιτικές ως αποτέλεσμα των αλλαγών που προκλήθηκαν από την παγκοσμιοποίηση και την εποχή της πληροφορίας, το κράτος πρόνοιας προβλέπεται να συνεχίσει την

ύπαρξή του σε νέες μορφές και παραμένει ως σημαντική δύναμη για τη ρύθμιση των κοινωνικών πολιτικών στο μέλλον. (Κοντόπουλος, 2021)

1.5 Το κράτος πρόνοιας στη σύγχρονη εποχή

Το εύρος των μεταβλητών που υπεισέρχονται στην ανάλυσή καθιστά εξαιρετικά δύσκολο να προβλεφθεί ξεκάθαρα η μελλοντική κατάσταση του κράτους πρόνοιας. Το κράτος πρόνοιας αλλάζει με βάση τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτιστικές και δημογραφικές δομές των κρατών. Εξάλλου, στις τρέχουσες συνθήκες δεν φαίνεται εφικτή η χρηματοδότηση των πολιτικών πρόνοιας με τις παραδοσιακές μεθόδους. Ειδικά η οικονομική κρίση του 2008 κατέστησε σαφές ο πυρήνας του κράτους πρόνοιας περί βασικού ρόλου του κράτους όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη δεν είναι πια αποδεκτός ως ιδέα. Η αυξανόμενη ανεργία αποτελεί εμπόδιο για την ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας. Επιπλέον, ο πληθυσμός στον αναπτυσσόμενο κόσμο γερνάει και η δημογραφική δομή αλλάζει. Πρέπει να υποστηριχθούν οι αγορές εργασίας, να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να αυξηθεί η απασχόληση. Ως εκ τούτου, τα κράτη σε μια προσπάθεια να προσαρμοστούν αυξάνουν τις δημόσιες δαπάνες σε μια προσπάθεια αντιμετώπισης της κατάστασης.

Σε κάθε περίπτωση, οι προσεγγίσεις για την παροχή ευημερίας είναι διαφορετικές. Κάποια κράτη υιοθετούν φιλελεύθερες προσεγγίσεις, κάποια κράτη υιοθετούν κορπορατιστικές και κάποια άλλα υιοθετούν καθολικές προσεγγίσεις. Τα τελευταία χρόνια, αυξάνεται η πεποίθηση ότι οι οικονομικές πολιτικές δεν επαρκούν για την επίτευξη ενός κράτους πρόνοιας, αλλά ότι το κράτος πρόνοιας πρέπει να επιτευχθεί μέσω των κοινωνικών πολιτικών.

Αν και πολλά επιχειρήματα έχουν προβληθεί σε συζητήσεις για το μέλλον του κράτους πρόνοιας, μπορούμε να πούμε ότι η συντηρητική και η προοδευτική άποψη είναι πιο κυρίαρχες. Οι συντηρητικοί υποστηρίζουν ότι το κράτος πρόνοιας μπορεί να ξεπεράσει την κρίση μόνο μεταβαίνοντας σε νεοφιλελεύθερες πολιτικές. Υποστηρίζουν επίσης ότι η υποχρεωτική αλλαγή που έλαβε χώρα στη βιομηχανική επανάσταση ισχύει και για την Εποχή της Πληροφορίας που εμφανίστηκε το τελευταίο τέταρτο του εικοστού αιώνα και ότι οι κοινωνικές πολιτικές πρέπει να αναπτυχθούν από τις υπερεθνικές οργανώσεις μετά την αλλαγή του κράτους πρόνοιας.

Για τους αριστερούς, υποστηρίζουν ότι τα κράτη πρόνοιας έχουν την ικανότητα να προσαρμόζονται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες. και ως εκ τούτου, μπορούν να ξεπεράσουν την κρίση μέσω μεταρρυθμίσεων και αναδιαρθρώσεων. Προτείνεται η υιοθέτηση των νεοκεϋνσιανών προσεγγίσεων αντί της νεοφιλελεύθερης προσέγγισης στη μεταρρυθμιστική διαδικασία. Ως εναλλακτική λύση σε αυτές τις απόψεις, οι νεοφιλελεύθεροι και οι συντηρητικοί έχουν αναπτύξει νέες πρωτοβουλίες με το όνομα «Νέα Δεξιά» και οι σοσιαλδημοκράτες και οι σοσιαλφιλελεύθεροι έχουν κάνει νέες πρωτοβουλίες με το όνομα «Ο Τρίτος Δρόμος».

Η παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει αναφερθεί ως λόγος για τον μετασχηματισμό του κράτους πρόνοιας και των κοινωνικών πολιτικών, αυξάνει την επιρροή της με τη συμμετοχή διεθνών οργανισμών όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Τα εθνικά κράτη θα πρέπει να εφαρμόζουν πολιτικές σε οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς που δεν βασίζονται σε εξωτερικές διαδικασίες αλλά βασισμένες σε εσωτερικές δυναμικές. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, αν και έχουν παρόμοια χαρακτηριστικά, κάθε χώρα έχει διαφορετικές εφαρμογές κοινωνικής προστασίας. Εδώ, το κύριο σημαντικό είναι να προσδιοριστούν οι επιπτώσεις της αλλαγής στις δημογραφικές και πολιτιστικές δομές των χωρών και να γίνει σωστή παρέμβαση. Συνοπτικά, είναι επιλογή των εθνικών πολιτικών αρχών να παρουσιάσουν τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης ως τον μόνο λόγο για τις εθνικές τους πολιτικές. Αντί αυτής της προοπτικής, θα ήταν μια πιο ρεαλιστική προσέγγιση να προσπαθήσουμε να επωφεληθούμε από τις θετικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης για τη μείωση των προβλημάτων σε εθνικό επίπεδο. Με αυτόν τον τρόπο, θα ήταν δυνατό να αναπτυχθούν πιο αποτελεσματικά εργαλεία για την πρόληψη των αυξανόμενων κοινωνικών προβλημάτων.

Τα κράτη πρόνοιας εξακολουθούν να αναπτύσσονται και να αναζητούν καλύτερες συνθήκες εργασίας και ζωής, προσανατολιζόμενα στην εγκαθίδρυση συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης που να καλύπτουν όλους τους κοινωνικούς κινδύνους. Από αυτή την άποψη, μπορούμε να πούμε ότι δεν υπάρχει πραγματική κρίση στα κράτη πρόνοιας, αλλά γίνονται προσπάθειες να αρθούν τα εμπόδια μπροστά στην οικονομική ανάπτυξη. Σε κάθε περίπτωση, τα κράτη πρόνοιας πρέπει να θεσπίσουν κανονισμούς για να μειώσουν τα ποσοστά ανεργίας, τους φόρους και τις δημόσιες δαπάνες λόγω της πτώσης της οικονομικής ανάπτυξης. Φαίνεται να

υπάρχει μια τάση για περιορισμό στις κοινωνικές πολιτικές επειδή το ποσοστό των κοινωνικών δαπανών στις δημόσιες δαπάνες είναι υψηλό.

Οι μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες για τη μείωση των κρίσεων πρόνοιας στα κράτη πρόνοιας οδήγησαν στο να δοθεί μεγαλύτερη σημασία στην κατανόηση της «ενεργητικής κοινωνικής προστασίας» στις εφαρμογές κοινωνικής πολιτικής. Αυτές οι πρακτικές, που εφαρμόστηκαν στη δεκαετία του 1990 και οι οποίες στην αγορά εργασίας, βασίστηκαν σε κανονισμούς που ενθαρρύνουν την εργασία και περιορίζουν τις παθητικές δαπάνες. Για τη μείωση των παθητικών δαπανών, συντομεύτηκε η περίοδος απολαβής κοινωνικών παροχών και δυσχεραίνουν τις συνθήκες τους. Όταν αξιολογείται ο αντίκτυπος των εφαρμογών μεταρρυθμίσεων στις κοινωνικές δαπάνες, φαίνεται ότι η φτώχεια των παιδιών έχει αυξηθεί και οι εργασίες για την παροχή οικογενειακών βοηθημάτων και την παροχή επαγγελματικής εκπαίδευσης ήταν ανεπαρκείς. Είναι προφανές ότι η ηλικία συνταξιοδότησης και οι δαπάνες υγείας θα συνεχίσουν να αυξάνονται λόγω της γήρανσης του πληθυσμού. Μπορούμε να πούμε ότι η αύξηση των παθητικών δαπανών λόγω της γήρανσης του πληθυσμού αποτελεί εμπόδιο για την πραγματοποίηση ενεργητικών και παθητικών μεταρρυθμίσεων.

Ως αποτέλεσμα, τα κράτη πρόνοιας συνεχίζουν να υπάρχουν με διαφορετικούς τρόπους. Οι εξελίξεις δείχνουν ότι η άποψη ότι τα κοινωνικά δικαιώματα, οι ελευθερίες και οι ιδεολογικές σκέψεις δεν επαρκούν για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης. Μπορούμε να πούμε ότι τα κράτη πρόνοιας που έχουν αυτή την άποψη θα ακολουθήσουν αμερόληπτες πολιτικές για την πραγματοποίηση κοινωνικών δαπανών τα επόμενα χρόνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Έχοντας αναλύσει τις βασικές έννοιες περί κοινωνικής πολιτικής και του ρόλου που αυτή επιτελεί στα πλαίσια του κράτους πρόνοιας, στο παρόν κεφάλαιο το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στο ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά την κοινωνική πολιτική και τις σχετικές δράσεις που λαμβάνουν χώρα στο εν λόγω πεδίο. Αρχικά σκιαγραφείται η υπάρχουσα κατάσταση και στη συνέχεια καταγράφονται οι φορείς κοινωνικής πολιτικής με τις βασικές τους αρμοδιότητες. Η επόμενη ενότητα αφορά τις κοινοτικές κοινωνικές πολιτικές και το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την καταγραφή των τάσεων που αναμένεται να μας απασχολήσουν τα επόμενα χρόνια.

2.1 Υπάρχουσα κατάσταση

Το άρθρο 151 της «Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης» αναφέρει λεπτομερώς τους στόχους κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ που είναι κατά σειρά η προώθηση της απασχόλησης, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και διαβίωσης, η ίση μεταχείριση των εργαζομένων, η επαρκής κοινωνική προστασία ανάλογα με τις ανάγκες, ο κοινωνικός διάλογος, η ανάπτυξη ανθρωπίνων πόρων στην επίτευξη υψηλού και βιώσιμου επιπέδου απασχόλησης, καθώς και η καταπολέμηση του αποκλεισμού. Επιπλέον, το ίδιο άρθρο προσδίδει «δεσμευτική ισχύ στα κοινωνικά δικαιώματα στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ». Μια οριζόντια κοινωνική ρήτρα εισάγεται με το άρθρο 9 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ. Ο καθορισμός και η εφαρμογή των πολιτικών και των δράσεων της ΕΕ πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ακόλουθες κοινωνικές απαιτήσεις:

- την προώθηση της εργασίας
- την εξασφάλιση επαρκούς κοινωνικής προστασίας
- την αντιμετώπιση των κοινωνικών αποκλεισμών
- το «υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης, κατάρτισης και προστασίας της ανθρώπινης υγείας».

Η κοινωνική πολιτική είναι κατά κύριο λόγο ευθύνη των χωρών της ΕΕ. Ωστόσο, σε ορισμένες πτυχές οι αρμοδιότητες επικαλύπτονται. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο μπορούν να εγκρίνουν μέτρα ενθάρρυνσης για τη στήριξη και τη συμπλήρωση των δράσεων των χωρών της ΕΕ σε ορισμένους τομείς, όπως η

καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού. Μπορούν επίσης να θεσπίσουν ελάχιστες απαιτήσεις με τη μορφή οδηγιών, δηλαδή νομοθεσία που επιτρέπει στις χώρες της ΕΕ να θεσπίζουν πρόσθετες αυστηρότερες διατάξεις. Αυτές οι οδηγίες μπορούν αφορούν μόνο:

- την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων
- τις συνθήκες εργασίας
- την κοινωνική ασφάλιση και κοινωνική προστασία των εργαζομένων (οι χώρες της ΕΕ παραμένουν υπεύθυνες για τον καθορισμό των θεμελιωδών αρχών των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισής τους)
- την προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης εργασίας τους
- την ενημέρωση και προστασία των εργαζομένων
- τη συλλογική εκπροσώπηση και υπεράσπιση των συμφερόντων των εργαζομένων και των εργοδοτών
- τις συνθήκες εργασίας για υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια της ΕΕ
- την ένταξη ατόμων που αποκλείονται από την αγορά εργασίας
- την ισότητα ανδρών και γυναικών όσον αφορά τη μεταχείρισή τους σε σχέση με την απασχόληση

Εξάλλου, τα ανθρώπινα δικαιώματα τα οποία κατεξοχήν συνδέονται με την κοινωνική πολιτική αποτελούν βασική προτεραιότητα σε όλο το εύρος των στρατηγικών της Ε.Ε. Στα πλαίσια των πολιτικών της Ε.Ε. επιδιώκεται ένας διττός στόχος στον τομέα των δικαιωμάτων του ανθρώπου: αφενός η διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων για τους Ευρωπαίους πολίτες και αφετέρου η προώθησή τους σε παγκόσμια κλίμακα. Εξάλλου, τα θεμελιώδη δικαιώματα, η δημοκρατία και η έννοια του κράτους δικαίου, αποτελούν τις ιδρυτικές βάσεις της ένωσης. Ειδικότερα, στο άρθρο 2 της «Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Σ.Ε.Ε.)» ορίζεται πως: «Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες». Οι εν λόγω αξίες είναι αυτές που ουσιαστικά καθοδηγούν τη δράση της Ε.Ε. όχι μόνο κατά την αλληλεπίδραση με τα κράτη μέλη, αλλά και όσον αφορά τις σχέσεις με τρίτες χώρες.

Ορόσημο σε κάθε περίπτωση αποτελεί ο «Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης», που συγκεντρώνει στην ουσία τα δικαιώματα των ατόμων εντός της ένωσης και εισήχθη σε μια προσπάθεια παρουσίασης των δικαιωμάτων αυτών με τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, καθώς διαχρονικά επήλθε ένα μεγάλος εύρος αλλαγών στο εν λόγω πεδίο. Ειδικότερα, στα πλαίσια του Χάρτη αποτυπώνεται όλο των εύρος των δικαιωμάτων του ανθρώπου στην ατομική, πολιτική, οικονομική και κοινωνική τους διάσταση, βάσει:

- των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ελευθεριών οι οποίες αναγνωρίζονται στα πλαίσια της Ε.Σ.Δ.Α.
- των συνταγματικών παραδόσεων του κάθε μέλους, όπως, επί παραδείγματι, η μακροχρόνια προστασία των δικαιωμάτων που θεσπίζεται στο κοινό δίκαιο και το συνταγματικό δίκαιο του Ηνωμένου Βασιλείου και άλλων κρατών μελών της ΕΕ
- του «Κοινωνικού Χάρτη» του ΣτΕ
- του «Κοινοτικού Χάρτη των Θεμελιωδών Κοινωνικών Δικαιωμάτων των Εργαζομένων», και άλλες διεθνείς συμβάσεις όπου μετέχει συνολικά η Ε.Ε. ή μεμονωμένα τα κράτη μέλη

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων κατέστη νομικά δεσμευτικός για τα κράτη μέλη της ΕΕ όταν τέθηκε σε ισχύ η «Συνθήκη της Λισαβόνας», δηλαδή τον Δεκέμβριο του 2009 και έχει την ίδια νομική ισχύ με μια συνθήκη της Ε.Ε.. Αυτό πρακτικά σημαίνει πως είναι ανώτερος των εθνικών δικαίων που ισχύουν κατά περίπτωση.

2.2 Φορείς κοινωνικής πολιτικής

Η πολυδιάσταση φύση της έννοιας της κοινωνικής πολιτικής οδηγεί, όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, στην λειτουργία ενός μεγάλου εύρους φορέων που δραστηριοποιούνται στο εν λόγω πεδίο. Στην παρούσα ενότητα επιχειρείται η καταγραφή του οργανωτικού πλαισίου που διέπει την παροχή προνοιακών υπηρεσιών στα πλαίσια του κράτους. Κατ' αυτόν τον τρόπο αυτό καθίσταται δυνατή η κατανόηση τυχόν δυσλειτουργιών που παρουσιάζονται στο σύστημα κατανομής αρμοδιοτήτων μεταξύ των φορέων παροχής προνοιακών υπηρεσιών, λόγω της πολυδιάσπασής τους, των επικαλύψεων των ευθυνών και των ρόλων, των

προβλημάτων οργάνωσης των φορέων και του ενιαίου τρόπου ελέγχου των δικαιούχων.

Στο πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής κυρίαρχος παραμένει ο ρόλος της κοινωνικής ασφάλισης στην οποία μπορούμε να κατατάξουμε «οποιοδήποτε πρόγραμμα κοινωνικής προστασίας που θεσπίζεται από τη νομοθεσία ή οποιαδήποτε άλλη υποχρεωτική ρύθμιση, που παρέχει στα άτομα ένα βαθμό εισοδηματικής ασφάλειας όταν αντιμετωπίζουν τα ενδεχόμενα γήρατα, επιβίωση, ανικανότητα, αναπηρία, ανεργία ή ανατροφή παιδιών και μπορεί επίσης να προσφέρει πρόσβαση σε θεραπευτική ή προληπτική ιατρική περίθαλψη» σύμφωνα με τη «Διεθνή Ένωση Κοινωνικής Ασφάλισης». Υπό αυτή την έννοια, ενσωματώνει «προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης, προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας, καθολικά προγράμματα, συστήματα αμοιβαίων παροχών, εθνικά ταμεία πρόνοιας και εν γένει κάθε ρύθμιση η οποία προσανατολίζεται στη συγκεκριμένη κατεύθυνση».

Εν γένει, αναφερόμαστε σε ένα καθολικό δικαίωμα το οποίο αναγνωρίζεται στο σύνολο του αναπτυγμένου αλλά και του αναπτυσσόμενου κόσμου. Παρά, μάλιστα, το γεγονός πως κάθε χώρα ενσωματώνει την κοινωνική ασφάλιση στο εθνικό της δίκαιο με διαφορετικό τρόπο, υπάρχουν ορισμένες κοινές γραμμές σε όλα τα συστήματα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) διασφαλίζει ένα κοινό πλαίσιο αναφοράς στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης μέσα από σύνολο διαδικασιών που ορίζουν ότι α άτομα που μετακινούνται σε άλλη χώρα της ΕΕ δεν χάνουν την ασφαλιστική τους κάλυψη (π.χ. συνταξιοδοτικά δικαιώματα, υγειονομική περίθαλψη). Σύμφωνα με τους κανόνες της ΕΕ, ένα άτομο μπορεί να υπόκειται κάθε φορά στη νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης μόνο μιας χώρας, και επομένως πρέπει να καταβάλλει τις εισφορές του μόνο στην εν λόγω χώρα. (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2023)

Οι πολιτικές οι οποίες αναπτύσσονται στα πλαίσια της κοινότητας υπόκεινται στον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 29ης Απριλίου 2004 για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.

Υπάρχουν βέβαια και άλλοι φορείς οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο εν λόγω πεδίο, ορισμένοι από τους οποίους καταγράφονται ενδεικτικά με κριτήριο τη στόχευσή τους στις παραγράφους που ακολουθούν.

Φορείς Κοινωνικής Πρόνοιας

Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Το Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Ε.Κ.Κ.Α.) συστάθηκε με το άρθρο 6 του ν. 3106/2003 (ΦΕΚ Α' 30) με την επωνυμία «Εθνικό Κέντρο Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας (Ε.Κ.Α.Κ.Β.)». Μετονομάστηκε σε Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης με το άρθρο 20 του ν. 3402/2005(ΦΕΚ 258Α).

Σύμφωνα με τον Οργανισμό του (ΠΔ 22/7-2-2006, τ.Α ΦΕΚ 18 και την τροποποίηση αυτού με το ΠΔ 41/23-06-2021, τ.Α. ΦΕΚ 103), το Ε.Κ.Κ.Α. αποτελεί αυτοτελές Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου, εδρεύει στην Αθήνα και τελεί μετά τη δημοσίευση του ν. 4052/12 υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, νυν Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (Π.Δ. 81/2019 (ΦΕΚ Α 119)

Βάσει του ιδρυτικού του νόμου, όπως αυτός τροποποιήθηκε με το άρθρο 48 του ν. 4554/2018 (ΦΕΚ Α' 130), η θεσμική αποστολή του Ε.Κ.Κ.Α. είναι η αποτελεσματική αντιμετώπιση καταστάσεων κοινωνικής ανάγκης, κοινωνικού αποκλεισμού και κρίσεων, με:

- την ανάπτυξη ποιοτικών, καινοτόμων και εξειδικευμένων δράσεων και τη διάχυση αυτών στο σύστημα κοινωνικής αλληλεγγύης,
- την ανάπτυξη δικτύων κοινωνικής προστασίας
- τη συμμετοχή σε σχετικά εθνικά και διεθνή δίκτυα κοινωνικών και επιστημονικών φορέων και
- τον συντονισμό του υφιστάμενου δικτύου παροχής υπηρεσιών.
- τον γνωμοδοτικό ρόλο του προς το εποπτεύον Υπουργείο για θέματα κοινωνικής πολιτικής, εισηγείται μέτρα για τη βελτίωση της

αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των υπηρεσιών που παρέχονται από τους φορείς κοινωνικής φροντίδας.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ Ε.Κ.Κ.Α.

Σκοπός του Ε.Κ.Κ.Α. είναι:

- η παροχή προστασίας και ψυχοκοινωνικής στήριξης, καθώς και
- ο συντονισμός του δικτύου παροχής υπηρεσιών κοινωνικής στήριξης σε άτομα, οικογένειες και πληθυσμιακές ομάδες που περιέρχονται σε κατάσταση κοινωνικής ανάγκης ή απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό. (άρθρ. 48, Ν. 4554/ 2018)
- η γνωμοδότηση προς το εποπτεύον Υπουργείο για θέματα κοινωνικής πολιτικής

ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

Για την επίτευξη του σκοπού του, το Ε.Κ.Κ.Α. έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες:

- Ψυχοκοινωνική Υποστήριξη και Συμβουλευτική σε άτομα, οικογένειες και κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, που περιέρχονται σε κατάσταση έκτακτης ψυχοκοινωνικής ανάγκης ή κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και στις περιπτώσεις φυσικών καταστροφών ή ατυχημάτων με μαζικές απώλειες.
- Πληροφόρηση των πολιτών για υπηρεσίες και προγράμματα κοινωνικής φροντίδας και προνοιακά δικαιώματα
- Φιλοξενία βραχείας διάρκειας σε δομές προστατευμένης στέγασης και κάλυψη βασικών αναγκών ατόμων και οικογενειών που αντιμετωπίζουν καταστάσεις κρίσης ή επισφάλεια στέγης.
- Συντονισμό δράσεων κοινωνικής αλληλεγγύης και η διασύνδεση των Φορέων που τις παρέχουν, για αποτελεσματική και άμεση εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών.
- Σχεδιασμό και υλοποίηση εξειδικευμένων υπηρεσιών ανά ομάδα - στόχο ή κατά πεδίο δράσης.
- Εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Δράσης, με ορίζοντα δεκαετίας, καθώς το Ε.Κ.Κ.Α. ορίστηκε Εθνικός Συντονιστής της Ευρωπαϊκής Εγγύησης για τα

- Παιδιά, σε εφαρμογή της Σύστασης ΕΕ 2021/1004 του Συμβουλίου της Ευρώπης, με το Ν. 4837/2021 (άρθ. 53), όπως και τον συντονισμό και την παρακολούθηση της εφαρμογής της ανωτέρω Σύστασης
- Οργάνωση και τήρηση των εθνικών μητρώων αναδοχής και υιοθεσίας, υποψηφίων αναδόχων και θετών γονέων, ανηλίκων που φιλοξενούνται σε Δομές παιδικής προστασίας, των μητρώων ασυνόδευτων ανηλίκων και επαγγελματιών επιτρόπων καθώς και η συνεργασία με τις αρμόδιες δικαστικές και διοικητικές αρχές παιδικής προστασίας.
- Σχεδιασμό, υλοποίηση και διαχείριση έργων και προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων ή μη από πόρους της Ε.Ε. ή από κρατικούς πόρους, για την εκπλήρωση των σκοπών του.
- Αξιολόγηση των παρεχόμενων υπηρεσιών από Φορείς κοινωνικής προστασίας Ν.Π.Ι.Δ. και γνωμοδότηση για την πιστοποίησή τους προς το εποπτεύον Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων.
- Εκπαίδευση επαγγελματιών κρατικών και μη κυβερνητικών Φορέων ή εθελοντών σε θέματα κοινωνικής προστασίας.»

Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

«Ο Οργανισμός Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης είναι ο βασικός μοχλός υλοποίησης των πολιτικών που αναπτύσσονται και θα αναπτυχθούν στο πλαίσιο του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Συνιστά ολοκληρωμένη πρόταση για την αναδιοργάνωση του τομέα Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Δίνει στα πιο αδύναμα κοινωνικά στρώματα την αξιοπρέπεια που τους αρμόζει στην επαφή τους με το κράτος.

Επιδιώκεται η εγκαθίδρυση ενιαίου, σύγχρονου και συνεκτικού διοικητικού συστήματος ανάγνωσης και αντιμετώπισης των πραγματικών αναγκών του πληθυσμού. Στόχος είναι πάντα ο άνθρωπος. Η μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Η στήριξη με τα κατάλληλα εργαλεία των ευάλωτων ομάδων την στιγμή ακριβώς που το έχουν ανάγκη. Ο Ο.Π.Ε.Κ.Α. είναι εδώ για να σταθεί δίπλα στην οικογένεια, στον ανάπηρο, στον υπερήλικα, στον άπορο, στο παιδί.

Ο Οργανισμός δεν έχει γεννηθεί από το μηδέν. Για την επίτευξη του πολυεπίπεδου και ιδιαίτερα σημαντικού έργου του, αξιοποιήθηκε το προσωπικό, η πείρα και οι υφιστάμενες κεντρικές και περιφερειακές διοικητικές δομές του Οργανισμού Γεωργικών Ασφαλίσεων (ΟΓΑ), ο οποίος μετονομάστηκε και μετεξελίχθηκε σε ενιαίο Οργανισμό Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Ο Ο.Π.Ε.Κ.Α, ως καθολικός διάδοχος του ΟΓΑ, εξακολουθεί να ασκεί τις υφιστάμενες, μη ασφαλιστικές αρμοδιότητες του δεύτερου, στους λειτουργικούς τομείς των οικογενειακών επιδομάτων, των ανασφάλιστων υπερηλίκων και του Λογαριασμού Αγροτικής Εστίας, στις οποίες, σταδιακά, προστίθενται αρμοδιότητες που αφορούν στην απονομή όλων των προνοιακών επιδομάτων, οικονομικών ενισχύσεων και κοινωνικών υπηρεσιών σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού, άτομα και νοικοκυριά με ανεπαρκείς εισοδηματικούς και περιουσιακούς πόρους.

Πέρα από κάθε αμφισβήτηση, το μοντέλο που βασίστηκε στην έλλειψη μιας ενιαίας διοικητικής αρχής επιδοματικών ενισχύσεων έχει φτάσει στα όρια του. Στο σημερινό αδιέξοδο μας οδήγησε η έλλειψη ενοποιημένου και επικαιροποιημένου μητρώου των δικαιούχων των πάσης φύσης κοινωνικών παροχών και υπηρεσιών, η ανεπαρκής ενημέρωση του πληθυσμού αναφοράς, η απουσία γεωπληροφοριακού συστήματος, η πολυνομία και η αλληλοεπικάλυψη των σχετικών προγραμμάτων. Η οικονομική κρίση ήταν καθοριστικός παράγοντας μεγέθυνσης των προβλημάτων. Οι δομές κοινωνικής αλληλεγγύης και προστασίας των ευάλωτων ομάδων αντιμετώπισαν προβλήματα λόγω της δημοσιονομικής στενότητας και των περιοριστικών πολιτικών λιτότητας. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η ενίσχυση της κοινωνικής προστασίας κρίθηκε επιβεβλημένη για τον καλύτερο συντονισμό, την εξάλειψη της γραφειοκρατίας, την ενίσχυση της διαφάνειας και την καταπολέμηση των πελατειακών σχέσεων.

Η δημιουργία του ΟΠΕΚΑ και η ανάπτυξη πολιτικών οικονομικής και κοινωνικής στήριξης των ευπαθών ομάδων είναι συνέχεια καθοριστικών παρεμβάσεων της Πολιτείας τα τελευταία χρόνια : Εθνικό Μητρώο Φορέων Κοινωνικής Φροντίδας, Εθνικός Μηχανισμός για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των πολιτικών ένταξης και συνοχής, νόμος για τα δικαιώματα ατόμων με αναπηρίες,

απλοποίηση της λειτουργίας των Κέντρων Πιστοποίησης Αναπηρίας -ΚΕ.Π.Α. και κύρωση του Αναθεωρημένου Κοινωνικού Χάρτη. Οι πρωτοβουλίες αυτές, αντανακλούν τις προτεραιότητες για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και άνοιξαν νέα σελίδα στην κατοχύρωση των δικαιωμάτων και στην αξιοπρεπή διαβίωσή τους.»

Φορείς Πολιτικής Υγείας

Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας

«Ο Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας (ΕΟΔΥ) είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ), που ιδρύθηκε με το Ν. 4633/2019 και υπάγεται στην εποπτεία του Υπουργού Υγείας. Ο ΕΟΔΥ είναι καθολικός διάδοχος του προϋφιστάμενου Κέντρου Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων, το οποίο καταργήθηκε από τον Ν.4600/9.3.2019 .

Ο σκοπός του ΕΟΔΥ είναι η παροχή υπηρεσιών, που συμβάλλουν στην προστασία και βελτίωση της υγείας και την αύξηση του προσδόκιμου επιβίωσης του πληθυσμού ενισχύοντας την ικανότητα του Εθνικού Συστήματος Υγείας, ιδιαιτέρως των υπηρεσιών δημόσιας υγείας, για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των απειλών κατά της ανθρώπινης υγείας από μεταδοτικά νοσήματα μέσω της έγκαιρης ανίχνευσης, παρακολούθησης και αξιολόγησης των κινδύνων, αναφοράς και κατάθεσης επιστημονικά τεκμηριωμένων προτάσεων και μέτρων παρέμβασης. Ο ΕΟΔΥ αναπτύσσει και προωθεί δράσεις που αποσκοπούν στην προαγωγή της υγείας, την πρόληψη των χρόνιων νοσημάτων και γενικότερα στη μείωση του βάρους από τα μη μεταδοτικά νοσήματα. Οι βασικές λειτουργίες του ΕΟΔΥ περιλαμβάνουν δραστηριότητες, όπως η επιδημιολογική επιτήρηση, η εκτίμηση κινδύνου, η παροχή γνωμοδοτήσεων σε επιστημονικά θέματα, η ετοιμότητα και απόκριση, η παροχή αξιόπιστων και συγκρίσιμων επιδημιολογικών δεδομένων και στατιστικών στοιχείων στους αρμόδιους φορείς σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, η εκπαίδευση και επιμόρφωση/ κατάρτιση στον τομέα της δημόσιας υγείας, η ενημέρωση του κοινού και των επαγγελματιών υγείας σχετικά με τους κινδύνους σοβαρών υγειονομικών απειλών και η προώθηση δράσεων ευαισθητοποίησης και

ενημέρωσης σε θέματα δημόσιας υγείας. Ο ΕΟΔΥ συνιστά το επιχειρησιακό κέντρο σχεδιασμού και υλοποίησης δράσεων προστασίας της δημόσιας υγείας με προληπτικό, λειτουργικό και παρεμβατικό χαρακτήρα, με ετοιμότητα απόκρισης σε έκτακτους κινδύνους υγείας, συντονίζοντας τις λειτουργίες του με τις εκάστοτε ανάγκες της χώρας και των διεθνών οργανισμών με τους οποίους συνεργάζεται.

Στόχοι του ΕΟΔΥ είναι:

- α) Η παρακολούθηση και η εκτίμηση της υγείας του πληθυσμού και των βιολογικών, κοινωνικοοικονομικών και περιβαλλοντικών παραμέτρων που την επηρεάζουν.
- β) Η επιδημιολογική επιτήρηση και η παρακολούθηση των επιπτώσεων των μεταδοτικών νοσημάτων στη δημόσια υγεία.
- γ) Η κατάρτιση και λήψη μέτρων πρόληψης και η ενημέρωση του εκάστοτε πληθυσμού – στόχου για την προστασία της υγείας και την εξασφάλιση της ευεξίας και ευζωίας του.
- δ) Η λήψη μέτρων που αποσκοπούν στην προστασία του πληθυσμού από κάθε είδους απειλές που οφείλονται σε μεταδοτικά νοσήματα, η προώθηση δράσεων που αποβλέπουν στη βελτίωση της υγείας, η πρόληψη των χρόνιων και μη μεταδοτικών νοσημάτων και η αντιμετώπιση καταστάσεων βλαπτικών για την υγεία.

Μέσα για την επίτευξη των σκοπών του ΕΟΔΥ είναι:

- α) Η αναζήτηση, συλλογή, αξιολόγηση και διάδοση των σχετικών επιστημονικών και τεχνικών δεδομένων και η παροχή επιστημονικής υποστήριξης, τεχνικής βοήθειας και εκπαίδευσης.
- β) Η οργάνωση επαρκούς και αποτελεσματικού συστήματος επιχειρησιακής ετοιμότητας σε εικοσιτετράωρη βάση για την αντιμετώπιση κινδύνων για τη δημόσια υγεία. Ειδικότερα, στις περιπτώσεις που απειλείται η δημόσια υγεία, ο ΕΟΔΥ παρεμβαίνει άμεσα με κινητές μονάδες ή με άλλο πρόσφορο μέσο.
- γ) Η συστηματική συνεργασία σε θέματα προστασίας της δημόσιας υγείας με το Υπουργείο Υγείας, τις Υγειονομικές Περιφέρειες, τις αρμόδιες υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς και με όλους τους εμπλεκόμενους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς σε θέματα δημόσιας υγείας.
- δ) Η παροχή έγκυρων επιδημιολογικών δεδομένων και πληροφοριών με σκοπό την υποστήριξη της λήψης επιστημονικά τεκμηριωμένων αποφάσεων από τα αρμόδια

όργανα σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο στο πλαίσιο των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις σοβαρές διασυννοριακές απειλές και τον Διεθνή Υγειονομικό Κανονισμό.

ε) Ο σχεδιασμός, ο συντονισμός και η συμβολή στην οργάνωση και προώθηση των διαγνωστικών μεθόδων που αφορούν στη δημόσια υγεία, τόσο σε τοπικό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

στ) Η διατομεακή και διεπιστημονική συνεργασία σε θέματα περιβαλλοντικής υγείας, καθώς και προστασίας του περιβάλλοντος και η υποβολή προτάσεων για τη βελτίωση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου.

ζ) Η υποστήριξη ερευνητικών δράσεων, και συγκριμένα η συμβολή στην έρευνα, με κριτήριο ζητήματα υγειονομικής προτεραιότητας για τον πληθυσμό, μέσω της οργάνωσης και χρηματοδότησης εθνικών και υπερεθνικών ερευνητικών προγραμμάτων και η θέσπιση υποτροφιών για τη διεξαγωγή έρευνας στα γνωστικά αντικείμενα της προστασίας της δημόσιας υγείας και της επιδημιολογίας.

η) Η συστηματική συνεργασία με άλλους φορείς, όπως ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, ερευνητικά κέντρα, επιστημονικές εταιρείες και μη κυβερνητικές οργανώσεις, καθώς και η συμβολή στην εκπαίδευση ειδικευόμενων ιατρών και νοσηλευτών στη Δημόσια Υγεία, την Κοινωνική Ιατρική και την Κοινωνική Νοσηλευτική καθώς και στην εκπαίδευση και επιμόρφωση επαγγελματιών υγείας και άλλων εμπλεκόμενων σε θέματα δημόσιας υγείας με την υποστήριξη εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών, επιμορφωτικών προγραμμάτων, δημοσιεύσεων, εκδόσεων, διοργάνωσης επιστημονικών συμποσίων και συνεδρίων, με στόχο την αξιοποίηση όλου του επιστημονικού προσωπικού της χώρας για την προστασία της δημόσιας υγείας.

θ) Η συστηματική ανάπτυξη διεθνών συνεργασιών, μέσω της ενεργού συμμετοχής και εκπροσώπησης σε όργανα, επιτροπές, ομάδες εργασίας και εν γένει συναντήσεις θεσμών και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως η παρακολούθηση των εργασιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κέντρου Πρόληψης και Ελέγχου των Νοσημάτων, με σκοπό τον συντονισμό των δράσεων για τη διασφάλιση της υγείας των πολιτών και την κοινή απόκριση σε σοβαρές διασυννοριακές υγειονομικές απειλές στο πλαίσιο της ισχύουσας νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής

Ένωσης, καθώς και σε διεθνείς οργανισμούς ή όργανα επιτήρησης σχετικά με την εφαρμογή των διεθνών υγειονομικών κανονισμών.»

Φορείς Πολιτικής Απασχόλησης

Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού

«Το Ε.Ι.Ε.Α.Δ. (Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού), νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, προήλθε από την κατάργηση των εταιρειών «Επαγγελματική Κατάρτιση (ΕΚΑΕ) Α.Ε.» και «Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική – Πληροφορική (ΠΑΕΠ) Α.Ε.». Σύμφωνα με το άρθρο 88 του νόμου Ν.3996/2011 (ΦΕΚ Α', Αρ. Φύλλου 170/5.8.2011) «Αναμόρφωση του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας, Ρυθμίσεις θεμάτων Κοινωνικής Ασφάλισης και άλλες Διατάξεις», το Ε.Ι.Ε.Α.Δ. αφενός περιλαμβάνει όλα τα αντικείμενα αρμοδιότητας των δύο συγχωνευθέντων φορέων (ΕΚΑΕ και ΠΑΕΠ) και αφετέρου καθίσταται πλήρης και καθολικός διάδοχος τους.

Το ανθρώπινο δυναμικό που Ε.Ι.Ε.Α.Δ. είναι υψηλής επιστημονικής στάθμης. Το προσωπικό του Ε.Ι.Ε.Α.Δ. διαθέτει τόσο διαχειριστική όσο και ερευνητική τεχνογνωσία, η οποία απορρέει από πολυετή εμπειρία στη διαχείριση προγραμμάτων που υλοποίησαν στο παρελθόν οι δύο συγχωνευθέντες φορείς. Για έναν απολογισμό της δράσης των δύο φορέων, βλέπε ΕΚΑΕ: Ενέργειες και Δράσεις Κατάρτισης 2001-2011, ΕΚΑΕ: Διεθνή και Κοινοτικά Προγράμματα. και ΠΑΕΠ: Σύντομη Περιγραφή του Έργου.

Αποστολή – Σκοποί

Αποστολή του Ε.Ι.Ε.Α.Δ. είναι η παροχή επιστημονικής τεκμηρίωσης προς το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης σχετικά με τις πολιτικές, τις οποίες σχεδιάζει και εφαρμόζει, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών προς το εποπτεύον Υπουργείο, και η στήριξη των δράσεων και των πολιτικών του Υπουργείου με εργαλεία, μεθόδους και τεχνικές που αναπτύσσονται, συγκροτούνται και είναι διαθέσιμα από το Ε.Ι.Ε.Α.Δ., παρέχοντας κάθε δυνατή υποστήριξη στα

εξειδικευμένα θέματα στα οποία καλείται να συμβάλει, σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό και κλαδικό επίπεδο.

Φορείς Πολιτικής Φύλου

Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι ο αρμόδιος κυβερνητικός φορέας για τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς.

Η Γ.Γ.Ι.Α.Δ. αποτελεί αυτοτελή Δημόσια Υπηρεσία και είναι αρμόδια για την προώθηση και πραγματοποίηση της νομικής και ουσιαστικής ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής.

Νομικό Πλαίσιο

Με το άρθρο 6 του Ν.1288/1982 (ΦΕΚ120/Α), ιδρύεται γνωμοδοτικό συμβούλιο για την προώθηση και την πραγματοποίηση της νομικής και ουσιαστικής εξίσωσης των δύο φύλων και υπάγεται απευθείας στον Πρωθυπουργό.

Η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων ιδρύθηκε με το άρθρο 27 του Ν.1558/1985 (ΦΕΚ 137/Α), ως αυτοτελής Δημόσια Υπηρεσία, που υπάγεται στο Υπουργείο Προεδρίας της Κυβέρνησης.

Με το Π.Δ. 320/1988 (ΦΕΚ149/Α) ορίσθηκαν οι αρμοδιότητες και η οργανωτική διάρθρωση των Υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων.

Με το άρθρο 9 του Ν.3491/2006 (ΦΕΚ 207/Α) ρυθμίσθηκαν διοικητικά θέματα και συστήθηκαν νέες θέσεις μόνιμου προσωπικού στη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων.

Με το Π.Δ. 5/2008 (ΦΕΚ 17/Α) καταρτίσθηκε νέος Οργανισμός της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων, για την καλύτερη και αποδοτικότερη λειτουργία της Υπηρεσίας.

Με το Π.Δ. 189/2009 (ΦΕΚ 221/Α) η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων μεταφέρθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ως σύνολο αρμοδιοτήτων, υπηρεσιών και προσωπικού.

Με το Π.Δ. 96/2010 (ΦΕΚ 170/Α) η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων μεταφέρθηκε στο Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, ενώ με το ΠΔ 65/2011 (ΦΕΚ 147/Α) και τη διάσπαση του ανωτέρω Υπουργείου σε Υπουργείο Εσωτερικών και Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης, η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων μεταφέρθηκε ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων και προσωπικού στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Με το Π.Δ. 105/2014 (ΦΕΚ 172/Α/28-8-2014), η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων ανήκε στο Υπουργείο Εσωτερικών.

Πλέον, η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων αποτελείται από δύο (2) Διευθύνσεις και ένα (1) Αυτοτελές Τμήμα, ανήκει στο Υπουργείο Εσωτερικών και η διάρθρωσή της περιλαμβάνεται στον πρόσφατο Οργανισμό του Υπουργείου Εσωτερικών και συγκεκριμένα στα άρθρα 22-26 (Κεφάλαιο Δ') του Π.Δ. 141/2017 (ΦΕΚ 180/Α/23-11-2017).

Η Γ.Γ.Ι.Φ στον Οργανισμό του Υπουργείου Εσωτερικών

Σύμφωνα με το άρθρο 4 του Π.Δ. 81/2019, η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Εσωτερικών που συστάθηκε με το άρθρο 27 του ν. 1558/1985 (Α' 137), μεταφέρεται, ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων, προσωπικού και εποπτευόμενων φορέων, στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης το οποίο μετονομάζεται σε Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων. Στην εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων μεταφέρεται επίσης, ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων και προσωπικού, το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, το οποίο συστάθηκε με το άρθρο 5 του ν. 1835/1989 (Α' 76), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του Π.Δ. 84/2019, συνιστάται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων. Στη νέα Γενική Γραμματεία μεταφέρονται, ως σύνολο αρμοδιοτήτων, θέσεων, προσωπικού και εποπτευόμενων φορέων, οι υπηρεσίες της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων που συστάθηκε με το άρθρο 27 του ν.

. 1558/1985. Η Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων που συστάθηκε με το άρθρο 27 του ν. 1558/1985, καθώς και η αντίστοιχη θέση Γενικού/Τομεακού Γραμματέα καταργούνται.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του Π.Δ. 3/2021, η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων μετονομάζεται σε Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων και η αντίστοιχη θέση Γενικού Γραμματέα Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων σε θέση Γενικού Γραμματέα Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων.

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Π.Δ. 77/2023, συστήνεται το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και σύμφωνα με το άρθρο 3, συστήνεται στο τελευταίο η Γενική Γραμματεία Ισότητας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (στην οποία μετονομάζεται η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων) και η αντίστοιχη θέση Γενικού Γραμματέα.»

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας

«Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) ιδρύθηκε το 1994, είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου του ευρύτερου Δημοσίου Τομέα (Φορέας Γενικής Κυβέρνησης). Υπάγεται στο Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας και διοικείται από πενταμελές Διοικητικό Συμβούλιο.

Ενεργοποιείται δυναμικά στην προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής, πολιτισμικής και οικονομικής ζωής, με κύριο στόχο την εξάλειψη των έμφυλων διακρίσεων και ανισοτήτων.

Επιδιώκει την ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές και δράσεις (gender mainstreaming), καθώς και την ανάπτυξη θετικών δράσεων υπέρ των γυναικών, έτσι ώστε να συμβάλλει στην άρση των έμφυλων διακρίσεων, στερεοτύπων και ανισοτήτων.

Επιχειρεί, μέσω των δράσεών του, να αναπτύξει παρεμβάσεις θεσμικού τύπου και να επηρεάσει τις εθνικές πολιτικές, με στόχο την ισότιμη προώθηση των φύλων, καθώς και την καταπολέμηση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην ιδιωτική και δημόσια ζωή.

Στόχοι

Στήριξη των γυναικών που υφίστανται βία ή/και πολλαπλές διακρίσεις, μέσω της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Παραγωγή επιστημονικής γνώσης, μέσω της διεξαγωγής ερευνών και της εκπόνησης, της δημοσίευσης και της έκδοσης επιστημονικών μελετών στο πεδίο της ισότητας των φύλων.

Άρση των έμφυλων διακρίσεων και ανισοτήτων, καθώς και ενίσχυση της θέσης των γυναικών, μέσω του σχεδιασμού, της υλοποίησης, της παρακολούθησης και της αξιολόγησης προγραμμάτων δράσης.

Ανάπτυξη δράσεων για ζητήματα ισότητας των φύλων στην εργασία, την επιχειρηματικότητα και την κοινωνική ένταξη, μέσω της παροχής τεκμηρίωσης και πληροφόρησης.

Προώθηση της ένταξης της διάστασης του φύλου, μέσω της υλοποίησης επιμορφωτικών δράσεων με την οπτική του φύλου (gender training).

Προώθηση της ισότητας των φύλων σε ιδιαίτερες συνθήκες πολυπολιτισμικότητας, μέσω της ανάληψης σχετικών πρωτοβουλιών.

Μεταφορά τεχνογνωσίας και εμπειρίας σε θέματα συμβουλευτικής γυναικών και κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, με την οπτική του φύλου.»

2.3 Κοινοτικές κοινωνικές πολιτικές

Σύμφωνα με τη «Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχουν κοινές αρμοδιότητες όσον αφορά την κοινωνική πολιτική της ΕΕ. Το άρθρο 4, παράγραφος 2β της ΣΛΕΕ ορίζει ότι ένας από τους στόχους της ΕΕ συνίσταται στη δημιουργία μιας άκρως ανταγωνιστικής κοινωνικής οικονομίας της αγοράς η οποία στοχεύει στην πλήρη κατοχή του εργατικού δυναμικού και στην κοινωνική πρόοδο. Ως εκ τούτου, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, παρακολουθούμε την ανάπτυξη ενός συστήματος κοινωνικού δικαίου που περιέχει τους νομικούς κανόνες που υιοθετούν οι ευρωπαϊκές οργανώσεις όσον αφορά τις εργασιακές σχέσεις και την κοινωνική ασφάλιση.»

Ο ρόλος της ΕΕ στη διαδικασία σχεδιασμού μιας κοινωνικής πολιτικής είναι είτε η διασφάλιση εθνικών πολιτικών είτε η ανάληψη μέτρων που πρέπει να εφαρμόζονται σύμφωνα με τις μεθόδους που έχουν θεσπιστεί από κάθε κράτος μέλος (Cechin-Crista et al, 2013). Οι προτεραιότητες της κοινωνικής πολιτικής της ΕΕ αντικατοπτρίζουν έναν προσανατολισμό προς την ποιότητα, αφού οι πολιτικές αυτές έγκειται: 1) στο υψηλό επίπεδο απασχόλησης του εργατικού δυναμικού (περιλαμβάνει τη δημιουργία και προώθηση νέων θέσεων εργασίας), 2) τη ποιότητα της εργασίας με τη μορφή καλύτερων θέσεων εργασίας και βελτιωμένη ισορροπία μεταξύ προσωπικής και επαγγελματικής ζωής (περιλαμβάνει καλύτερες πολιτικές απασχόλησης, λογικούς μισθούς και οργάνωση εργασίας που ανταποκρίνεται στις ανάγκες τόσο των εταιρειών όσο και των εργαζομένων), 3) την ποιότητα της κοινωνικής πολιτικής με τη μορφή υψηλού βαθμού κοινωνικής προστασίας, κατάλληλες κοινωνικές υπηρεσίες, καθώς και εξασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, και 4) την ποιότητα των βιομηχανικών σχέσεων που θα πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμοστούν στις βιομηχανικές μεταβολές και να αντανakλούν τον αντίκτυπο της τεχνολογίας (νέων τεχνολογιών και της έρευνας) στην οικονομική πρόοδο (Vanhercke, et al, 2017).

Η προτεραιότητα όσον αφορά τη βελτίωση της ποιότητας της κοινωνικής πολιτικής υποστηρίζεται από μέτρα που αφορούν διάφορους τομείς που επηρεάζουν την κοινωνική ζωή και έχουν ισχυρή σχέση με την επαγγελματική ζωή. Οι κατευθυντήριες γραμμές που αφορούν 26 αυτή την προτεραιότητα περιλαμβάνουν: 1) τη βελτίωση και εκσυγχρονισμό της κοινωνικής προστασίας έως ένα σημείο στο οποίο εξασφαλίζονται ασφαλή εισοδήματα, ασφαλή και ανθεκτικά συνταξιοδοτικά συστήματα και ένα αποτελεσματικό και ανεπτυγμένο σύστημα υγείας, 2) τη προώθηση της κοινωνικής ένταξης με στόχο την πρόληψη και την εξάλειψη της φτώχειας, 3) τη προώθηση της συμμετοχής όλων των μελών της κοινωνίας στην οικονομική και κοινωνική ζωή, 4) τη προώθηση της ισότητας των φύλων με την ένταξη των γυναικών στην οικονομική, επιστημονική, κοινωνική, πολιτική και πολιτική ζωή, 5) την ενίσχυση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την καταπολέμηση των διακρίσεων μέσω της εξασφάλισης της ανάπτυξης και της τήρησης των θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων (Vanhercke, et al, 2017).

Η ΕΕ προωθεί την κοινωνική πολιτική που βασίζεται σε τρία διαφορετικά επίπεδα ενδιαφέροντος: 1) το κοινωνικό: όλα τα κράτη μέλη πρέπει να αναγνωρίζουν την ευθύνη για τις κοινωνικές ανάγκες των πολιτών τους, καθώς και την ιδέα ενός

ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, 2) το οικονομικό: προώθηση του ανταγωνισμού και αποφυγή στρεβλώσεων που προκαλούνται από διαφορετικά κοινωνικά επίπεδα (π.χ. με την αύξηση του επιπέδου γενικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης ή με την αύξηση της κινητικότητας των εργαζομένων), 3) το πολιτικό: οι πολίτες της ΕΕ δεν θα δέχονταν πολιτική και οικονομική ολοκλήρωση χωρίς ενεργό κοινωνική πολιτική. Η κοινωνική πολιτική είναι κυρίως η ευθύνη κάθε κράτους μέλους (Cechin-Crista et al, 2013). Συνολικά η κοινωνική πολιτική αποτελεί σημαντικό στοιχείο των πολιτικών που αφορούν την ενιαία ευρωπαϊκή αγορά και καλύπτει τομείς που αφορούν την ισότητα των φύλων, την υγεία και την ασφάλεια της εργασίας, τη νομοθεσία εργασίας, την κοινωνική προστασία και την ασφάλεια, ειδικές ενέργειες σχετικά με την οικονομική κατάσταση των ατόμων με ειδικές ανάγκες. Η ΕΕ στοχεύει στην ανάπτυξη ενός σχεδίου που θα προσφέρει στους πολίτες της μια αίσθηση της ανωνυμίας και της ταυτότητας, καθώς και της ευημερίας, της αλληλεγγύης και του σεβασμού της ποιότητας ζωής. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την προστασία του περιβάλλοντος, την ανάπτυξη υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και προσβάσιμων υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και την εξασφάλιση υψηλού επιπέδου κοινωνικής προστασίας. Η κοινωνική πολιτική της ΕΕ αντιπροσωπεύεται από ένα σύνολο συμπληρωματικών πολιτικών που αναπτύσσονται και πολλαπλασιάζονται με το χρόνο και οι οποίες στοχεύουν στους τομείς που επηρεάζουν ή δημιουργούν ατομική και κοινωνική ευημερία (Cechin-Crista et al, 2013).

2.4 Νέες προκλήσεις και κίνδυνοι

Ο χαρακτηρισμός ενός συγκεκριμένου φαινομένου ως «νέου» στις κοινωνικές επιστήμες είναι πάντα αμφισβητούμενος και σε πολλές περιπτώσεις υποκειμενικός ανάλογα με τις ιδεολογικές και θεωρητικές θέσεις που μπορεί να πάρει κανείς. Σε αναπτυξιακά πλαίσια, κοινωνικές προκλήσεις και οι κίνδυνοι μπορούν να χαρακτηριστούν ως «νέοι» όταν μια συγκεκριμένη αλλαγή σε θεσμούς, διαδικασίες, φορείς, πλαίσια, και το περιβάλλον, είτε είναι μικρό είτε μεγάλο, γίνεται αντιληπτό ότι παρεκκλίνει ή στην πραγματικότητα αποκλίνει από τη λειτουργία προηγούμενων συστημάτων. Υπό τη συγκεκριμένη προσέγγιση, τα φαινόμενα τα οποία αναμένεται να μας απασχολήσουν τα επόμενα χρόνια αναπτύσσονται στις ενότητες που ακολουθούν.

2.4.1 Ανισότητα

Η πρώτη βασική πρόκληση είναι η αύξηση της ανισότητας. Η ανισότητα δεν είναι φυσικά ένα νέο φαινόμενο, αλλά στις μέρες μας το μέγεθός του έχει λαβει εξαιρετικά ευρείες διαστάσεις. Η ανάπτυξη στις αναπτυσσόμενες χώρες κατά μέσο όρο ήταν σχετικά ισχυρή κατά την προ κρίσης περίοδο, ξεπερνώντας αυτή των προηγμένων οικονομιών από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και συνέβαλε σημαντικά στη μείωση της φτώχειας. Ωστόσο, ο αντίκτυπος της ανάπτυξης στη φτώχεια καθορίζεται από τον τρόπο διανομής του πλούτου και του εισοδήματος (Fosu 2011). Εξίσου σημαντικό είναι και το γεγονός πως τόσο στις ανεπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες, υπάρχει ένα σημαντικό επίπεδο συγκέντρωσης πλούτου. Δεδομένου ότι μεγάλοι πληθυσμοί ζουν σε αγροτικές περιοχές του κόσμου και ότι η πλειοψηφία αυτών που κατοικούν σε αγροτικές περιοχές ζουν σε συνθήκες φτώχειας, η ανισότητα της ιδιοκτησίας γης έχει επίσης σημαντικό αντίκτυπο στα επίπεδα φτώχειας.

2.4.2 Χρηματιστικοποίηση

Η αποταμίευση και η παραγωγική επένδυση έχουν αποσυνδεθεί από την χρηματιστικοποίηση, δηλαδή τον αυξανόμενο ρόλο των χρηματοοικονομικών κινήτρων, των χρηματοπιστωτικών αγορών, των χρηματοοικονομικών παραγόντων και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στη λειτουργία της εγχώριας και διεθνούς οικονομίας. (Epstein 2006)

Οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές, η κερδοφορία των χρηματοπιστωτικών εταιρειών και τα μερίδια του εθνικού εισοδήματος που προέρχονται από τους κατόχους χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων αυξήθηκαν ενώ την ίδια στιγμή οι επενδύσεις στο μη χρηματοπιστωτικό τομέα που αντιπροσώπευε την πλειονότητα της απασχόλησης και των εσόδων έχει υποχωρήσει τις τελευταίες τρεις δεκαετίες (Epstein 2006); Eatwell, 1997). Στη διαδικασία της χρηματιστικοποίησης, οι χρηματοοικονομικές επενδύσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων αυξάνονται, παρόλο που η συσσώρευση κεφαλαιουχικών αγαθών μειώνεται, και η ανασφάλεια στην απασχόληση έχει αυξηθεί (Stockhammer 2004).

2.4.3 Έλλειψη ικανοποιητικών θέσεων εργασίας

Η τρίτη πρόκληση είναι η μείωση των μη αξιοπρεπών θέσεων εργασίας. Η έλλειψη αξιοπρεπών θέσεων εργασίας είναι στενά συνδεδεμένη με την τεχνολογική πρόοδο και την ένταση του διακρατικού ανταγωνισμού. Στις αναπτυγμένες χώρες, η πρόοδος της τεχνολογίας έχει φτάσει σε ένα επίπεδο όπου οι μεταποιητικές βιομηχανίες δεν χρειάζεται πλέον να απασχολούν εργατικό δυναμικό χαμηλής ειδίκευσης στην παραγωγική διαδικασία. Το ίδιο και ο τριτογενής τομέας, που υστερεί σε σχέση με τον μεταποιητικό τομέα όσον αφορά την παραγωγικότητα, δυσκολεύεται να απορροφήσει το εργατικό δυναμικό σε βαθμό που αντισταθμίζει την απώλεια θέσεων εργασίας στη μεταποίηση (Taylor-Gooby 2004).

Οι αναπτυσσόμενες χώρες με χαμηλότερα επίπεδα αμοιβών χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο το συγκριτικό τους πλεονέκτημα, δηλαδή το χαμηλό άμεσο και έμμεσο κόστος εργασίας, για την προσέλκυση επενδύσεων υπό τον έντονο διακρατικό ανταγωνισμό. Το γεγονός αυτό μειώνει τη φορολογική βάση και οδηγεί σε μείωση ακόμη και αρνητικών οριακών αποδόσεων, ενώ η ζήτηση για κοινωνικές παροχές και υπηρεσίες είναι πιο πιθανό να αυξηθούν.

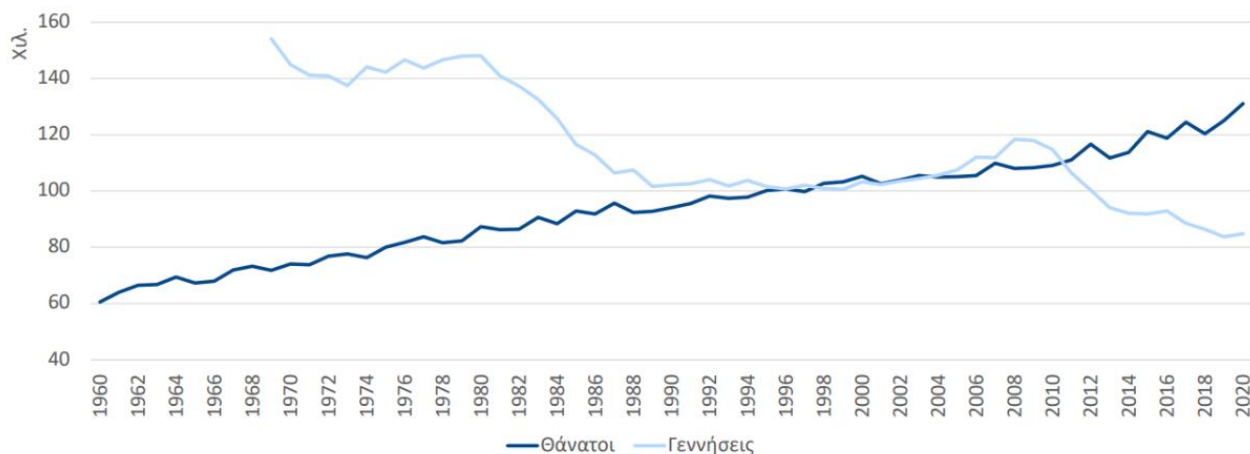
2.4.4 Απόκλιση παραγωγικότητας και μισθού

Το τέταρτο στοιχείο το οποίο σχετίζεται άμεσα με το τρίτο, είναι ο διαχωρισμός της παραγωγικότητας και του επιπέδου των μισθών. Ένα από τα πιο σημαντικά χαρακτηριστικά του τελευταίου τετάρτου αιώνα ήταν η αποσύνδεση της εδραιωμένης σχέσης μεταξύ μισθών και παραγωγικότητας (Pessoa και Reenen 2012). Η παραγωγικότητα συνεχίζει να αυξάνεται σε ορισμένους τομείς, αλλά οι μισθοί, ιδίως των εργαζομένων χαμηλών προσόντων, δεν συμβαδίζουν πλέον με τα κέρδη και την παραγωγικότητα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ένα φαινόμενο κατά το οποίο παρά τη σταθερή οικονομική ανάπτυξη όσον αφορά την παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών σε παγκόσμιο επίπεδο, αν και με επιβράδυνση μετά το 2008, το μερίδιο των μισθών να μειώνεται σταθερά τα τελευταία 30 χρόνια.

2.4.5 Γήρανση της κοινωνίας

Εξίσου σημαντικό είναι το γεγονός πως οι σύγχρονες κοινωνίες είναι σε μεγάλο βαθμό γηρασμένες. Σε ένα μεγάλο αριθμό κρατών η αναλογία των ατόμων άνω των 65 χρόνων προβλέπεται πως θα τριπλασιαστεί τις επόμενες δύο δεκαετίες. Επί παραδείγματι, στην Εσθονία και τη Χιλή, αναμένεται οι άνω των 65 θα αντιπροσωπεύουν ένα ποσοστό της τάξεως του 30% μέχρι το 2050, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για την Ουγγαρία και την Ελβετία εκτιμάται σε 24% και 10% αντίστοιχα. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, ο πληθυσμός των εξαρτημένων ηλικιωμένων προβλέπεται να υπερδιπλασιαστεί έως το 2040.

Εστιάζοντας το ενδιαφέρον στην Ελλάδα, με εξαίρεση τα έτη από το 2011 και έπειτα (μείωση 4% μεταξύ 2011 και 2021), ο πληθυσμός παρουσιάζει μια σταθερά ανοδική τάση από τη δεκαετία του 60. Την ίδια στιγμή ωστόσο, το ποσοστό γονιμότητας, είχε ήδη αρχίσει να εμφανίζει πτωτικές τάσεις από τα τέλη της δεκαετίας του 1970. Στο επόμενο διάγραμμα δίνονται οι θάνατοι και οι γεννήσεις στη χώρα μας από το 1960 έως και το 2020.

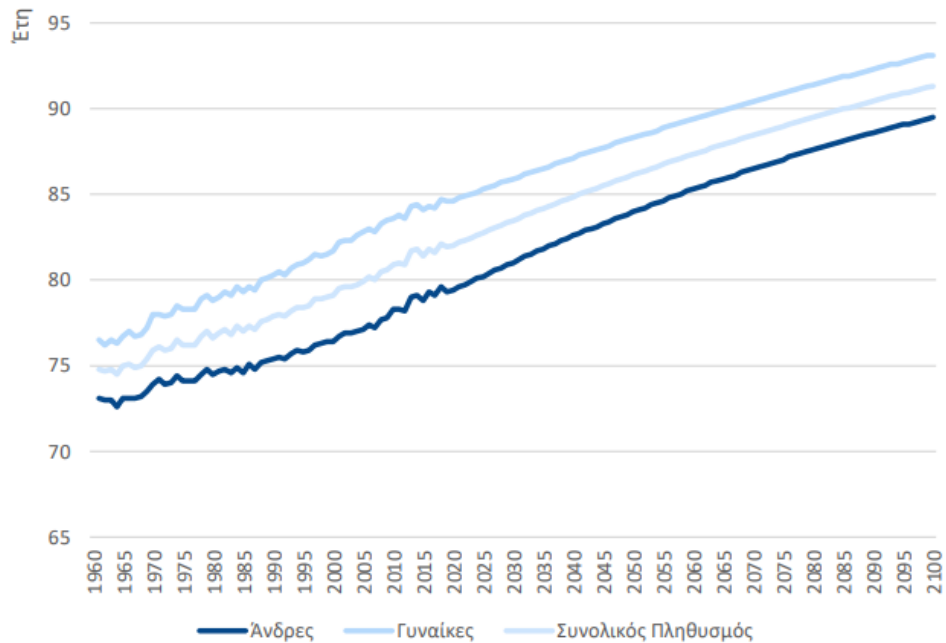

Σχήμα 1: Θάνατοι και γεννήσεις στην Ελλάδα 1960-2020 (Πηγή Eurostat)

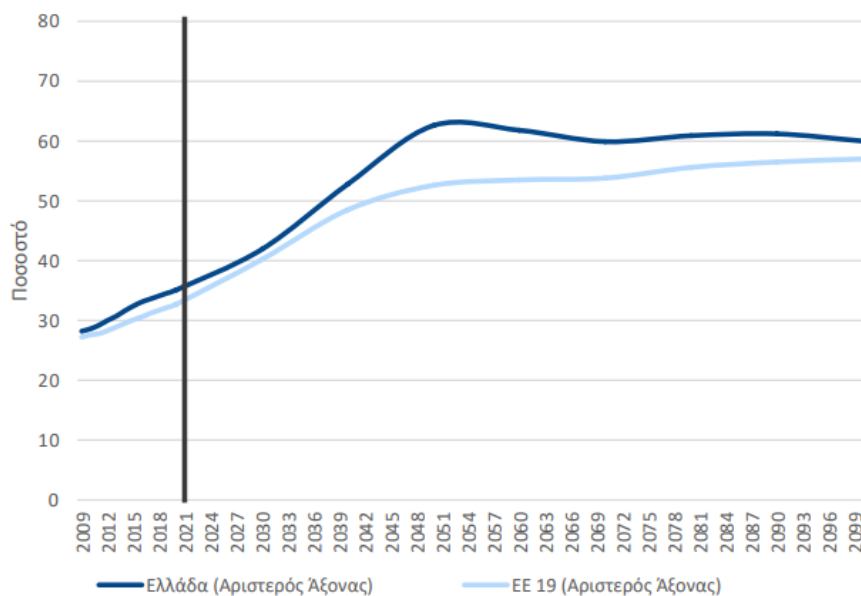
Η Ελλάδα αναμένεται να έχει μεγαλύτερη ποσοστιαία πληθυσμιακή μείωση στα επόμενα 100 έτη σε σύγκριση με την Ευρωζώνη. Ειδικότερα, στο χειρότερο

σενάριο ο πληθυσμός της χώρας προβλέπεται να μειωθεί κατά 24% έως το 2100, ενώ την ίδια στιγμή ο μέσος όρος για τις χώρες της Ευρωζώνης υπολογίζεται σε 5%. Από την άλλη πλευρά, εντελώς αντίθετη είναι η πορεία του προσδόκιμου ζωής, αν και ο δείκτης εξάρτησης γήρατος δείχνει σταδιακά να ομαλοποιείται. Τα σχετικά δεδομένα παρουσιάζονται στα ακόλουθα σχήματα.

Σχήμα 2: Προσδόκιμο ζωής 1960-2020

Σχήμα 3: Δείκτης εξάρτησης γήρατος

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Όπως ήδη έχει αναφερθεί παραπάνω, η κοινωνική πολιτική αποτελεί κατά κύριο λόγο ευθύνη του κράτους, υπό την έννοια πως η Ε.Ε. θέτει τις κατευθυντήριες γραμμές και εν συνεχεία το βάρος μετατοπίζεται στις εθνικές κυβερνήσεις οι οποίες με τη σειρά τους κατανέμουν τις αρμοδιότητες στους υπολοίπους φορείς και κυρίως στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

3.1 Γενικά

Με την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση να αποτελεί πλέον στις μέρες μια εκ των ων ουκ άνευ προτεραιότητα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η τοπική αυτοδιοίκηση τοποθετείται αναπόφευκτα στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος. Στη διεθνή βιβλιογραφία και πρακτική παρατηρείται μια διαρκώς εντεινόμενη τάση προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση έτσι ώστε να διασφαλισθούν η μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα.

Επυδενί, βέβαια, δε θα πρέπει να θεωρήσουμε ότι πρόκειται για ένα εύκολο στόχο. Η επίτευξη της μέγιστης δυνατής ωφέλειας προϋποθέτει μια καλά συντονισμένη στρατηγική. Βασικό ζήτημα στο εν λόγω πεδίο αποτελεί φυσικά η χρηματοδότηση. Εν αντιθέσει με τις κεντρικές κυβερνήσεις, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν ένα σαφώς πιο περιορισμένο εύρος επιλογών όσον αφορά την άντληση εσόδων. Το κενό αυτό έρχονται να καλύψουν διάφορα ευρωπαϊκά προγράμματα.

Αν και κατά τα αρχικά στάδια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης η τοπική αυτοδιοίκηση αποτελούσε ένα μάλλον ήσσονος σημασίας ζήτημα, τις τελευταίες δεκαετίες έχει καταστεί σαφής η ανάγκη για «εμπλοκή» των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, ιδιαίτερα όσον αφορά τη χρηματοδότηση. (Zerbinati, 2004)

Η κρίση, εξάλλου, είχε εξαιρετικά δυσμενείς επιπτώσεις σε υποεθνικό επίπεδο ως αποτέλεσμα της ύφεσης η οποία μείωσε τα έσοδα και σε συνδυασμό με την ακαμψία των δαπανών (τουλάχιστον σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο) δημιούργησε σημαντικά κενά όσον αφορά τη χρηματοδότηση βασικών υπηρεσιών οι οποίες χρηματοδοτούνταν από εθνικούς πόρους. (Freire, 2013)

Ως εκ τούτου, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης στρέφονται σε εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης με σκοπό αφενός την ανταπόκριση στις πάγιες ανάγκες των κοινοτήτων και αφετέρου τη βελτίωση των υποδομών. Στο εν λόγω πλαίσιο τα ευρωπαϊκά εργαλεία χρηματοδότησης συγκεντρώνουν ένα εξαιρετικά έντονο ενδιαφέρον. (McCann & Varga, 2015)

Η ανάπτυξη βέβαια δεν είναι ισομερής, καθώς η κατανομή των κονδυλίων διαφέρει σημαντικά μεταξύ των περιφερειών. Το γεγονός αυτό μπορεί να οφείλεται σε ποικίλους λόγους. Ένας από τους βασικότερους εξ αυτών φαίνεται να είναι η προϋπόθεση της συγχρηματοδότησης η οποία τίθεται κατά κανόνα στα ευρωπαϊκά κονδύλια. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης συχνά στερούνται των αναγκαίων για την κάλυψη της συμμετοχής τους κεφαλαίων και ως εκ τούτου είτε εγκαταλείπουν την ιδέα είτε στρέφονται στις αγορές κεφαλαίου αυξάνοντας έτσι το χρέος τους. Το φαινόμενο αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο στην Ανατολική Ευρώπη όπου οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης παρουσιάζουν υψηλό βαθμό εξάρτησης από τις εθνικές κυβερνήσεις. (Medve-Balint & Bohle, 2016)

Το πρόβλημα της ελλιπούς απορρόφησης είναι ακόμη εντονότερο κατά τα πρώτα χρόνια της ένταξης μιας χώρας ως αποτέλεσμα της ανεπάρκειας ενός μακροπρόθεσμου στρατηγικού σχεδίου, τις χαμηλές διοικητικές ικανότητες και της έλλειψης δεξιοτήτων όσον αφορά το ανθρώπινο δυναμικό. Χώρες όπως η Ρουμανία, η οποία αποτελεί ένα από νεότερα μέλη της Ένωσης, αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες όσον αφορά το διοικητικό συντονισμό και τη σύμπραξη δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. (Zaman & Georgescu, 2009)

Άλλωστε, διαφορές παρατηρούνται και στα συστήματα διακυβέρνησης ανάμεσα στις χώρες της Ε.Ε. όσον αφορά τις αρμοδιότητες οι οποίες δίνονται στην τοπική αυτοδιοίκηση. Στην Ελλάδα, επί παραδείγματι, τα τελευταία 25 χρόνια έχουν επέλθει ριζικές μεταρρυθμίσεις στην τοπική αυτοδιοίκηση με τα προγράμματα Καποδίστριας, Καλλικράτης και Κλεισθένης Ι τα οποία τέθηκαν σε εφαρμογή με τους νόμους 2539/1997, 3852/2010 και 4555/2018 αντίστοιχα. Εξάλλου, η εισροή κεφαλαίων δε σχετίζεται μόνο με θετικές επιρροές, αλλά ενδέχεται να έχει και δυσμενείς συνέπειες. Στην περιφέρεια της Νοτίου Ιταλίας λόγω χάρη, τα ευρωπαϊκά κεφάλαια τα οποία κατευθύνονται στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης μέσα από την εθνική κυβέρνηση, οδήγησαν σε αύξηση της διαφθοράς κατά 4%. (De Angelis, De Blasio, & Rizzica, 2020)

Συνολικά, όσο υψηλότερη φαίνεται να είναι η προοπτική ανάπτυξης μιας περιοχής τόσο υψηλότερα είναι τα ποσοστά άντλησης χρηματοδότησης. Τα κεφάλαια, ως εκ τούτου, τείνουν να κατευθύνονται κατά κύριο λόγο στις πλουσιότερες κοινότητες αυξάνοντας ακόμη περισσότερο τις ανισότητες. (Komorowski, Mroz, & Stanny, 2021)

Άλλοι παράγοντες οι οποίοι επηρεάζουν την ικανότητα απορρόφησης των ευρωπαϊκών κονδυλίων περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων τα επίπεδα γνώσης, τα οικονομικά μέσα και τις κοινωνικές σχέσεις. Σε κάθε περίπτωση πάντως, οι εθνικές επιδόσεις φαίνεται να έχουν θετικό αντίκτυπο στην ικανότητα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης να αντλούν κεφάλαια. (Zubek & Henning, 2016)

3.2 Αρμοδιότητες ΟΤΑ

Οι αρμοδιότητες και οι υποχρεώσεις των δήμων και κοινοτήτων ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων. Τα θέματα που πρέπει να λύσουν είναι τοπικού χαρακτήρα και αναφέρονται σε μεγάλη κατηγορία κοινωνικών θεμάτων. Ο βασικός σκοπός τους είναι η εξέλιξη, καθώς και η μεταβολή της ζωής των κατοίκων σε καλύτερο βαθμό σε επίπεδο τοπικό. Οι αρμοδιότητες της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης συνδέονται άμεσα με τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων. Τέτοιες υποθέσεις αποτελούν η κατασκευή, η συντήρηση και η λειτουργία τοπικών έργων, όπως είναι για παράδειγμα, η άρδευση, η ύδρευση, η αποχέτευση, τα αντιπλημμυρικά έργα, οι δημοτικοί και κοινωνικοί χώροι άθλησης η ίδρυση.

Επιπλέον, είναι η λειτουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, όπως λόγου χάρη, οι βιβλιοθήκες, τα μουσεία, τα θέατρα, η επισκευή και συντήρηση σχολικών κτιρίων, η ρύθμιση της κυκλοφορίας, η κατασκευή πεζοδρόμων και χώρων στάθμευσης, ο έλεγχος τήρησης των κανονισμών καθαριότητας, της κυκλοφορίας και στάθμευσης των οχημάτων, η ίδρυση και λειτουργία παιδικών, βρεφικών και βρεφονηπιακών σταθμών, η χορήγηση και αφαίρεση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας όλων των καταστημάτων και επιχειρήσεων και οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα που θεωρείται τοπική υπόθεση ανήκει στην αρμοδιότητα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Οι αρμοδιότητες των Περιφερειών αναφέρονται κυρίως στους παρακάτω τομείς:

Δ. Απασχόλησης – Εμπορίου – Τουρισμού, στους οποίους περιλαμβάνεται:

«1. Η συμμετοχή και η υλοποίηση σε προγράμματα δράσεων και πρωτοβουλιών προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης διαφόρων κατηγοριών ανέργων στο πλαίσιο των Εθνικών και Ευρωπαϊκών πολιτικών.»

Ζ. Υγείας:

«I. Οι περιφέρειες ασκούν τις αρμοδιότητες των Υγειονομικών Περιφερειών (Δ.Υ.Π.Ε.) της χώρας, οι οποίες τους μεταβιβάζονται σύμφωνα με τα επόμενα εδάφια.»
«II. Στον ανωτέρω τομέα (ΥΓΕΙΑΣ) περιλαμβάνονται ιδίως:»
«1. Η χορήγηση και ανάκληση αδειών άσκησης επαγγελματιών υγείας, καθώς και αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών κλινικών, ιδιωτικών προνοιακών επιχειρήσεων, ιατρείων, οδοντιατρείων, εργαστηρίων και πάσης φύσεως χώρων άσκησης ιδιωτικού επαγγέλματος υγείας και πρόνοιας.»
«2. Η άσκηση αρμοδιοτήτων που αφορούν θέματα διακρατικών υιοθεσιών.»
«3. Η έκδοση άδειας εισαγωγής εγκατάστασης και λειτουργίας μηχανημάτων παραγωγής ιοντιζουσών ακτινοβολιών για ιατρικούς σκοπούς, γενικά, όπως και εγκατάστασης και λειτουργίας εργαστηρίων ραδιοϊσοτόπων για ιατρικές εφαρμογές.»
«4. Η επιβολή κυρώσεων σε ιατρούς και οδοντίατρους, κατά τις προβλέψεις της κείμενης νομοθεσίας.»
«5. Η επιβολή κυρώσεων σε ιατρούς και οδοντίατρους, οι οποίοι αναγράφουν ναρκωτικά σε απλές συνταγές και όχι στις ειδικές για το σκοπό αυτόν, καθώς και στους φαρμακοποιούς, που πωλούν ναρκωτικά με απλές και όχι με ειδικές συνταγές.»
«6. Η υλοποίηση προγραμμάτων δημόσιας υγείας, κατά τις ρυθμίσεις του άρθρου 12 του ν. 3172/2003 (ΦΕΚ 197 Α').»
«7. Ο καθορισμός των όρων και της διαδικασίας παραχώρησης ακινήτων σε δικαιούχους, η έκδοση και ανάκληση παραχωρητηρίων, η ρύθμιση των δόσεων και η βεβαίωση των χρεών παλαιών και νέων προσφύγων, η νομιμοποίηση ανωμάτων αγοραπωλησιών και τα σχετικά με την ανταλλαγή και μεταβίβαση παραχωρηθέντων ακινήτων.»
«8. Η επιχορήγηση αστικών εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τις οποίες είχε ιδρύσει η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ή μετείχε σε αυτές, εφόσον ο σκοπός τους αναφέρεται στην αντιμετώπιση προβλημάτων, που απορρέουν από τη χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και εφόσον η πραγματοποίηση του σκοπού τους ασκείται, κατά διαδοχή, από την περιφέρεια.»
«9. Η χορήγηση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας ιδιωτικών Μονάδων Ψυχικής Υγείας.»
«10. Η έκδοση αδειών εμπορίας κτηνιατρικών φαρμάκων.»
«11. Ο έλεγχος της τήρησης των διατάξεων για την ηλεκτρονική συμβατότητα σύμφωνα με την κ.υ.α. 50268/5137/3.9.2007 (ΦΕΚ 1853 Β') και ο καθορισμός των οργάνων τήρησης αυτών.»
«12. Η εποπτεία Ιατρικών, Οδοντιατρικών και Φαρμακευτικών Συλλόγων των νομών της περιφέρειας.»
«13. Η ανάληψη χορηγούμενων οικονομικών ενισχύσεων σε φορείς κοινωνικής αντίληψης που εποπτεύονται από τη Διεύθυνση Κοινωνικής Προστασίας που αποτελούν προϊόν των Ειδικών Κρατικών Λαχείων.»

«14. Η χορήγηση αδειών διενέργειας εράνων, λαχειοφόρων και φιλανθρωπικών αγορών σε υπερτοπικό επίπεδο.»
«15. Η διενέργεια κοινωνικών ερευνών για την εφαρμογή των προγραμμάτων πρόνοιας, καθώς και θέματα άσκησης κοινωνικής εργασίας.»
«16. Ο καθορισμός των προϋποθέσεων και τρόπου άσκησης του αντικειμένου της κοινωνικής εργασίας σε όλους τους τομείς εφαρμογής, καθώς και η εκπαίδευση σπουδαστών κοινωνικής εργασίας κατά τη διάρκεια της πρακτικής τους άσκησης.»
«17. Η χορήγηση και η ανάκληση της άδειας άσκησης επαγγέλματος κοινωνικού λειτουργού και της άδειας άσκησης ελεύθερου επαγγέλματος του κοινωνικού λειτουργού σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις και η τήρηση σχετικού μητρώου με διαρκή ενημέρωση.»
«18. Η άσκηση αρμοδιοτήτων σχετικών με τον Κοινωνικό Σύμβουλο, κατ' εφαρμογή της παρ. 4 του άρθρου 1 του ν. 2345/1995, καθώς και αρμοδιοτήτων ελέγχου του ιδρύματος ή της Μονάδας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Μ.Φ.Η.) και των Φορέων παιδικής προστασίας, περιλαμβανομένης της σύνταξης σχετικών εκθέσεων και διατύπωσης αντίστοιχων προτάσεων.»
«19. Η εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας της μητέρας και των παιδιών προσχολικής ηλικίας.»
«20. Η χορήγηση άδειας λειτουργίας Μονάδων Αδυνατίσματος μετά από εισήγηση της αρμόδιας επιτροπής που συγκροτείται στην έδρα της οικείας περιφέρειας.»
«21. Ο υγειονομικός έλεγχος καταστημάτων, βιοτεχνιών και βιομηχανιών παρασκευής και επεξεργασίας τροφίμων ζωικής προέλευσης, καθώς και οι λοιποί υγειονομικοί έλεγχοι, που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία σε περιφερειακό επίπεδο.»
«22. Η χορήγηση αδειών για την καταλληλότητα ζωικών τροφίμων.»
«23. Η χορήγηση άδειας ίδρυσης και λειτουργίας των κάθε είδους δημόσιων και ιδιωτικών εργαστηρίων, τα οποία πραγματοποιούν μικροβιολογικές εξετάσεις ελέγχου νερού, τροφίμων ή ποτών, με εξαίρεση τα εργαστήρια του Γενικού Χημείου του Κράτους, το κλείσιμο όσων λειτουργούν χωρίς τη νόμιμη άδεια και η επιβολή προστίμου σε βάρος αυτών.»

Από την παράθεση των ανωτέρω ρυθμίσεων προκύπτουν τα κάτωθι:

- μεταφορά αρμοδιοτήτων κυρίως προνοιακού χαρακτήρα στους Δήμους
- ανάθεση αρμοδιοτήτων σε θέματα απασχόλησης, κοινωνικής ενσωμάτωσης και Υγείας στις Περιφέρειες
- ανάθεση των αρμοδιοτήτων των Υγειονομικών Περιφερειών, που καταργούνται, στις Περιφέρειες.

3.3 Επίπεδα άσκησης κοινωνικής πολιτικής

Στην νεωτερικότητα το κράτος είναι ο επιτελικός φορέας στον σχεδιασμό και την άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Καθορίζει το θεσμικό πλαίσιο και ουσιαστικά το

εύρος και το περιεχόμενό της, και τα εξειδικεύει σε συγκεκριμένα μέτρα. Επίσης, αποφασίζει για τους πόρους και τους θεσμούς μέσα από τους οποίους αυτά θα εφαρμοστούν. Στα πλαίσια του εθνικού κράτους δύο είναι τα επίπεδα άσκησης της κοινωνικής πολιτικής: Το κεντρικό και το τοπικό. Στο τοπικό επίπεδο η κοινωνική πολιτική ασκείται κυρίως από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) κυρίως τους Δήμους και από την Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Σύμφωνα με την έννοια της αυτοδιοίκησης η οποία κατοχυρώνεται και από το Σύνταγμα της Ελλάδος, η τοπική αυτοδιοίκηση μπορεί να σχεδιάζει και να αποφασίζει για την κοινωνική πολιτική που ασκεί, στα πλαίσια όμως των όσων ο νόμος ορίζει. Συγχρόνως, είναι σημαντικός φορέας εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής του κεντρικού κράτους (π.χ. πληρωμή επιδομάτων και κοινωνικών βοηθημάτων). Στην χώρα μας οι Δήμοι αναπτύσσουν προγράμματα κοινωνικής προστασίας και κοινωνικής ένταξης για ηλικιωμένους – είναι γνωστά τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (ΚΑΠΗ), ευπαθείς πληθυσμούς, για νέους και ανέργους. Κύριος στόχος των προγραμμάτων τους είναι η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, η προαγωγή της κοινωνικής συνοχής και η ενίσχυση της συμμετοχής των πολιτών για την εξασφάλιση της ποιότητας ζωής τους. Πολλά προγράμματα που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και τον πολιτισμό εμπίπτουν και στην κοινωνική πολιτική. Στο τοπικό επίπεδο, επίσης, και στα πλαίσια της ανάδειξης μιας τοπικής κοινωνίας των πολιτών προωθείται η συνεργασία με συλλόγους, εθελοντικές οργανώσεις και πρωτοβουλίες πολιτών. Μεγάλη ωστόσο επίδραση ασκεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς χρηματοδοτεί πολλά από τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής που υλοποιεί η αυτοδιοίκηση Α΄ και Β΄ βαθμού.

Στο υπερεθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, η κοινωνική πολιτική ασκείται είτε από υπερεθνικούς και διεθνείς φορείς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, ο ΟΗΕ και ο ΟΟΣΑ, είτε από διεθνείς Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς (ΜΚΥΟ), όπως Ερυθρός Σταυρός (σήμερα και η Ερυθρά Ημισέληνος). Η Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική έχει διττή έννοια: Αναφέρεται στις κοινωνικές πολιτικές που ασκούνται στα κράτη μέλη της ευρωπαϊκής ένωσης και στην κοινωνική πολιτική που ασκούν τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κοινωνική πολιτική που ασκεί η ίδια η Ευρωπαϊκή ένωση, αφορά κυρίως σε θέματα απασχόλησης και στην καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, ο οποίος ορίζεται στενά ως αποκλεισμός από την αγορά εργασίας. (Σακελλαρόπουλος 2001). Τα κράτη μέλη εξακολουθούν να έχουν την αρμοδιότητα άσκησης κοινωνικής πολιτικής, καθώς η Ε.Ε. ρυθμίζει αυτά τα θέματα με ήπια νομοθεσία, και κυρίως με συστάσεις και ανακοινώσεις, εφαρμόζοντας της αρχή της

επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία το προβάδισμα δίνεται στο εθνικό κράτος και στους φορείς που βρίσκονται πιο κοντά στον πολίτη (π.χ. ΟΤΑ). Ωστόσο, με την μεγάλη ανάπτυξη επιδοτούμενων προγραμμάτων του Κοινωνικού Ταμείου και την λειτουργία παρατηρητηρίων, η Ε.Ε. έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την 18 ασκούμενη κοινωνική πολιτική των κρατών μελών, καθώς αποτελεί σημαντική πηγή εξεύρεσης πόρων. Εκτός από αυτά, όμως, ασκεί επιρροή και μέσω άλλων πολιτικών της, καθώς διαμορφώνει το οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται η ανάγκη για παρεμβάσεις της κοινωνικής πολιτικής σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο.

3.4 Πεδία άσκησης κοινωνικής πολιτικής

Παραμένοντας σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, τα πεδία άσκησης κοινωνικής πολιτικής από την πλευρά των δήμων είναι κατά κύριο λόγο τα ακόλουθα.

- «Προγράμματα κοινωνικής πρόνοιας για ηλικιωμένους στο πλαίσιο των οποίων παρέχονται σε ηλικιωμένα άτομα υπηρεσίες πρωτοβάθμιας υγείας, κατ' οίκον εξυπηρέτησης, αναψυχής και κοινωνικής ενεργοποίησης. Τέτοια παραδείγματα αποτελούν τα Κέντρα Ανοιχτής Προστασίας Ηλικιωμένων (Κ.Α.Π.Η), τα Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (Κ.Η.Φ.Η) και το «Βοήθεια στο Σπίτι».»
- «Ενίσχυση της οικογένειας και παιδικής προστασίας Κυρίως μέσω της λειτουργίας βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, Κέντρων Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών, Κέντρων Φροντίδας Οικογένειας, συμβουλευτικών σταθμών, πολιτιστικών και αθλητικών δράσεων για νέους και γυναίκες.(www.eetaa.gr)»
- «Προστασία ευπαθών ομάδων μακροχρόνια ανέργων με σκοπό την οικονομική και κοινωνική ένταξη αλλά και Ειδικές ευπαθείς κατηγορίες πληθυσμού όπως πρόσφυγες, μετανάστες και ΡΟΜΑ με στόχο την κοινωνική τους ένταξη, με συντονιστικά Γραφεία συμβουλευτικής.»
- «Προστασία υγείας κυρίως μέσω διαδημοτικών δικτύων. Επειδή το σύστημα παροχής ΠΦΥ στη χώρα μας, εμφανίζει αδυναμίες τόσο σε οργανωτικό όσο και σε λειτουργικό επίπεδο κυρίως όσον αφορά την Πρόληψη και τη Προαγωγή της Υγείας το Εθνικό Διαδημοτικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων – Προαγωγής Υγείας, έχει σχεδιάσει μία τεκμηριωμένη παρέμβαση όπου

προβλέπεται η ανάπτυξη των «ΚΕΠ Υγείας» (Κέντρα Πρόληψης για την Υγεία) σε κάθε ενδιαφερόμενο Δήμο, που θα έχουν ως στόχο την πρόληψη νοσημάτων και την προαγωγή της υγείας»

- «Προγράμματα πρόληψης, που παρέχονται μέσω των δημοτικών ιατρείων και των συμβουλευτικών σταθμών και εστιάζονται κυρίως, στο χώρο της ψυχικής υγείας, της εξάρτησης από τα ναρκωτικά αλλά και της αγωγής υγείας και συχνά παρέχονται σε συνεργασία με νοσοκομεία, γενικά και ψυχιατρικά, το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων κ.λπ.»
- «Υποστήριξη ατόμων με αναπηρία Α.ΜΕ.Α. (τόσο ενήλικες όσο και παιδιά), με στόχο την ανάπτυξη δεξιοτήτων, τη δημιουργική τους απασχόληση και τη συμβολή στην κοινωνική τους ένταξη. (Ε.Ε.Τ.Α.Α., 1995,σ. 82-83)»
- «Πιλοτικά Προγράμματα αντιμετώπισης ανθρωπιστικής κρίσης εξαμηνιαίας διάρκειας όπως τα προγράμματα «Ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος», «Κοινωνικών Δομών Αντιμετώπισης της Φτώχειας» και «Αντιμετώπισης της Ανθρωπιστικής Κρίσης» όπου στους ωφελούμενους των παροχών των τριάντα επιλεγμένων (πιλοτικά) Δήμων θα εφαρμοστεί η πρώτη φάση του προγράμματος του Κοινωνικού Εισοδήματος Αλληλεγγύης.»

3.5 Μέσα άσκησης κοινωνικής πολιτικής

«Τα μέσα άσκησης κοινωνικής πολιτικής από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης είναι σε γενικές γραμμές τα εξής:

- Παροχή χρηματικών βοηθημάτων (επιδοματική πολιτική)
- Νοσοκομειακή και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη (παροχές σε είδος)
- Ίδρυση κέντρων προστασίας και επαγγελματικής εκπαίδευσης
- Θέσπιση κινήτρων απασχόλησης
- Εφαρμογή στεγαστικών προγραμμάτων
- Καθιέρωση του θεσμού των κοινωνικών λειτουργών
- Δημιουργία οργανισμών πρόνοιας και ειδικών νομικών προσώπων για την παροχή των υπηρεσιών»

3.6 Ρόλος των ΟΤΑ στην κοινωνική πολιτική

Η τοπική αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια έχει αποκτήσει ένα δυναμικό ρόλο καθώς η κοινωνική φροντίδα αποτέλεσε έναν από τον άξονα της κοινωνικής πολιτικής της. Οι αρμοδιότητες και οι παρεμβάσεις της σε πτυχές της ζωής της κοινότητας έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην κοινωνική προστασία των μελών της. Οι Δήμοι, υλοποιούν προγράμματα -εκπαίδευσης και κατάρτισης- και παρέχουν υπηρεσίες υλικής, υποστηρικτικής και συμβουλευτικής φροντίδας και κοινωνικής πρόνοιας για παιδιά, ηλικιωμένους και γενικά για ευπαθείς ομάδες, κοινωνικά αποκλεισμένους και ειδικές κατηγορίες ατόμων (πρόσφυγες, μετανάστες, ανέργους).

Ο διαρκώς διευρυνόμενος ρόλος των ΟΤΑ συμπεριέλαβε, κυρίως από τη 10ετία του '90 και μετά, και το πεδίο της κοινωνικής πολιτικής. Η επέκταση αυτή προέκυψε από συγκλίνουσες τάσεις τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όντας εξ ορισμού εγγύτερα στο επίπεδο ανάδυσης και άρα δυνητικά βέλτιστου χειρισμού των απτών προβλημάτων κοινωνικής φύσεως (οικογένεια, γειτονιά κ.λπ.), βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση μεταξύ των εν γένει φορέων δημόσιας δράσης για την άσκηση πολιτικής στο κοινωνικό πεδίο. Εξ αιτίας του έντονα ανθρωποκεντρικού χαρακτήρα των πολιτικών αυτών η ΤΑ επεδίωξε την ανάληψη αντίστοιχων ευθυνών, συμβατών και με τη διαπροσωπική φύση των πολιτικών σχέσεων στο τοπικό επίπεδο. Αντιστρόφως η κεντρική εξουσία στην προσπάθειά της να ελέγξει και να υπερβεί το περίφημο «στρες του κράτους», ήτοι την αυξανόμενη αδυναμία κεντρικού αποτελεσματικού χειρισμού μιας πανσπερμίας λεπτομερειών εφαρμογής και τεχνικών προβλημάτων, επεδίωξε να μεταφέρει τα διαχειριστικά ζητήματα στους τοπικούς θεσμούς. Αν και η πολιτική πρόθεση διαφέρει, τα «δια ταύτα» συγκλίνουν.

Στην ουσία οι κοινωνικές δράσεις και οι αντίστοιχες δομές των ΟΤΑ αποτελούν τμήμα του ευρύτερου τοπίου υλοποίησης κοινωνικών πολιτικών στη χώρα παρουσιάζοντας αντίστοιχη μορφολογία και προβλήματα, ενίοτε οξυμένα από τις ειδικότερες δυσχέρειες που αναφύονται σε τοπικό επίπεδο :

- Ανομοιομορφία δράσεων.

«Οι διάφοροι οργανισμοί ΟΤΑ δεν αναπτύσσουν αναλογικά ομοιόμορφες κοινωνικές δράσεις έτσι ώστε ο τοπικός πληθυσμός όλων των γεωγραφικών διαμερισμάτων να έχει ισότιμη πρόσβαση στις ωφέλειες των δράσεων αυτών. Η ανομοιομορφία αυτή δεν παρακολουθεί τυχόν τοπικές ιδιαιτερότητες ή προτεραιότητες αλλά είναι προϊόν συγκυριακών παραμέτρων. Δήμοι μεγάλοι σε μέγεθος, δήμοι που συνέπεσε να φιλοξενούν στην επικράτειά τους προϋπάρχουσες κρατικές ή άλλες κοινωνικές δομές, δήμοι, τέλος, που παρουσιάζουν εντονότερα προβλήματα σε κάποιο συγκεκριμένο τομέα (π.χ. ενσωμάτωση παλιννοστούντων) εμφανίζονται περισσότερο δραστήριοι στην άσκηση κοινωνικών πολιτικών ή/και προσφέρουν κοινωνικές υπηρεσίες περισσότερο διαφοροποιημένες. Αντίθετα ΟΤΑ που δεν παρουσιάζουν τα παραπάνω χαρακτηριστικά ακολουθούν «μηχανιστικά» τα κρατικά προγράμματα, αντιμετωπιζόμενα μάλλον ως ευκαιρίες άντλησης πόρων, διασφάλισης θέσεων εργασίας και προβολής έργου παρά ως πλαίσια άσκησης συστηματικής κοινωνικής πολιτικής.»

- Κακός προγραμματισμός.

«Τα προβλήματα προγραμματισμού που εμφανίζονται στα υπερκείμενα κλιμάκια (υπερεθνικό, εθνικό) καθίστανται περισσότερο έντονα στο τοπικό επίπεδο. Η απουσία σχεδιαστικής παράδοσης συνεμπλέκεται εδώ με τη δραματική έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού ικανού να διεκπεραιώσει επιτελικές λειτουργίες. Η σύνδεση των όποιων ενεργειών προγραμματισμού κυρίως με τα τεχνικά έργα και την κατασκευή υποδομών και η απουσία ευρύτερου κοινωνικού σχεδιασμού στο επίπεδο των ΟΤΑ επιδεινώνουν την κατάσταση. Ο κοινωνικός σχεδιασμός τις περισσότερες φορές γίνεται βιωματικά, στηριζόμενος στις προσωπικές εκτιμήσεις των αρμοδίων και σε συγκυριακά αιτήματα των πολιτών και όχι με βάση τη συστηματική και ποσοτικοποιημένη διάγνωση των πραγματικών αναγκών και προβλημάτων. Παρατηρείται ότι υπάρχουν μεγάλες δυσκολίες στη συλλογή και επεξεργασία στοιχείων για το τοπικό επίπεδο σε διαρκή βάση, ενώ δεν εκπονούνται μελέτες βασιζόμενες σε ποσοτικά δεδομένα. Η έλλειψη επιστημονικού κοινωνικού σχεδιασμού σε επίπεδο ΟΤΑ οφείλεται κατά κύριο λόγο στην απουσία εξειδικευμένης τεχνογνωσίας και στη μη χρήση σύγχρονων μεθόδων επιστημονικής πληροφόρησης.»

- Ανεπάρκεια ελέγχων και αξιολόγησης.

«Όπως έχει ήδη αναφερθεί η αδυναμία προγραμματισμού συνεπιφέρει και αδυναμία ουσιαστικού ελέγχου. Η έλλειψη ποσοτικοποιημένης στοχοθεσίας, η παντελής σχεδόν έλλειψη δεικτών απόδοσης, η μη χρήση τεχνικών ανάλυσης κόστους-ωφέλειας σε τοπικό επίπεδο, καθιστούν την ουσιαστική αξιολόγηση προγραμμάτων και δράσεων πρακτικά αδύνατη. Για τους ίδιους ακριβώς λόγους ο ενδιάμεσος έλεγχος δεν μπορεί να λάβει τη μορφή της ποιοτικής και ποσοτικής παρακολούθησης προόδου (monitoring). Απομένουν οι κατασταλτικής φύσεως έλεγχοι νομιμότητας τους οποίους συχνά η πελατειακή ανοχή απαμβλύνει και εξουδετερώνει.»

- Ανυπαρξία πολιτικής προσωπικού.

«Το πρόβλημα της ποσοτικής και ποιοτικής ανεπάρκειας του ανθρώπινου δυναμικού των ΟΤΑ είναι γνωστό και πολλάκις καταγεγραμμένο. Σε έναν τομέα όπως η κοινωνική πολιτική που η υψηλή εξειδίκευση είναι ιδιαίτερα απαιτητή το πρόβλημα καθίσταται εντονότερο. Ο μακρόχρονος περιορισμός των προσλήψεων αλλά και η προγραμματική μορφή των περισσότερων κοινωνικών δράσεων –που συνδέει την πρόσληψη προσωπικού με το πεπερασμένο χρονικό όριο των χρηματοδοτήσεων– ακυρώνει κάθε δυνατότητα άσκησης ουσιαστικής πολιτικής προσωπικού. Συμβάσεις ορισμένου χρόνου (αν όχι και έργου) αποτελούν στις πλείστες των περιπτώσεων το κύριο καθεστώς του υπηρετούντος εξειδικευμένου προσωπικού (κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, εργοθεραπευτές, λογοθεραπευτές κ.λπ.) με αποτέλεσμα η δαμόκλειος σπάθη της ανανέωσης να παρεμποδίζει την ανάπτυξη, τη συνέχεια την πρωτοβουλία λειτουργώντας σαν αντικίνητρο για το ανθρώπινο δυναμικό σε έναν τομέα ιδιαιτέρως ανθρωποκεντρικό και «εντάσεως εργασίας.»»

- Προβλήματα συνέργειας και συντονισμού παράλληλων κοινωνικών δράσεων.

«Η θεσμική διάκριση μεταξύ κρατικών και αυτοδιοικητικών δομών δεν συνεπάγεται και αντίστοιχη κατάτμηση των πολιτικών. Φυσικοί αποδέκτες των κοινωνικών πολιτικών δεν είναι τα ευρύτερα συλλογικά υποκείμενα έναντι των οποίων κατηγοριοποιούνται και ταξινομούνται τα προβλήματα και τα προγράμματα αντιμετώπισής τους. Τελικοί στόχοι των πολιτικών αυτών είναι οι οικογένειες και τα μέλη τους. Οι οικογένειες και τα άτομα όντας φορείς πολλαπλών, ταυτόχρονων και αλληλοτροφοδοτούμενων κοινωνικών αναγκών απαιτείται να γίνουν και αποδέκτες πολυδιάστατης κοινωνικής πολιτικής. Απαιτείται εστιασμένος και εξατομικευμένος

σχεδιασμός. Απαιτείται συνέργεια των κοινωνικών προγραμμάτων ανεξαρτήτως του φορέα υλοποίησής τους. Απαιτείται δικτύωση μεταξύ των κάθε είδους φορέων που ασκούν κοινωνική δράση: κρατικών, αυτοδιοικητικών, εθελοντικών. Αντ' αυτών καταγράφεται μια πανσπερμία ασυντόνιστων και συχνά αλληλοκαλυπτόμενων παρεμβάσεων. Το πρόβλημα συντονισμού δεν είναι στενά αυτοδιοικητικό. Ξεκινά από το κρατικό επίπεδο, συμπαρασύρει ωστόσο και τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το συντονιστικό κενό επιδεινώνεται και από θεσμικά εμπόδια η υπέρβαση των οποίων οδηγεί συχνά σε άτυπες πρακτικές (π.χ. δυσκολίες θεσμικής συνεργασίας δήμων με σχολεία σε προγράμματα αγωγής υγείας). Η ανυπαρξία ή ανεπάρκεια της Κοινωνικής Υπηρεσίας των Δήμων και η άσκηση των πολιτικών τους μέσα από διακριτά Νομικά Πρόσωπα μετατρέπει, τέλος, το εξωτερικό συντονιστικό έλλειμμα σε εσωτερικό. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ενσωμάτωση 2003-2005 εντόπισε το κομβικό αυτό ζήτημα και επιχείρησε να το αντιμετωπίσει με τη δημιουργία ενός δικτύου κοινωνικών υπηρεσιών που θα ενσωματώνει τους κάθε είδους φορείς άσκησης κοινωνικής πολιτικής διασφαλίζοντας τις αναγκαίες συνέργειες. Παρ' όλα τα θετικά βήματα που πραγματοποιήθηκαν με την εισαγωγή της δικτυακής προσέγγισης οι ευρύτερες εγγενείς αδυναμίες σχεδιασμού και συντονισμού τόσο σε κρατικό όσο και σε αυτοδιοικητικό επίπεδο, οδήγησαν το μέτρο στα όριά του απαιτώντας βελτιωτικές παρεμβάσεις για την ολοκλήρωση και την ουσιαστική αξιοποίησή του.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Τα τρία προηγούμενα κεφάλαια συνέθεσαν το θεωρητικό υπόβαθρο της παρούσας εργασίας, οριοθετώντας την έννοια, το ρόλο και τις συνιστώσες της κοινωνικής πολιτικής στα πλαίσια των σύγχρονων κοινωνιών. Η ολοκληρωμένη θεώρηση του ζητήματος, παρά ταύτα, προϋποθέτει και μια εν τη πράξει διερεύνηση της εφαρμογής κοινωνικών πολιτικών. Ειδικότερα, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην τοπική αυτοδιοίκηση και τρόπον με τον οποίο αυτή αντιλαμβάνεται, προσαρμόζει και ενσωματώνει τις δράσεις κοινωνικής πολιτικής στην ευρύτερη λειτουργία της.

Προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση επιλέγεται ως μεθοδολογία έρευνας η μελέτη περίπτωσης. Η μελέτη περίπτωσης ή ‘case study’ στα αγγλικά είναι μία ερευνητική μέθοδος, ιδιαίτερα δημοφιλής στον τομέα της κοινωνιολογίας, της ανθρωπολογίας, της ψυχολογίας, της εκπαίδευσης, της πολιτικής επιστήμης και της κοινωνικής εργασίας. Η μελέτη περίπτωσης δε βασίζεται σε έναν πληθυσμό ή σε ένα δείγμα αλλά σε μία μεμονωμένη περίπτωση. Ένα μεγάλο πλεονέκτημα αυτής της μεθόδου είναι πως ο ερευνητής επικεντρώνεται σε μία συγκεκριμένη περίπτωση ή κατάσταση και εξερευνά τις διάφορες αλληλεπιδράσεις που συμβαίνουν μέσα σε αυτή.

Για τις ανάγκες της παρούσας εργασίας δημιουργείται ένα ερωτηματολόγιο το οποίο απευθύνεται σε πολίτες του Δήμου Σπάρτης και το οποίο ουσιαστικά επιχειρεί να αποτυπώσει τις στάσεις και τις αντιλήψεις των πολιτών όσον αφορά τις δράσεις κοινωνικής πολιτικής του δήμου. Η πλήρης μορφή του ερωτηματολογίου δίνεται στο παράρτημα που ακολουθεί στο τέλος της παρούσας εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΣΠΑΡΤΗΣ

Στο παρόν κεφάλαιο αναπτύσσεται η μελέτη περίπτωσης καθαυτής. Ειδικότερα, σε πρώτο στάδιο αναλύεται το προφίλ του Δήμου Σπάρτης, η οργάνωσή του και οι κοινωνικές του δομές, ενώ στη συνέχεια εξετάζονται τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα, οι προκλήσεις και οι στόχοι όσον αφορά την εφαρμογή έργων συγχρηματοδότησης τα άπτονται της κοινωνικής πολιτικής. Ακολούθως, διερευνώνται οι διαθέσιμοι πόροι και οι θεματικές προτεραιότητες της κοινωνικής πολιτικής και μελετάται η σημασία των τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων. Τέλος σχολιάζονται οι εναλλακτικές δυνατότητες και τα σχέδια επιβίωσης σε συνθήκες κρίσης και δίνονται χρήσιμες κατευθύνσεις για την κινητοποίηση και τη συνεργασία με την «κοινωνία των πολιτών».

5.1 Προφίλ Δήμου - Οργάνωση–Δομές κοινωνικού χαρακτήρα

Ο δήμος Σπάρτης συστάθηκε στις 21 Μαρτίου 1835. Η επίσημη ονομασία του έγινε Δήμος Σπαρτιατών, το 1845. Το 1899 αποσπάστηκε από τον νομό Λακωνίας στον νομό Λακεδαίμονος. Το 1909 αποσπάστηκε ξανά στον νομό Λακωνίας από τον νομό Λακεδαίμονος. Από το 1928 λειτουργεί ως Δήμος Σπαρτιατών. Επανέρχεται πάλι ως Δήμος Σπάρτης (ύστερα από τη διοικητική μεταρρύθμιση του νόμου "Καποδίστριας"). Ο Δήμος Σπάρτης, που συστάθηκε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης την 1η Ιανουαρίου 2011, προέκυψε από τη συνένωση των προϋπαρχόντων δήμων Σπάρτης, Θεραπνών, Μυστρά, Οινούντος, Πελλάνας, Φάριδος και της Κοινότητας Καρυών. Η έκταση του νέου Δήμου είναι 1181,78 τ.χλμ και ο πληθυσμός του 35.259 κάτοικοι, σύμφωνα με την απογραφή του 2011. Έδρα του νέου δήμου ορίστηκε η Σπάρτη και ιστορική έδρα ο Μυστράς.

Στο Δήμο Σπάρτης η κοινωνική πολιτική ασκείται μέσω της λειτουργίας των προγραμμάτων δομών της Κοινωνικής Υπηρεσίας και της Υπηρεσίας Υγείας & Πρόνοιας. Οι δομές κοινωνικής μέριμνας και αλληλεγγύης αφορούν στην ανάπτυξη προγραμμάτων για την άμεση και ουσιαστική υποστήριξη πολιτών που έχουν ανάγκη. Στόχος των κοινωνικών δομών του Δήμου είναι η επανένταξη των ωφελούμενων ατόμων στην αγορά εργασίας και την ενεργό κοινωνική δράση. Η Κοινωνική Πολιτική του Δήμου απευθύνεται σε όλους τους κατοίκους έως 60 ετών που

χρειάζονται ψυχοκοινωνική στήριξη. Σήμερα στο Δήμο Σπάρτης λειτουργούν κοινωνικό φαρμακείο, κοινωνικό ιατρείο, καθώς και κοινωνικό παντοπωλείο.

5.2 Πλεονεκτήματα/Μειονεκτήματα - Προκλήσεις/Στόχοι στην υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων κοινωνικού χαρακτήρα

Στα πλαίσια του τρέχοντος επιχειρησιακού προγράμματος, το βασικό όραμα του Δήμου για την τρέχουσα περίοδο αφορά στη διαμόρφωση μιας κοινωνικής, παραγωγικής, οικιστικής ταυτότητας ικανής να συγκρατήσει τον τοπικό πληθυσμό ενισχύοντας παράλληλα την εξωστρέφεια, με στόχο την ολοκληρωμένη ανάδειξη της περιοχής και των συγκριτικών της πλεονεκτημάτων. Πυρήνα της προσπάθειας διαμόρφωσης της ταυτότητας αποτελεί ένα ισχυρό χωροταξικό και πολεοδομικό πρότυπο που υποστηρίζει την ανάπτυξη επενδύσεων στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, με την παράλληλη ενίσχυση του τουρισμού στη βάση της φέρουσας ικανότητας των περιοχών υποδοχής, την ενίσχυση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα με έμφαση στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων προσανατολισμένων στην αγορά με ικανότητα τροφοδότησης της μεταποίησης τοπικά, στο πλαίσιο μιας λογικής αειφορικής διαχείρισης των περιορισμένων πόρων. Το όραμα και ειδικότερα η επίτευξη του, επιδιώκεται μέσα από το ολοκληρωμένο πλέγμα που δομούν οι τέσσερις άξονες προτεραιότητας που αποσκοπούν στην αύξηση του επιπέδου ευημερίας και ανάπτυξης του Δήμου και ταυτόχρονα στη σύγκλιση του με αυτό της Περιφέρειας Πελοποννήσου, την κοινωνική και χωρική συνοχή και την αειφόρο ανάπτυξη. Αυτοί οι τρεις γενικοί στόχοι σε συνδυασμό με το αναπτυξιακό όραμα του Δήμου και τους γενικούς και ειδικούς αναπτυξιακούς στόχους, αποτελούν και τα κριτήρια αξιολόγησης της σημασίας και της αποτελεσματικότητας των προτεινόμενων πολιτικών. Παρακάτω παρατίθενται οι άξονες και το περιεχόμενό τους:

Ο Άξονας 1 αφορά στο Περιβάλλον και την Ποιότητα Ζωής και αποτελείται από έξι (6) Μέτρα, τα οποία αναλύονται συνολικά σε έξι (6) σχετικούς στόχους. Το Μέτρο 1.1. αναφέρεται στο Οικιστικό Περιβάλλον ενώ στοχεύει στην οργάνωση και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος. Το Μέτρο 1.2 αφορά στην Μεταφορική Υποδομή / Κυκλοφορία / Στάθμευση και Συγκοινωνία και έχει ως στόχο την αναβάθμιση των μεταφορικών υποδομών καθώς και τη βελτίωση της κυκλοφοριακής εξυπηρέτησης των πολιτών του Δήμου Σπάρτης. Το Μέτρο 1.3 περιλαμβάνει την

Υδρευση / Αποχέτευση και το Βιολογικό Καθαρισμό και έχει ως στόχο την ολοκλήρωση, αναβάθμιση και επέκταση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης καθώς και την αναβάθμιση, επέκταση και κατασκευή νέων δικτύων αποχέτευσης και βιολογικών καθαρισμών. Το Μέτρο 1.4 αφορά στην Καθαριότητα και Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων και στοχεύει στην ορθολογική διαχείριση των στερεών αποβλήτων καθώς και στην αναβάθμιση των υπηρεσιών καθαριότητας. Το Μέτρο 1.5 περιλαμβάνει την Προστασία και Ανάδειξη του Φυσικού Περιβάλλοντος και έχει ως στόχο την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος. Τέλος, το Μέτρο 1.6 αφορά στην Πολιτική Προστασία και στοχεύει στη λήψη μέτρων αντιμετώπισης καταστάσεων εκτάκτων αναγκών.

Ο Άξονας 2 έχει ως αντικείμενο την Κοινωνική Πολιτική, την Παιδεία, τον Πολιτισμό και τον Αθλητισμό. Περιέχει 4 Μέτρα, τα οποία συνολικά περιλαμβάνουν επτά (7) Στόχους. Τα Μέτρα αναφέρονται στην Ανάπτυξη Υπηρεσιών Κοινωνικής Υποστήριξης καθώς και στην ανάπτυξη της Παιδείας, Αθλητισμού και Πολιτισμού. Πιο συγκεκριμένα, μέσω των στόχων των συγκεκριμένων Μέτρων προβλέπεται η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών και υποδομών υγείας, η παροχή υπηρεσιών στήριξης σε ευπαθείς κοινωνικά ομάδες, η ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών προς την τρίτη ηλικία, τα παιδιά και τις οικογένειές τους, η βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων εκπαιδευτικών και αθλητικών υπηρεσιών και υποδομών καθώς και η προστασία και ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς και η ανάπτυξη νέων πολιτιστικών δραστηριοτήτων και υποδομών.

Ο Άξονας 3 έχει ως αντικείμενο την Τοπική Οικονομία και Απασχόληση. Περιλαμβάνει τρία (3) Μέτρα, τα οποία αναλύονται αντίστοιχα σε τρεις (3) στόχους. Πιο συγκεκριμένα τα Μέτρα αφορούν στον Τουρισμό, την Αγροτική Παραγωγή και την Οικονομική Ανάπτυξη – Απασχόληση. Τα Μέτρα αυτά εξειδικεύονται σε αντίστοιχους στόχους, οι οποίοι περιλαμβάνουν την ανάπτυξη τουριστικών υποδομών και βελτίωση των υφιστάμενων υπηρεσιών, τη στήριξη της αγροτικής οικονομίας καθώς και βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς της ενώ τέλος στοχεύουν στην τόνωση της τοπικής οικονομίας μέσω της στήριξης και της ενδυνάμωσης της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης της περιοχής.

Ο Άξονας 4 αφορά στην Εσωτερική Ανάπτυξη του Δήμου και περιλαμβάνει πέντε (5) Μέτρα και συνολικά δεκαπέντε (15) στόχους. Πιο συγκεκριμένα, το Μέτρο 4.1 αφορά στη Συγκρότηση Οργανωτικού Μοντέλου Δήμου και προτείνεται η εισαγωγή και εφαρμογή του Κοινού Πλαισίου Αξιολόγησης ενώ παράλληλα στοχεύει

στην αντιμετώπιση των οργανικών κενών του Δήμου. Το Μέτρο 4.2 συνδέεται με το Ανθρώπινο Δυναμικό και τις Διαδικασίες του Δήμου και επιδιώκεται η ανίχνευση των εκπαιδευτικών αναγκών των υπηρεσιακών στελεχών του Δήμου Σπάρτης, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή συστήματος στοχοθεσίας του Δήμου στη βάση των εκάστοτε αντίστοιχων ισχυουσών ρυθμίσεων, η μείωση των διοικητικών βαρών με στόχο τη διευκόλυνση της εξυπηρέτησης των πολιτών καθώς και η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών του Δήμου. Το Μέτρο 4.3 αφορά στην Κτιριακή και Υλικοτεχνική Υποδομή του Δήμου και αποσκοπεί στην αναβάθμιση της υλικοτεχνικής υποδομής του Δήμου μέσω της δημιουργίας νέου Δημαρχείου και αναβάθμισης του εργασιακού περιβάλλοντος, της ενίσχυσης του ψηφιακού περιβάλλοντος του Δήμου καθώς και της σταδιακής αντικατάστασης και εκσυγχρονισμού του εξοπλισμού υπηρεσιών του Δήμου. Το Μέτρο 4.4 αφορά στα Οικονομικά του Δήμου και έχει ως στόχο την αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δήμου, την εφαρμογή του «cost cutting», τη μείωση των ενεργειακών αναγκών των δημοτικών κτιρίων, στον περιορισμό των δαπανών, στη βελτίωση του συστήματος βεβαίωσης και είσπραξης των ιδίων εσόδων του Δήμου καθώς και στην αξιοποίηση των ευρωπαϊκών προγραμμάτων. Τέλος, το Μέτρο 4.5 αναφέρεται στη Διαφάνεια και Ηλεκτρονική Δημοκρατία και προτείνεται η αξιοποίηση της ιστοσελίδας του Δήμου για την ενίσχυση της ηλεκτρονικής δημοκρατίας.

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, όπως ήδη έχει ειπωθεί επανειλημμένα στα πλαίσια της παρούσας εργασίας, οι εκάστοτε πολιτικές και δράσεις θα πρέπει να προσαρμόζονται στις επικρατούσες συνθήκες, τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες κάθε περιοχής. Προς τη συγκεκριμένη κατεύθυνση, στα πλαίσια της παρούσας ενότητας κρίνεται αναγκαία η διεξαγωγή μιας ανάλυσης SWOT για την κοινωνική πολιτική στην τοπική αυτοδιοίκηση προκειμένου να αποκτήσουμε μια κατά το δυνατόν ακριβέστερη εικόνα.

«ΙΣΧΥΡΑ ΣΗΜΕΙΑ	«ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ
1. Αυξημένες αρμοδιότητες 2. Θεσμικό πλαίσιο άσκησης κοινωνικής πολιτικής (νέος)	1. Ανεπάρκεια ολοκλήρωσης πολιτικών/ μέτρων / δομών σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο

<p>δημοτικός κώδικας)</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Αυξημένες δραστηριότητες στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής 4. Δραστηριοποίηση φορέων στο πλαίσιο εταιρικών σχέσεων 5. Αρκετά προγράμματα από το ΕΚΤ και τις κοιν. πρωτοβουλίες για χρηματοδότηση της κοινωνικής πολιτικής 6. Η εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας 7. Η εγγύτητα και η άμεση πρόσβαση στους δημότες 8. Δυνατότητα άμεσης και έγκυρης διάγνωσης των ιδιαίτερων τοπικών αναγκών 9. Θεσμικό πλαίσιο για την ισότητα ευκαιριών των δύο φύλων 10. Θεσμικό πλαίσιο ρύθμισης των εργασιακών σχέσεων 11. Προβλήματα επιστημονικής διοίκησης, σχεδιασμού/ προγραμματισμού/ οργάνωσης/ στελέχωσης και συντονισμού των ενεργειών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο 12. Δυσκαμψία διαδικασιών» 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Αποσπασματική αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων/ αναγκών σε εθνικό επίπεδο 3. Ανεπαρκείς διαδικασίες συντονισμού πολιτικών και μέτρων / απασχόλησης-κοινωνικής πολιτικής σε εθνικό επίπεδο 4. Ανεπάρκεια χρηματοδότησης 5. Αργοί ρυθμοί κοινωνικών επενδύσεων 6. Ανεπάρκεια κοινωνικών υποδομών 7. Διαρθρωτικά προβλήματα στο εσωτερικό των υπηρεσιών των δήμων 8. Θεσμική πολυμορφία αυτοδιοικητικών δομών 9. Ελλιπής υποδομή καταγραφής και παρακολούθησης των τοπικών κοινωνικών αναγκών 10. Δυσχέρειες συμμετοχής σε ευρωπαϊκά προγράμματα λόγω αδυναμίας σχεδιασμού και υλοποίησης 11. Έλλειψη εξειδικευμένων στελεχών/ αδυναμία ειδίκευσης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού 12. Μη ευαισθητοποίηση τοπικών πληθυσμών»
<p style="text-align: center;">«ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης και υλοποίησης μέτρων κοινωνικής 	<p style="text-align: center;">«ΑΠΕΙΛΕΣ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Περιορισμός ενωσιακών χρηματοδοτήσεων

<p>πολιτικής σε ορισμένους τομείς και γεωγραφικές περιοχές</p> <p>2. Ύπαρξη προγραμμάτων/πολιτικών που ενισχύουν τη συμμετοχή ευπαθών ομάδων στην αγορά εργασίας</p> <p>3. Ένταξη επενδυτικής δραστηριότητας μέσω του Δ' ΚΠΣ και επικέντρωσης στους ανθρώπινους πόρους</p> <p>4. Εναλλακτικές κοινωνικο/αναπτυξιακές δραστηριότητες σε επίπεδο περιφέρειας και δήμου</p> <p>5. Ανάπτυξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας</p> <p>6. Προώθηση της αποασυλοποίησης και ένταξη στις τοπικές κοινωνίες των ευπαθών κοινωνικών ομάδων»</p>	<p>2. Ύφεση οικονομικής δραστηριότητας</p> <p>3. Αυξητική τάση ανεργίας / υποαπασχόλησης</p> <p>4. Αργοί ρυθμοί εισαγωγής των νέων τεχνολογιών</p> <p>5. Η γραφειοκρατική κουλτούρα στην ΤΑ</p> <p>6. Μη ευαισθητοποίηση τοπικών πληθυσμών</p> <p>7. Η αδυναμία συντονισμού με την κεντρική διοίκηση/επικάλυψη αρμοδιοτήτων</p> <p>8. Πολυδιάσπαση υπηρεσιών /πολυπλοκότητα διαδικασιών</p> <p>9. Αυστηρός και δυσκίνητος δημοσιονομικός έλεγχος από την κεντρική διοίκηση με αποτέλεσμα ιδιαίτερα χρονοβόρες διαδικασίες</p> <p>10. Διαδικαστική αδυναμία στελέχωσης με εξειδικευμένο προσωπικό»</p>
---	---

5.3 Οι πόροι για την υλοποίηση –Θεματικές προτεραιότητες

Η νέα πολιτική συνοχής της ΕΕ επιδιώκει να προσαρμόσει τις παρεμβάσεις της στις περιφερειακές και τοπικές ανάγκες. Να κατευθύνει τους πόρους όπου είναι περισσότερο αναγκαίοι και να στηρίζει αναπτυξιακές στρατηγικές που διαχειρίζονται οι τοπικές αρχές. Κεντρικός στόχος της είναι η Ευρώπη να προσεγγίσει περισσότερο

τους πολίτες της. Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτική συνοχής, στοχεύει στην επιτάχυνση της οικονομικής και η κοινωνικής σύγκλισης και παράλληλα, στην υποβοήθηση των περιφερειών ώστε να αξιοποιήσουν πλήρως τα θετικά στοιχεία της παγκοσμιοποίησης και να εφοδιαστούν με τα κατάλληλα εργαλεία για την επίτευξη μιας εύρωστης και διαρκούς ανάπτυξης. Οι στρατηγικοί στόχοι της ΕΕ για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 συνοψίζονται στους τρεις παρακάτω άξονες:

- Σημαντική μείωση της περιττής διοικητικής επιβάρυνσης για τους δικαιούχους και τους φορείς διαχείρισης
- Αύξηση της ευελιξίας για την προσαρμογή των στόχων και των πόρων των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές των περιστάσεων
- Καλύτερη ευθυγράμμιση των προγραμμάτων με τις προτεραιότητες της ΕΕ και αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους

Η εξειδίκευση της παραπάνω στρατηγικής οδήγησε στη διατύπωση των ακόλουθων πέντε (5) θεματικών στόχων:

- μια Εξυπνότερη Ευρώπη, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- μια Πιο Πράσινη Ευρώπη χωρίς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής
- μια Πιο Συνδεδεμένη Ευρώπη, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα
- μια Πιο Κοινωνική Ευρώπη, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη
- μια Ευρώπη Πιο Κοντά στους Πολίτες, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την ΕΕ.

Τα επιχειρησιακά προγράμματα (ΕΠ) μεταφράζουν τους κορυφαίους στρατηγικούς στόχους που καθορίστηκαν στο πλαίσιο της συμφωνίας εταιρικής

σχέσης σε επενδυτικές προτεραιότητες, ειδικούς στόχους και, στη συνέχεια, σε συγκεκριμένες δράσεις.

Σκοπός των επιχειρησιακών προγραμμάτων είναι η προώθηση της εφαρμογής του θεσμοθετημένου χωρικού σχεδιασμού και η παρακολούθηση υλοποίησης του αναπτυξιακού σχεδιασμού στο τοπικό επίπεδο και η συμβολή στην ανατροφοδότηση και προσαρμογή του σχεδιασμού. Τα κύρια χαρακτηριστικά ενός επιχειρησιακού προγράμματος συνοψίζονται ως εξής:

- Ολοκληρωμένο πρόγραμμα τοπικής ανάπτυξης και βελτίωσης της διοικητικής ικανότητας των ΟΤΑ
- Εκπονείται με τη συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων και τίθεται σε διαβούλευση
- Υλοποιείται μέσω Ετήσιων Προγραμμάτων Δράσης των ΟΤΑ και των νομικών προσώπων τους
- Οργανικό στοιχείο της καθημερινής λειτουργίας και διοίκησης του Δήμου
- Ενσωματώνει γεωχωρικά δεδομένα και παρέχεται ψηφιακά

Αντίστοιχα, τα οφέλη που κομίζει ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα είναι κατά βάση τα ακόλουθα:

- Περιορισμός της αποσπασματικής αντιμετώπισης των προβλημάτων και προγραμματισμός των δράσεων
- Ενεργοποίηση και συντονισμός των υπηρεσιών
- Βελτίωση του τρόπου διοίκησης και προώθηση της εσωτερικής οργάνωσης
- Προώθηση αναπτυξιακού και κοινωνικού ρόλου
- Αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη κατανομή και αξιοποίηση των πόρων
- Ανάπτυξη συνεργασιών με πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα
- Διαβούλευση με την τοπική κοινωνία και τους φορείς
- Ενίσχυση της διαφάνειας μέσω της δημοσιοποίησης του προγράμματος

5.4 Τοπικά αναπτυξιακά προγράμματα

Η περιφερειακή αναπτυξιακή πολιτική της Ελλάδας εκ των πραγμάτων ευθυγραμμίζεται με τη χρήση κονδυλίων περιφερειακής πολιτικής της ΕΕ, όπως αυτά ορίζονται στα επιμέρους επιχειρησιακά προγράμματα. Στο πυρήνα της φιλοσοφίας

της βρίσκεται η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών της οικονομίας, η οποία επιδεινώθηκε σημαντικά από την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση.

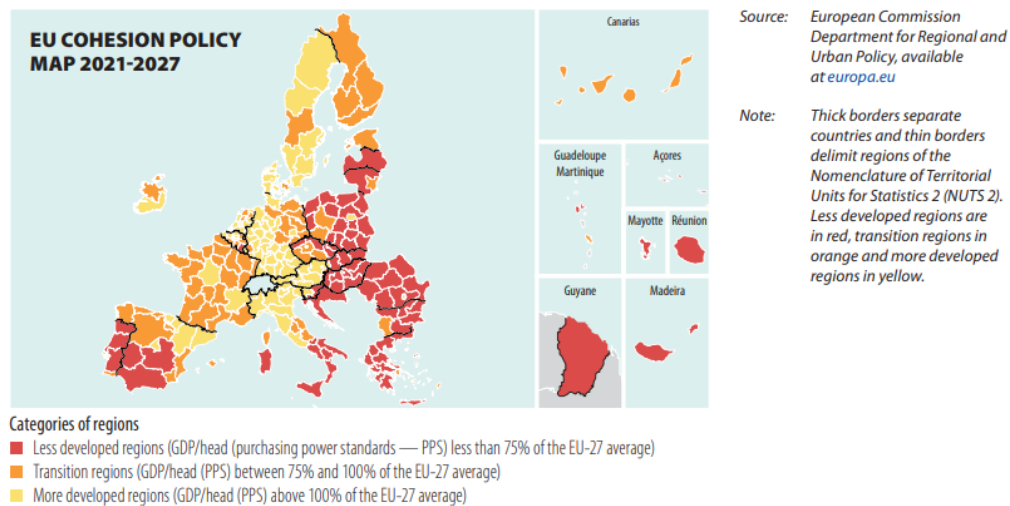
Η πολιτική συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης — της επένδυσης στις οικονομικά ασθενέστερες περιφέρειές της για να βελτιώσει το βιοτικό τους επίπεδο — στοχεύει να βοηθήσει κάθε περιοχή να αξιοποιήσει πλήρως τις δυνατότητές της, διασφαλίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ευημερία για όλα τα κράτη μέλη. Εξάλλου, η συνοχή ήταν ένας εκ των αρχικών λόγων που οδήγησαν δημιουργία της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ΕΤΕπ) το 1958 και εξακολουθεί να αποτελεί μια από τις προτεραιότητές της.

Η χρηματοδότηση συνοχής της ΕΤΕπ υποστηρίζει έργα σε περιφέρειες της ΕΕ με κατά κεφαλήν ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ) χαμηλότερο από το μέσο όρο της Ε.Ε.. Βέβαια, αυτά τα έργα, προκειμένου να χρηματοδοτηθούν θα πρέπει να εμπίπτουν σε τουλάχιστον μία από τις προτεραιότητες της ΕΤΕπ: καινοτομία (ψηφιακό και ανθρώπινο κεφάλαιο), βιώσιμες πόλεις και περιφέρειες, βιώσιμη ενέργεια και φυσικοί πόροι και μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ). Η ΕΤΕπ παρέχει δάνεια και άλλα χρηματοδοτικά μέσα για έργα και προγράμματα που προσανατολίζονται στην κοινωνική και οικονομική συνοχή. Επιπλέον, η Τράπεζα συμβουλεύει τις δημόσιες αρχές και τους φορείς υλοποίησης έργων στις λεγόμενες περιοχές συνοχής σχετικά με το πώς να βελτιώσουν την τεχνική και οικονομική ποιότητα των έργων τους, να υιοθετήσουν επιτυχημένες στρατηγικές σε τομείς όπως οι μεταφορές και το κλίμα, να ενισχύσουν τους θεσμούς τους και να προσελκύσουν χρηματοδότηση.

Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤΕ), που ιδρύθηκε το 1994 ως μέρος του Ομίλου ΕΤΕπ, διαδραματίζει επίσης σημαντικό ρόλο στη συνοχή της ΕΕ με τη διαχείριση κονδυλίων λογαριασμό των εθνικών και περιφερειακών αρχών. Τα έργα συνοχής που υποστηρίζονται από την ΕΤΕπ επιδιώκουν να αντιμετωπίσουν τις ανισότητες παρέχοντας ευκαιρίες εργασίας και εκπαίδευσης, πρόσβαση στο κοινό σε υποδομές και υπηρεσίες, καθώς και ένα υγιές και βιώσιμο περιβάλλον. Αυτό βοηθά τις οικονομίες να ευδοκιμήσουν, ενώ παράλληλα προωθείται η ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη που δεν αφήνει κανέναν πίσω.

Οι περιοχές όπου δίνεται προτεραιότητα για τη συνοχή περιλαμβάνουν τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες (με κατά κεφαλήν ΑΕΠ μικρότερο από το 75% του μέσου όρου της ΕΕ) και τις περιφέρειες σε μετάβαση (με κατά κεφαλήν ΑΕΠ μεταξύ 75% και 100% του μέσου όρου της ΕΕ), όπως ορίζονται από τον Ευρωπαϊκό

Χάρτη Συνοχής. Στον προσανατολισμό της για τη συνοχή για την περίοδο 2021-2027, η ΕΤΕπ έχει δεσμευτεί να εντείνει την υποστήριξή της για αυτές τις περιοχές. Η Τράπεζα θα αφιερώσει τουλάχιστον το 40% της συνολικής χρηματοδότησής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση σε έργα συνοχής για τις περιφέρειες κατά την περίοδο 2023-2024 και τουλάχιστον το 45% από το 2025. Τουλάχιστον το ήμισυ αυτού του μεριδίου θα διατεθεί στις λιγότερο ανεπτυγμένες της Ευρώπης περιφέρειες. Η Τράπεζα, παράλληλα, δεσμεύεται να αυξήσει το μερίδιο της δράσης της για το κλίμα και το περιβάλλον. Το επίπεδο συνοχής που έχει επιτευχθεί αποτυπώνεται στον ακόλουθο χάρτη.

Εξίσου σημαντικός είναι και ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, το οποίο έχει σχεδιαστεί για να ενισχύσει την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στοχεύει να το κάνει αυτό διορθώνοντας τις ανισοροπίες μεταξύ των περιφερειών και ενισχύοντας επενδύσεις σε μια εξυπνότερη, πιο πράσινη, πιο συνδεδεμένη και πιο κοινωνική Ευρώπη που είναι πιο κοντά στους πολίτες της. Το ταμείο χρηματοδοτεί προγράμματα με κοινή ευθύνη μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των εθνικών και περιφερειακών αρχών των κρατών μελών. Οι διοικήσεις των κρατών μελών έπειτα με τη σειρά τους επιλέγουν ποια έργα θα χρηματοδοτήσουν και αναλαμβάνουν την ευθύνη για την καθημερινή διαχείριση.

Όσον αφορά τις προτεραιότητες χρηματοδότησης, την περίοδο 2021-2027, το ταμείο ενισχύει επενδύσεις οι οποίες στοχεύουν να κάνουν την Ευρώπη και τις περιφέρειές της:

- πιο ανταγωνιστικές και πιο έξυπνες, μέσω της καινοτομίας και της υποστήριξης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και της ψηφιοποίησης και της ψηφιακής συνδεσιμότητας
- πιο πράσινες(χαμηλών εκπομπών άνθρακα)
- περισσότερο συνδεδεμένες με την ενίσχυση της κινητικότητας
- πιο κοινωνικές, υποστηρίζοντας την απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, καθώς και με την ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού
- πιο κοντά στους πολίτες, υποστηρίζοντας την τοπική ανάπτυξη και τη βιώσιμη αστική ανάπτυξη σε ολόκληρη την ΕΕ

Ανάλογα με την ευημερία τους, όλες οι περιφέρειες και τα κράτη μέλη θα επικεντρώσουν τη στήριξη σε μια πιο ανταγωνιστική και πιο έξυπνη Ευρώπη (Στόχος πολιτικής – PO 1), καθώς και σε μια πιο πράσινη μετάβαση με χαμηλές εκπομπές άνθρακα προς μια καθαρή οικονομία μηδενικού άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη (PO2), μέσω του μηχανισμού που είναι γνωστός ως «θεματική συγκέντρωση». Όλες οι περιφέρειες και τα κράτη μέλη (ΚΜ) θα συγκεντρώσουν τουλάχιστον το 30% της κατανομής τους στην PO 2 και οι πιο ανεπτυγμένες περιφέρειες ή τα κράτη μέλη θα αφιερώσουν τουλάχιστον το 85% της κατανομής τους σε PO1 και PO2. Στις περιοχές σε μετάβαση το αντίστοιχο μέγεθος διαμορφώνεται σε τουλάχιστον 40%, ενώ στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές σε 25%. Όλες οι περιφέρειες και τα κράτη μέλη θα συγκεντρώσουν επίσης τουλάχιστον το 8% των πόρων τους για την αστική ανάπτυξη που θα επιτευχθεί μέσω εταιρικών σχέσεων τοπικής ανάπτυξης με διαφορετικά εργαλεία. Οι ενέργειες στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ αναμένεται επίσης να συνεισφέρουν το 30 % της συνολικής χρηματοδότησης στους στόχους για το κλίμα.

Ιδιαίτερη βαρύτητα στο εν λόγω πλαίσιο δίνεται στο πρόγραμμα Interreg το οποίο είναι το μέσο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποστήριξη της συνεργασίας μεταξύ περιοχών και χωρών: Μια νέα γενιά προγραμμάτων Interreg εντός και εκτός της ΕΕ θα αναπτύξει περαιτέρω κοινές υπηρεσίες και θα ενισχύσει την αλληλεγγύη. Το Interreg παρέχει χρηματοδότηση για έργα μεταξύ των κρατών μελών, των εξόχως απόκεντρων περιφερειών τους, των υπό ένταξη χωρών στην ΕΕ και των γειτονικών

χωρών. Ως εκ τούτου, το 2021-2027, το Interreg θα συνεχίσει να υποστηρίζει τη διασυνοριακή κινητικότητα και τις προσπάθειες για την ανάπτυξη της προστασίας του περιβάλλοντος, των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης, των ειδικευμένων θέσεων εργασίας και της πρόσβασης σε δημόσιες υπηρεσίες για την επόμενη γενιά της ΕΕ. Το Interreg έχει αντίκτυπο στη ζωή των πολιτών σε διαφορετικά επίπεδα. Περιλαμβάνει:

- διασυνοριακή συνεργασία σε όλα τα χερσαία και θαλάσσια σύνορα της ΕΕ
- διακρατική συνεργασία, συμπεριλαμβανομένων μακροπεριφερειακών στρατηγικών και θαλάσσιων λεκανών
- τη διαπεριφερειακή συνεργασία, η οποία δημιουργεί δίκτυα και επιτρέπει σε κορυφαίες περιφέρειες να μοιράζονται τις επιτυχίες και την εμπειρία τους με άλλες περιοχές.

5.5 Εναλλακτικές δυνατότητες και Σχέδια επιβίωσης σε συνθήκες κρίσης

«Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο (άρθρο 75 περ. ε', ν. 3463/2006, Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων) αρμοδιότητα των Α' Βαθμίων ΟΤΑ στο σχεδιασμό και υλοποίηση των πολιτικών κοινωνικής φροντίδας σε τοπικό (δημοτικό) επίπεδο έχει καθορισθεί με σαφήνεια. Σ' αυτό, έχουν προστεθεί οι αρμοδιότητες από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις που μεταφέρθηκαν με το ν. 3852/2010.

Οι αρμοδιότητες αυτές θα υλοποιούνται από τη «Μονάδα Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας», η οποία θα προβλεφθεί στους υπό σύσταση Οργανισμούς Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων Ο.Τ.Α. Α' Βαθμού. Ενδεικτικά, οι αρμοδιότητες αυτές μπορούν να κατανεμηθούν στις παρακάτω επί μέρους οργανωσιακές οντότητες:

- Τμήμα Κοινωνικής Φροντίδας

Ενδεικτικές αρμοδιότητες:

- Η εφαρμογή προγραμμάτων προστασίας των οικονομικά αδυνάτων, των προσφύγων και των επαναπατριζόμενων καθώς και η παροχή άμεσης περίθαλψης ή οικονομικής ενίσχυσης σε άτομα, οικογένειες και κοινωνικές ομάδες που περιέρχονται σε κατάσταση ανάγκης εξαιτίας κοινωνικών γεγονότων ή φυσικών καταστροφών

- Η χορήγηση πιστοποιητικών οικονομικής αδυναμίας
- Εισαγωγή, σε Ιδρύματα Κοινωνικής Φροντίδας (Μονάδες Φροντίδας Ηλικιωμένων)
- Τμήμα Χορήγησης Προνοιακών Επιδομάτων

Ενδεικτικές αρμοδιότητες:

  - Η εφαρμογή προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης με την μορφή προνοιακών επιδομάτων σε άτομα με αναπηρίες διαφόρων κατηγοριών σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και σε απροστάτευτα παιδιά
  - Η εφαρμογή προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης που εφαρμόζεται στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής
- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Ενδεικτικές αρμοδιότητες:

  - Η εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης ψυχοκοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων (προσφύγων, μεταναστών, παλιννοστούντων, φυλακισμένων, υπερηλίκων κ.λ.π.)
  - Η προστασία περιθαλπόμενων σε ιδρύματα κλειστής περίθαλψης
  - Η προστασία μονογονεϊκών οικογενειών
- Τμήμα Εποπτείας–Ελέγχου, Κοινωνικών Ερευνών & Οργάνωσης της Διαβούλευσης

Ενδεικτικές αρμοδιότητες:

  - Η εποπτεία, ο έλεγχος και η ρύθμιση θεμάτων λειτουργίας ιδρυμάτων Ν.Π.Ι.Δ. κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα, ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων και Παιδικής Προστασίας καθώς και των ειδικώς αναγνωρισμένων και κοινωφελούς χαρακτήρα σωματείων και συλλόγων
  - Οργάνωση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της διαβούλευσης σε τοπικό επίπεδο
  - Οργάνωση, παρακολούθηση και αξιολόγηση της κοινωνικής δικτύωσης σε επίπεδο Δήμου
- Τμήμα Συντονισμού Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Κοινωνικών Πολιτικών και των Γραφείων Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών

Οι σχεδιαστικές και συντονιστικές λειτουργίες θα περιλαμβάνουν, ενδεικτικά:

- Την εκπόνηση και περιοδική αναπροσαρμογή ενός «Συμφώνου Κοινωνικής Πολιτικής» που θα απαρτίζεται από:
  - Εναλλακτικές προτάσεις για την αποστολή και το όραμα των αυτοδιοικητικών και των μη κυβερνητικών δομών και δράσεων Πολιτικής Κοινωνικής Φροντίδας σε επίπεδο Πρωτοβάθμιου ΟΤΑ
  - Εναλλακτικά σχέδια χρηματοδότησης (αναλογία αναδιανομής-ανταποδοτικότητας, πηγές κ.λπ.) για κάθε σενάριο
  - Προδιαγραφές και προτάσεις συνέργειας και δικτύωσης φορέων άσκησης Πολιτικής Κοινωνικής Φροντίδας όπως:
    - ✓ οι κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου
    - ✓ οι Δημοτικοί φορείς
    - ✓ οι Μ.Κ.Ο
    - ✓ οι κρατικές υπηρεσίες
    - ✓ τα αντιπροσωπευτικά σώματα των ομάδων-χρηστών
- Ο συντονισμός και παρακολούθηση των Γραφείων Κοινωνικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών περιλαμβάνει, ενδεικτικά:
  - Την υποστήριξη δημιουργίας και εύρυθμης λειτουργίας των Γραφείων ΚΥΥ στα ΚΕΠ του Δήμου
  - Την παρακολούθηση της λειτουργίας των Γραφείων ΚΥΥ
  - Την αξιολόγηση των στοιχείων από τα Γραφεία ΚΥΥ
- Τμήμα Διοικητικής και Νομικής υποστήριξης

Ενδεικτικές αρμοδιότητες είναι η παραλαβή, ταξινόμηση και διανομή της εισερχόμενης αλληλογραφίας, η αντιγραφή, επικύρωση και διεκπεραίωση των εξερχόμενων εγγράφων

Από οργανωτική άποψη, ο νέος Οργανισμός της Μονάδας (Μονάδα Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής και Πολιτικών Ισότητας) θα πρέπει να ακολουθεί σύγχρονες αρχές οριζόντιας οργάνωσης με ευελιξία και προσανατολισμό:

- σε διαλειτουργικές δομές διοίκησης των διαδικασιών

- στην ανάπτυξη συνεργιών και δικτύωσης τόσο εσωτερικά στο Δήμο, όσο και εξωτερικά με τις Υπηρεσίες και Δομές Κοινωνικής προστασίας της Περιφέρειας και του Κράτους εν γένει
- στην επίτευξη αποτελεσμάτων
- στην παροχή υπηρεσιών ποιότητας προς τους χρήστες των υπηρεσιών

Σύμφωνα με τα ανωτέρω, προτείνεται η δημιουργία Τοπικών (δημοτικών) Κοινωνικών Δικτύων με γεωγραφικό (τοπικό) και λειτουργικό (προτεραιότητα στην κοινωνική δικτύωση) προσδιορισμό¹.

Η ανάπτυξη τοπικών δικτύων κοινωνικών υπηρεσιών, όπως καταδεικνύει και η διεθνής εμπειρία, προϋποθέτει ουσιαστική αποκέντρωση αρμοδιοτήτων (με παράλληλη ύπαρξη μηχανισμών εξασφάλισης πόρων σε τοπικό επίπεδο) για την άσκηση πολιτικών κοινωνικής προστασίας, καθώς και διαδικασίες ενεργού συμμετοχής των επωφελούμενων στη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή και αξιολόγηση των πολιτικών και προγραμμάτων (σε επίπεδο δήμου, κοινότητας ή ακόμα και δημοτικού διαμερίσματος/γειτονιάς).

Οι προϋποθέσεις αυτές έχουν δημιουργηθεί με το νέο υπό εφαρμογή ρυθμιστικό πλαίσιο της Αυτοδιοίκησης (Νόμος 3852/2010):

- Μεταφορά αρμοδιοτήτων
- Μεταφορά πόρων
- Θεσμοί Διαβούλευσης
- Αναπτυξιακή προοπτική

Η σημασία της ανάπτυξης αποκεντρωμένων τοπικών δικτύων υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας για την καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού, δεν εξαντλείται στην απαιτούμενη τεχνικό-οργανωτική διάσταση, η οποία βασίζεται στην ηλεκτρονική συλλογή και επεξεργασία πληροφορίας και την ακόλουθη εξυπηρέτηση των ατόμων στις κοινωνικές υπηρεσίες². Στο επίπεδο της πρωτοβάθμιας κοινωνικής φροντίδας («δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες» - κόμβοι υποδοχής διαφόρων ομάδων εξυπηρετούμενων), η οργανωτική μορφή της

¹ Ο όρος “δίκτυο” χρησιμοποιείται κατά γενικό τρόπο και αναφέρεται σε μια ομάδα παρεμβάσεων σε διαφορετικές ομάδες στόχους (φτωχά νοικοκυριά μονίμων κατοίκων ορεινών περιοχών, μακροχρόνια άνεργοι 45 – 65 ετών, εργαζόμενοι με χαμηλές αποδοχές, τσιγγάνοι, μετανάστες, κ.λπ.).

² Άλλωστε η υποδομή και η εμπειρία υπηρεσιών εξυπηρέτησης του πολίτη με τη χρήση ηλεκτρονικής τεχνολογίας που έχουν ήδη δημιουργηθεί και λειτουργούν κατά τα τελευταία επτά έτη (π.χ. Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών), θα μπορούσε να είναι πολλαπλά χρήσιμη.

ηλεκτρονικής δικτύωσης (για την τήρηση αρχείων, την παρακολούθηση παραπομπών, τη διασύνδεση με άλλες υπηρεσίες), αποτελεί αναγκαία υποδομή.

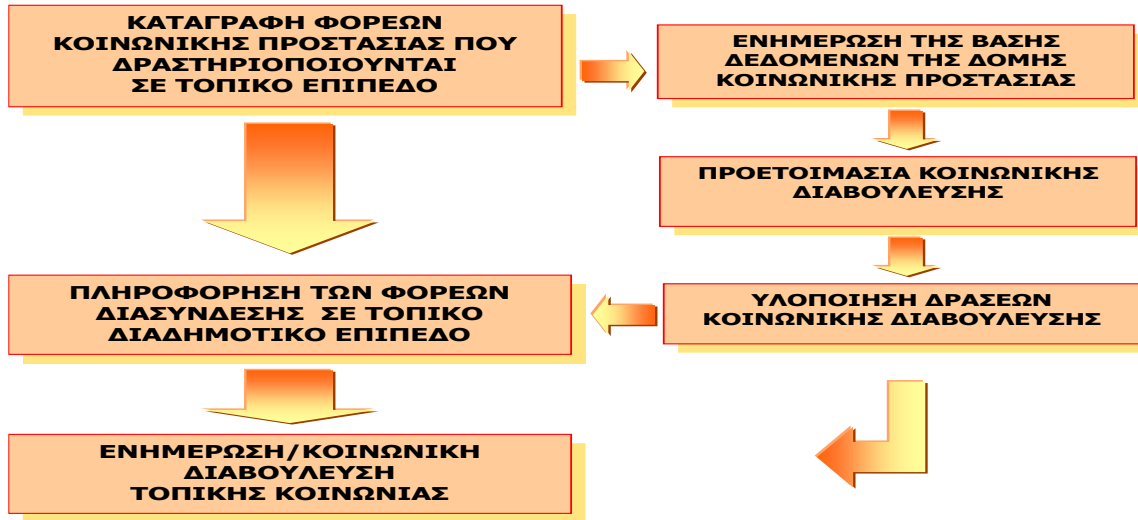
Η Δομή Κοινωνικής Προστασίας, η οποία θα λάβει τη μορφή Γραφείου Υποστηρικτικών Κοινωνικών Υπηρεσιών, θα βασίζεται στη «φιλοξενία» των θεματικών δράσεων στα λειτουργούντα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών διασφαλίζοντας την αμεσότητα και αποτελεσματικότητά τους με τη χρήση των τεχνολογιών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Η Δομή αυτή θα είναι αρμόδια για:

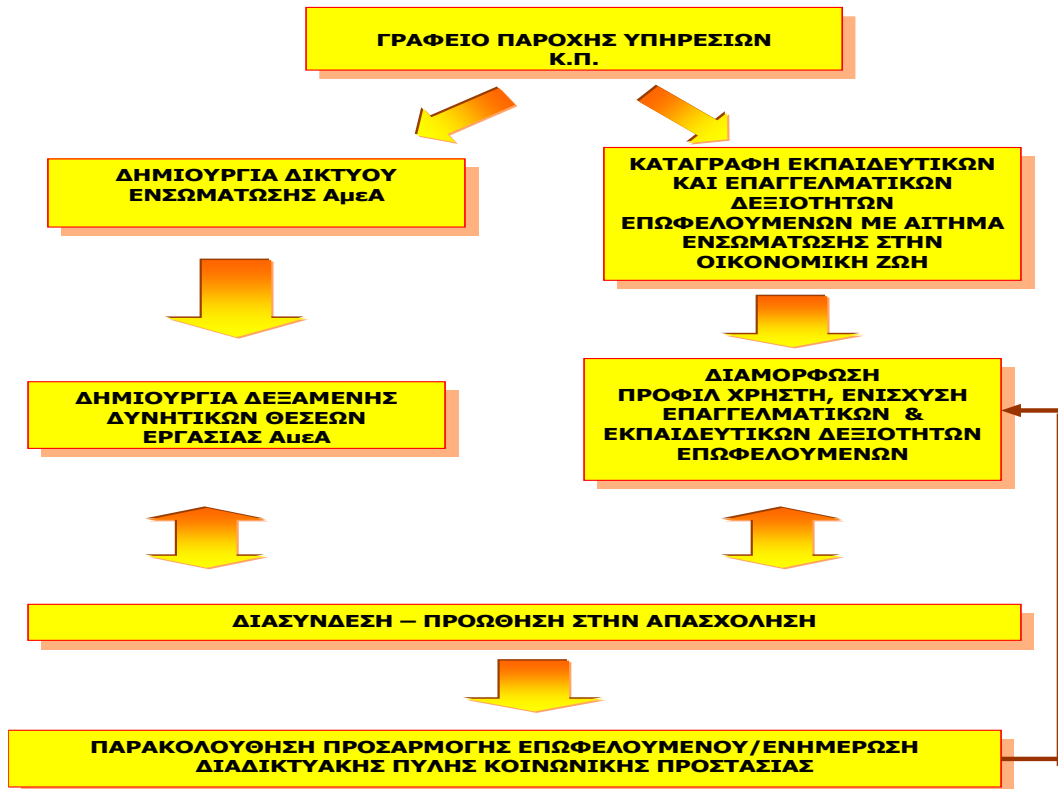
- Την Κοινωνική Δικτύωση σε τοπικό επίπεδο
- Τη δικτύωση μεταξύ των φορέων παροχής υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας σε επίπεδο Α' Βάθμιων ΟΤΑ
- Την ενίσχυση των εξατομικευμένων πολιτικών κοινωνικής προστασίας σε επίπεδο Δήμου (σχεδιασμός, προγραμματισμός, υλοποίηση, παρακολούθηση, αξιολόγηση)
- Την παροχή στοχευμένων και εξατομικευμένων υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας σε τοπικό αυτοδιοικητικό επίπεδο
- Την οργάνωση της τοπικής κοινωνικής διαβούλευσης προκειμένου να:
  - ενδυναμωθεί το τοπικό κοινωνικό κεφάλαιο
  - διασφαλισθεί η συμμετοχή των ομάδων – στόχων στη διαμόρφωση των πολιτικών και δράσεων κοινωνικής προστασίας
- Την ενίσχυση των τοπικών φορέων (δημοτικών) παροχής υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας με:
  - εντοπισμό των ανασχέσεων
  - επανεξέταση των υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας μέσω πολυεπίπεδων παρεμβάσεων
- Τη στήριξη της κοινωνικής ενσωμάτωσης σε όλες τις τοπικές (δημοτικές) πολιτικές κοινωνικής προστασίας
- Την ανάπτυξη στοχοθετημένων δικτύων συνεργασίας για συγκεκριμένες ομάδες στόχους (π.χ. ΑμεΑ, Μονογονεϊκές οικογένειες, Τσιγγάνοι, κ.ά.) μέσω ειδικής χρηματοδότησης για την ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων»

Στα διαγράμματα που ακολουθούν παρουσιάζεται ενδεικτικά η οργάνωση και η λειτουργία των Γραφείων Υποστηρικτικών Κοινωνικών Υπηρεσιών των Δήμων:

Ενδεικτική λειτουργία Δομής (Γραφείου) Κοινωνικής Προστασίας σε Δήμο

Ενδεικτική λειτουργία Δομής (Γραφείου) Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Προστασίας στο Δήμο

Εκτός από τα «Γραφεία Υποστηρικτικών Κοινωνικών Υπηρεσιών των Δήμων» τα οποία θα «φιλοξενηθούν» εντός των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών της δημοτικής ενότητας και τα οποία θα επανδρωθούν με εξειδικευμένα στελέχη, προωθείται επιπλέον η εκκίνηση της λειτουργία των «θεματικών κοινωνικών υπηρεσιών μιας στάσης (one stop – shop)».

Ουσιαστικά πρόκειται για φορείς οι οποίοι θα επικεντρώνονται, εκτός από τις συντονιστικές τους αρμοδιότητες, στη λειτουργία «θεματικών υπηρεσιών μιας στάσης (one stop-shop)» σε όλη την περιοχή ευθύνης της δημοτικής αρχής κατά αντιστοιχία με τις υπάρχουσες κατά περίπτωση ανάγκες (π.χ. «Βοήθεια στο Σπίτι, Μονάδες Ανοικτής Φροντίδας Ηλικιωμένων, ΚΑΠΗ, Λέσχες Φιλίας», κ.ά.).

Η τοπική θεματική διάσταση της «Κοινωνικής Υπηρεσίας» θα βασίζεται στη «φιλοξενία» των θεματικών δράσεων στα λειτουργούντα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών διασφαλίζοντας την αμεσότητα και αποτελεσματικότητά τους με τη χρήση των τεχνολογιών της Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης.

Η Στελέχωση της Μονάδας Άσκησης Κοινωνικής Πολιτικής

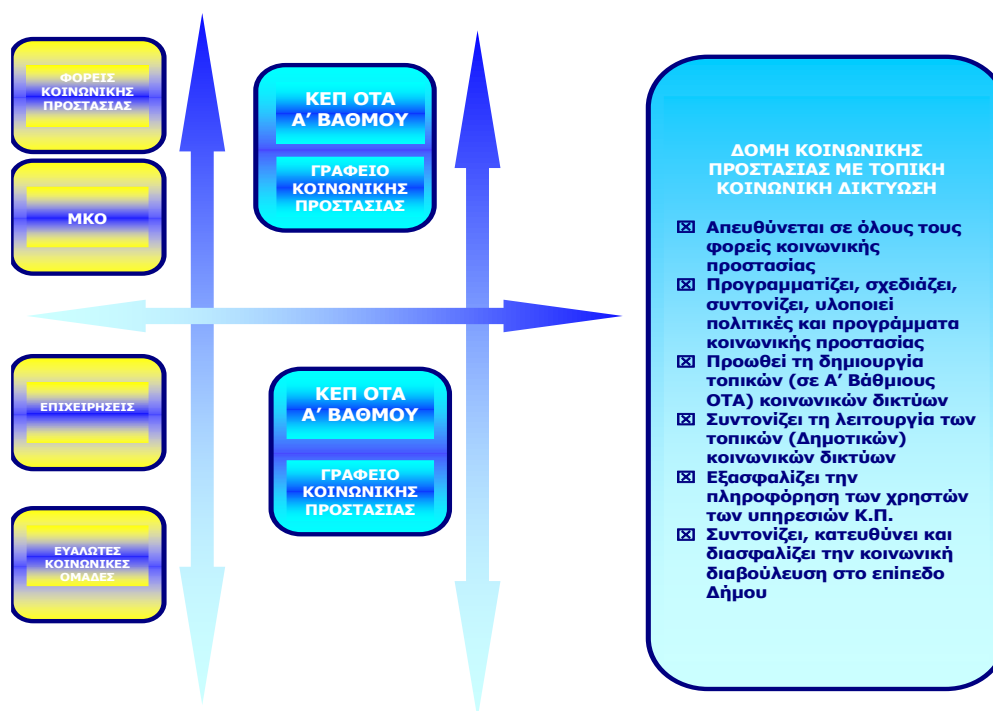
Η στελέχωση της «Κοινωνικής Υπηρεσίας του Δήμου» θα πραγματοποιηθεί με τη διαδικασία που προβλέπεται στο ν. 3852/2010 (άρθρο 257). Για την υλοποίηση των επιπρόσθετων λειτουργιών που περιεγράφηκαν ανωτέρω, οι οργανωσιακές ενότητες της Κοινωνικής Υπηρεσίας θα πρέπει να στελεχωθούν με το παρακάτω προσωπικό:

- «Διοικητικός επιστήμονας της κατηγορίας Πανεπιστημιακής (ΠΕ) ή τεχνολογικής (ΤΕ) Εκπαίδευσης»
- «Οικονομολόγος της κατηγορίας Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΠΕ)»
- «Κοινωνικοί επιστήμονες της κατηγορίας Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΠΕ) και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΤΕ)»
- «Κοινωνικοί Λειτουργοί της κατηγορίας Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης (ΠΕ) και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (ΤΕ)»
- «Νομικός, Διοικητικός επιστήμονας ή οικονομολόγος της κατηγορίας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΔΕ)»

Το πλαίσιο λειτουργίας της Δομής Κοινωνικής Προστασίας σε επίπεδο ΟΤΑ Α' Βαθμού παρουσιάζεται σχηματικά στο παρακάτω διάγραμμα:

**ΠΛΑΙΣΙΟ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΔΟΜΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΜΕ ΠΡΩΘΗΣΗ
ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ**

5.6 Κινητοποίηση και Συνεργασία με την «Κοινωνία των Πολιτών»

Τα δίκτυα παροχής υπηρεσιών αποτελούν σήμερα ένα σύγχρονο και ευέλικτο τύπο κοινωνικής οργάνωσης για την υποστήριξη της εθνικής ή τοπικής κοινωνικής πολιτικής και των αποτελεσμάτων της. Προσελκύουν ομοιογενή ή ετερογενή κοινωνικά σχήματα και οργανισμούς, ομάδες αυτοβοήθειας, ακόμα και ευαισθητοποιημένους πολίτες και επαγγελματίες. Η ενοποίηση και ενσωμάτωση τόσο της ποικιλίας όσο και της εξειδίκευσης στα πεδία δράσης αποτελούν βασικά στοιχεία της δομής τους (Στέρτσος, 2000:228). Έχουν πολλές μορφές ανάλογα με τους δηλωμένους στόχους τους. Κάθε δίκτυο έχει τη δική του ταυτότητα, όπως αυτή διαμορφώθηκε κυρίως από τους δημιουργούς και τους λειτουργούς του.

Τα εμπλεκόμενα μέρη σε αυτά τα δίκτυα έχουν κοινές επιδιώξεις και προσυμφωνημένες κοινές δεσμεύσεις; επίσης, κοινές υπευθυνότητες, οφέλη και δράσεις μέσα σε ένα προσεκτικά οργανωμένο διοικητικό πλαίσιο, στο οποίο επικρατεί η συλλογική δράση και η αλληλεγγύη. 'Λογοδοτούν' στο κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν και έχουν δεσμευτεί προς τις διάφορες ομάδες στις οποίες παρέχουν υπηρεσίες.

Η βιωσιμότητα και η επιτυχία αυτών των σύγχρονων κοινωνικών δικτύων εξαρτάται από: α) την ικανότητα των εταιριών να αναπτύσσουν καλές διαπροσωπικές σχέσεις, να εργάζονται και να δρουν από κοινού για την επίτευξη ενός στόχου και β) την επικοινωνιακή τους πολιτική καθώς και το μοντέλο λειτουργίας που επέλεξαν οι εμπλεκόμενοι για την παροχή των υπηρεσιών τους.

Ένας σημαντικός τύπος τέτοιου δικτύου αξιοποιείται για τη συνεργασία των τριών τομέων (Δημόσιου, Ιδιωτικού και Εθελοντικού) που εμπλέκονται στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη σταθεροποίηση της κοινωνικής πολιτικής. Ένα τέτοιο δίκτυο θα μπορούσε να ονομαστεί *Δίκτυο Κοινωνικής Πολιτικής*.

Τα δίκτυα κοινωνικής πολιτικής, ως σύγχρονοι κοινωνικοί οργανισμοί, μπορούν να αναπτυχθούν σε όλα τα επίπεδα της πολιτικής διοίκησης (Τοπική Αυτοδιοίκηση, Νομαρχιακή, Περιφερειακή, Εθνική, Ευρωπαϊκή) και διαδίδονται γρήγορα, κυρίως δε στο τοπικό επίπεδο.

Τα τοπικά προσανατολισμένα δίκτυα κοινωνικής πολιτικής αποτελούν ένα θετικό πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούν να αναπτυχθούν η συντονισμένη παραγωγή υπηρεσιών και η κατανομή των κοινωνικών προϊόντων αλλά και η ενεργός συμμετοχή των πολιτών και των αποδεκτών των υπηρεσιών, όταν οι τελευταίοι επιθυμούν να υποστηρίξουν τα δικαιώματά τους ή να προωθήσουν την κοινωνική συνοχή.

Φυσικά, η δικτύωση των φορέων που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες, κυρίως δε του μη κερδοσκοπικού κοινωνικού τομέα, δεν αποτελεί καινούργια πρακτική. Οι φορείς αυτοί συνεργάζονται άτυπα μεταξύ τους εδώ και πολλά χρόνια; επίσης, έχουν αναπτυχθεί επίσημες συνεργασίες για την υλοποίηση συγκεκριμένων κοινών έργων, κάτι που υποστηρίζεται από τις κοινωνικές στρατηγικές της Ε.Ε. Ακόμη, έχουν συνεταιριστεί κοινωνικοί οργανισμοί προερχόμενοι από παρόμοιους τομείς δράσης με στόχο τη διεκδίκηση κονδυλίων ή νομικών βελτιώσεων.

Όμως, τα σύγχρονα δίκτυα κοινωνικής πολιτικής που εκπροσωπούν και τους τρεις τομείς απαιτούν αναβαθμισμένες ικανότητες διοίκησης, εξειδικευμένη λειτουργία, συνεχή αξιολόγηση, σωστή εκπαίδευση και αξιοποίηση όλων των εμπλεκόμενων μερών και του προσωπικού. Μία πρωταρχική φιλοδοξία αυτών των νέων κοινωνικών οργανισμών είναι να αποκτήσουν δύναμη μέσα στα υπάρχοντα πολιτικά και οικονομικά πλαίσια, ακόμα και να ανταγωνιστούν το κράτος και τη

Βιομηχανία στον αγώνα τους ν' αντιμετωπίσουν τους απειλητικούς κοινωνικούς κινδύνους και τη φτώχεια (Δ. Ιατρίδης, 2004:201-202).

Οι πολίτες και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διαδραματίζουν, δίχως αμφιβολία, έναν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στα πλαίσια της άσκησης πολιτικής βοηθώντας τους δημόσιους θεσμούς να γίνουν πιο διαφανείς, υπεύθυνοι και χωρίς αποκλεισμούς στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, τις υπηρεσίες και τα έργα τους. Ενισχύοντας τη θεσμική λογοδοσία και, συνεπώς, υποστηρίζοντας τη χρηστή διακυβέρνηση, οι άτυπες ομάδες πολιτών και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (ΟΚΠ) κάνουν τις κυβερνήσεις να ανταποκρίνονται περισσότερο στις απαιτήσεις της κοινωνίας. Ως εκ τούτου, μια ζωντανή κοινωνία των πολιτών αποτελεί βασικό και ουσιαστικό συστατικό των δημοκρατικών κοινωνιών και των βιώσιμων, χωρίς αποκλεισμούς και αποτελεσματικά διοικούμενων οικονομιών.

Τα τελευταία χρόνια, τα καινοτόμα πρότυπα συμμετοχής των πολιτών, αυτοοργάνωσης και κοινωνικής κινητοποίησης γίνονται όλο και πιο διαδεδομένα. Στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο, γινόμαστε μάρτυρες πολλών νέων μορφών πολιτικού ακτιβισμού, οι οποίες είναι πιο συμμετοχικές, ανεπίσημες, τοπικές, εστιασμένες σε θέματα και ευρέως δικτυωμένες. Οι πολίτες δεν θέλουν πλέον να είναι παθητικοί παρατηρητές εντός των μαζικών οργανώσεων, αλλά φιλοδοξούν να διαμορφώνουν τα αποτελέσματα και να διαδραματίζουν πιο ενεργό και συμμετοχικό ρόλο στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Έτσι, συγκεντρώνονται σε τοπικές ομάδες με ανεπίσημους τρόπους — με τη συμβολή και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης — προκειμένου να συζητήσουν και να αντιμετωπίσουν συγκεκριμένα προβλήματα.

Αν και οι ομάδες πολιτών και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών έχουν τεράστιες δυνατότητες να βελτιώσουν τις κοινωνίες και τις οικονομίες, αντιμετωπίζουν επίσης σημαντικές ανάγκες και προκλήσεις, όπως η ανεπάρκεια πόρων, σε ορισμένες χώρες η κακή πρόσβαση σε πληροφορίες και τα περιοριστικά πολιτικά και νομικά περιβάλλοντα. Αυτές οι προκλήσεις συχνά εμποδίζουν τις ομάδες πολιτών να συνεργαστούν εποικοδομητικά με τους δημόσιους θεσμούς.

Σε κάθε περίπτωση, μπορούν να εντοπιστούν διάφορα επίπεδα βέλτιστης πρακτικής για την αναβάθμιση της συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών τα οποία εκτείνονται στους ακόλουθους άξονες:

- Επικοινωνία και διαφάνεια των πληροφοριών σχετικά με έργα και υπηρεσίες, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα.

- Διάλογος — συμμετοχή σε διάλογο με πολίτες και ομάδες πολιτών, τόσο όσον αφορά τα στρατηγικά ζητήματα, όσο υποδεέστερο επίπεδο σε σχέση με συγκεκριμένα έργα και υπηρεσίες.
- Διαβουλεύσεις — διεξαγωγή επίσημων διαβουλεύσεων με πολίτες και ομάδες πολιτών σε σχέση με σημαντικά θεσμικά στρατηγικά ζητήματα, έργα και υπηρεσίες.
- Συνεργασία και εταιρικές σχέσεις —συνεργασία, ευαισθητοποίηση και μεταφορά γνώσης σε ομάδες τοπικής κοινότητας (συμπεριλαμβανομένων άτυπων ομάδων πολιτών).

Από την πλευρά της κοινωνίας των πολιτών, καινοτόμες και πολλά υποσχόμενες δραστηριότητες πολιτών και ομάδων πολιτών αναδύονται από τη χρήση των νέων τεχνολογιών πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ), καθώς και από ένα μεταβαλλόμενο πρότυπο βελτιωμένης συνεργασίας της κοινωνίας των πολιτών με τον επιχειρηματικό κόσμο.

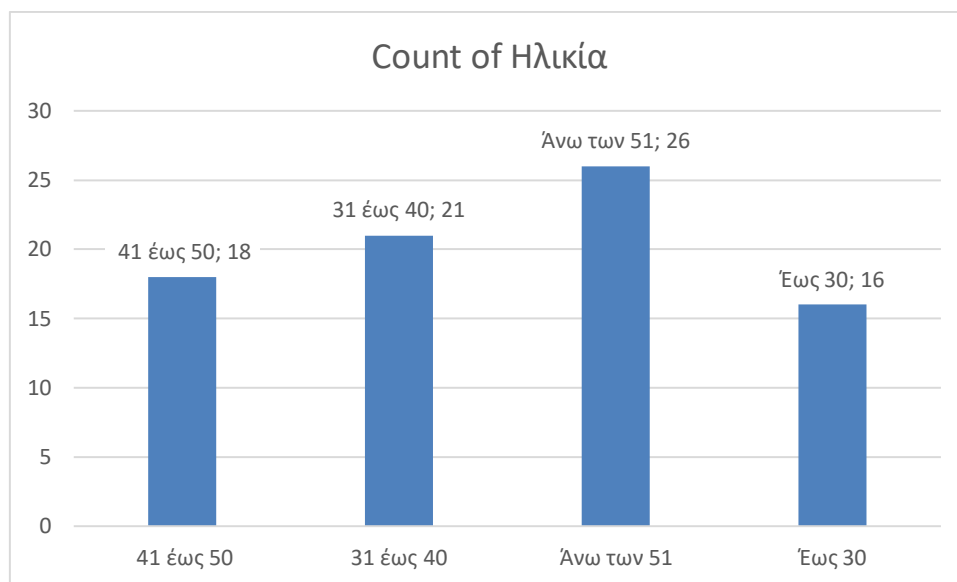
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

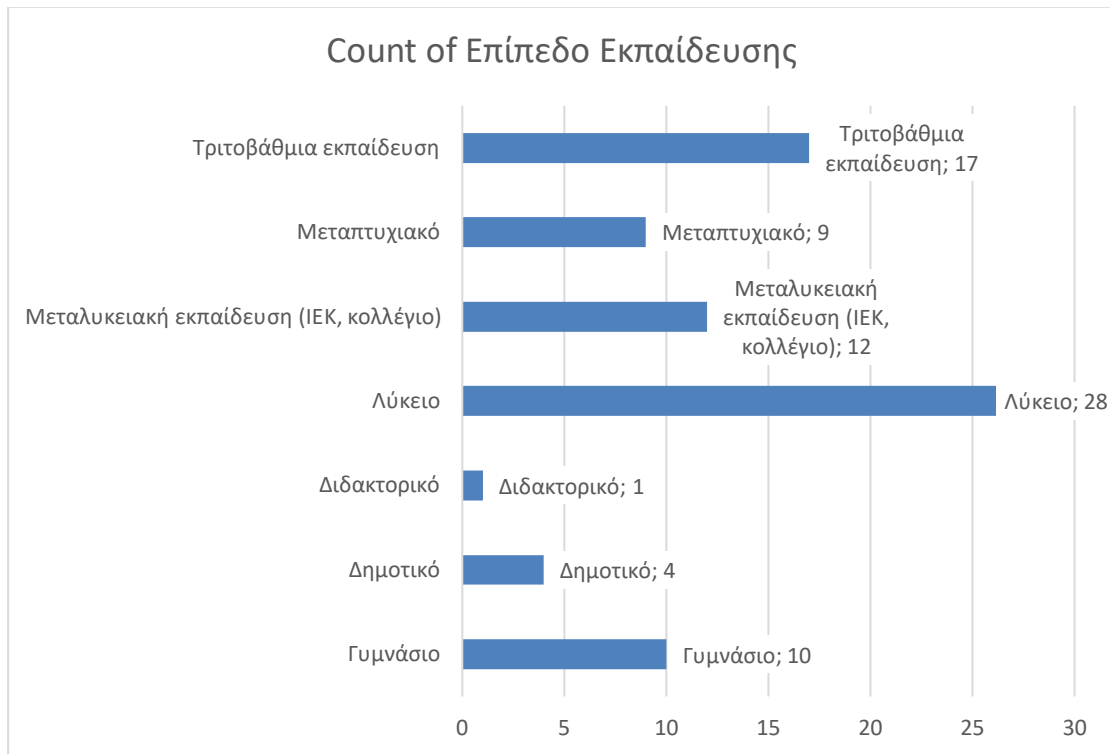
Έχοντας αναλύσει το προφίλ του Δήμου Σπάρτης, στο παρόν κεφάλαιο πραγματοποιείται η επεξεργασία των δεδομένων τα οποία συλλέχθηκαν μέσω του ερωτηματολογίου. Αρχικά αναλύονται τα δημογραφικά στοιχεία του δείγματος και εν συνεχεία διενεργείται η στατιστική ανάλυση.

6.1 Δημογραφικά στοιχεία

Στην παρούσα έρευνα συμμετείχαν συνολικά 81 άτομα, η ηλικιακή σύνθεση των οποίων δίνεται στο παρακάτω διάγραμμα. Όπως παρατηρούμε, υπάρχει μια σχετικά ισομοιρασμένη κατάσταση με 26 άτομα είναι άνω των 51 ετών, 21 άτομα μεταξύ 31 και 40, 18 άτομα μεταξύ 41 και 50 και 16 άτομα έως 30 ετών. Ακολούθως δίνεται το επίπεδο εκπαίδευσης των συμμετεχόντων.

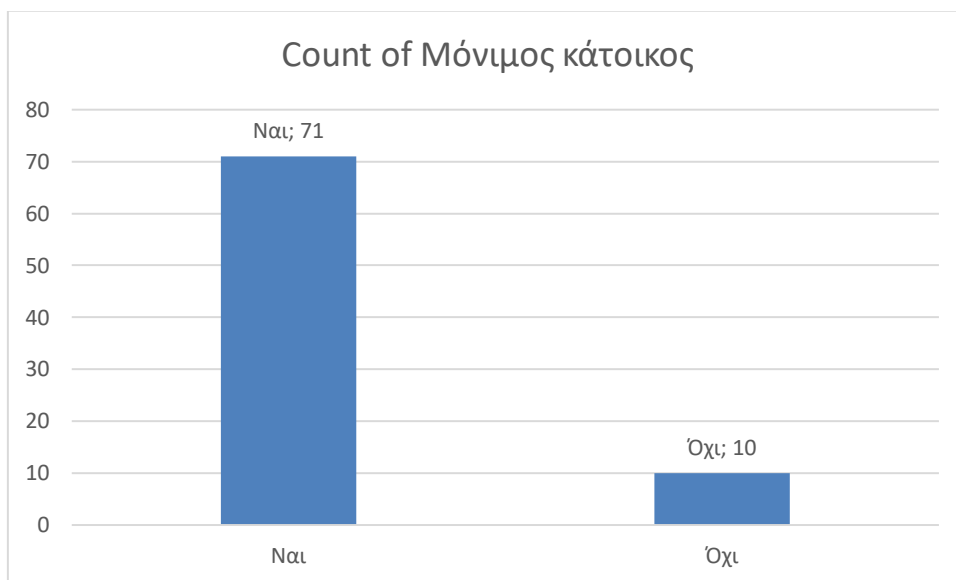

Σχήμα 4: Ηλικία συμμετεχόντων

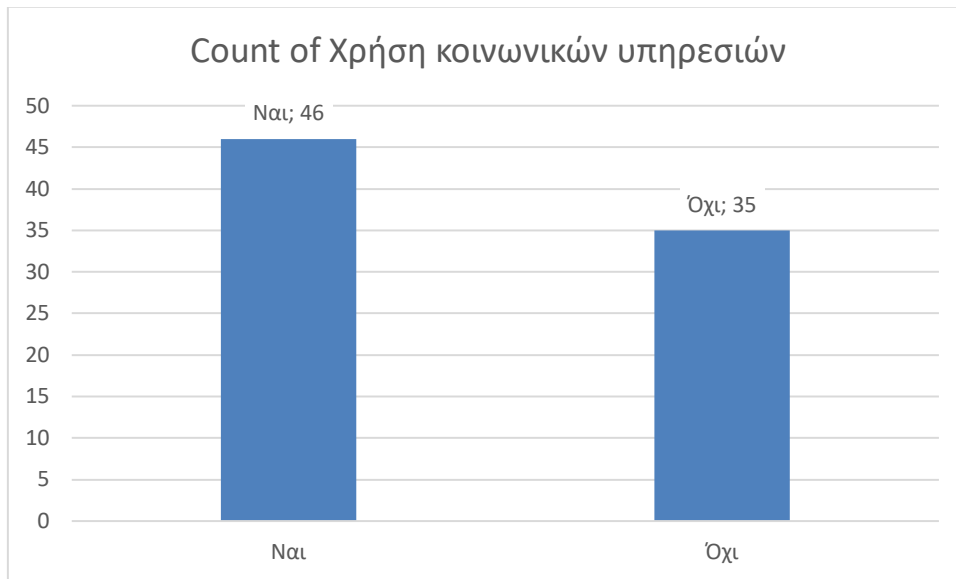

Σχήμα 5: Επίπεδο εκπαίδευσης συμμετεχόντων

Στη συντριπτική τους πλειοψηφία (71 από τα 81 άτομα) οι συμμετέχοντες είναι κάτοικοι του Δήμου Σπάρτης. Παρά ταύτα, αρκετοί λιγότεροι είναι αυτοί οι οποίοι έχουν κάνει χρήση κάποιας κοινωνικής υπηρεσίας του Δήμου όπως ΚΑΠΗ ή βρεφονηπιακοί σταθμοί.

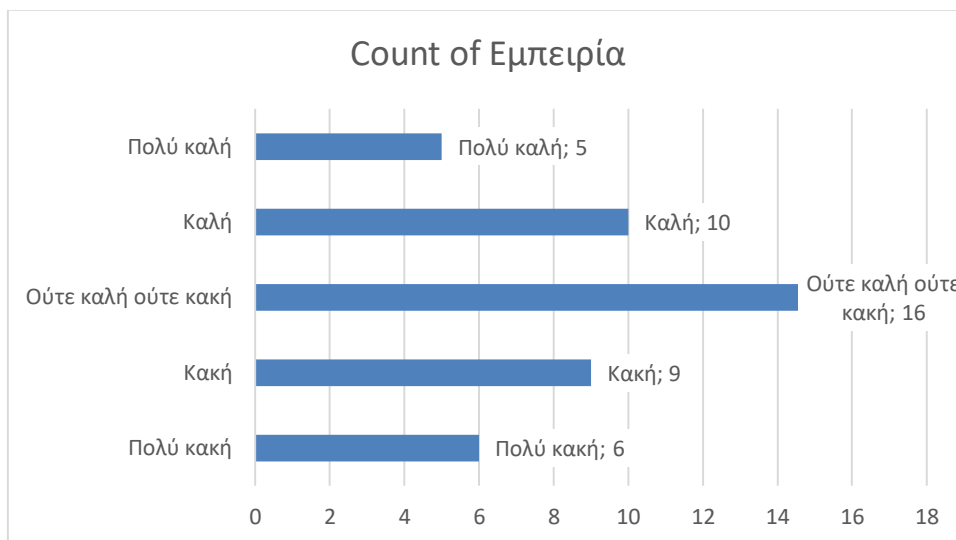

Σχήμα 6: Μόνιμοι κάτοικοι

Σχήμα 7: Χρήση κοινωνικών υπηρεσιών

Όσον αφορά το επίπεδο ικανοποίησης από όσους χρησιμοποίησαν έστω και μία φορά κάποια κοινωνική υπηρεσία του δήμου, δεν παρατηρείται κάποια συγκεκριμένη τάση προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση.

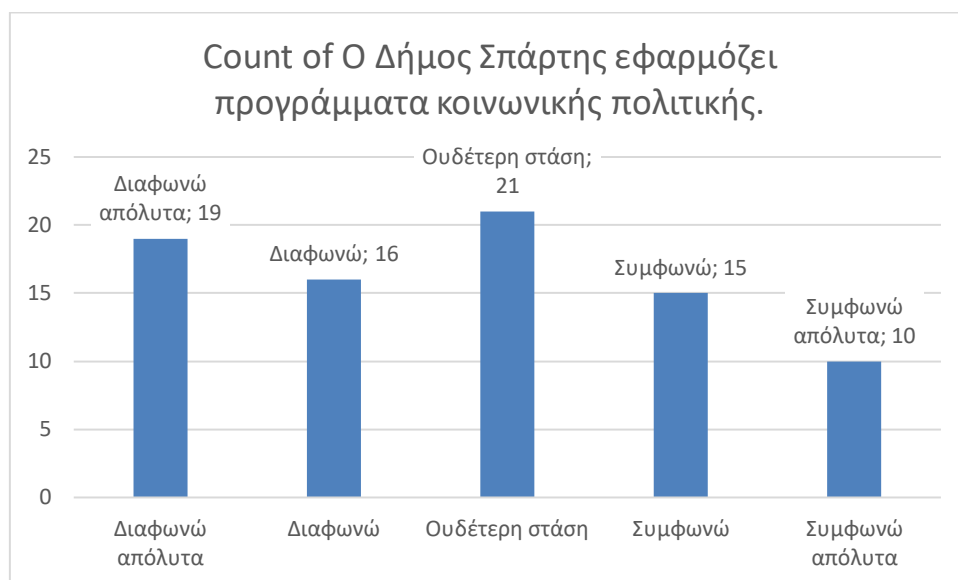

Σχήμα 8: Εμπειρία από τη χρήση κοινωνικής υπηρεσίας

6.2 Στατιστική ανάλυση

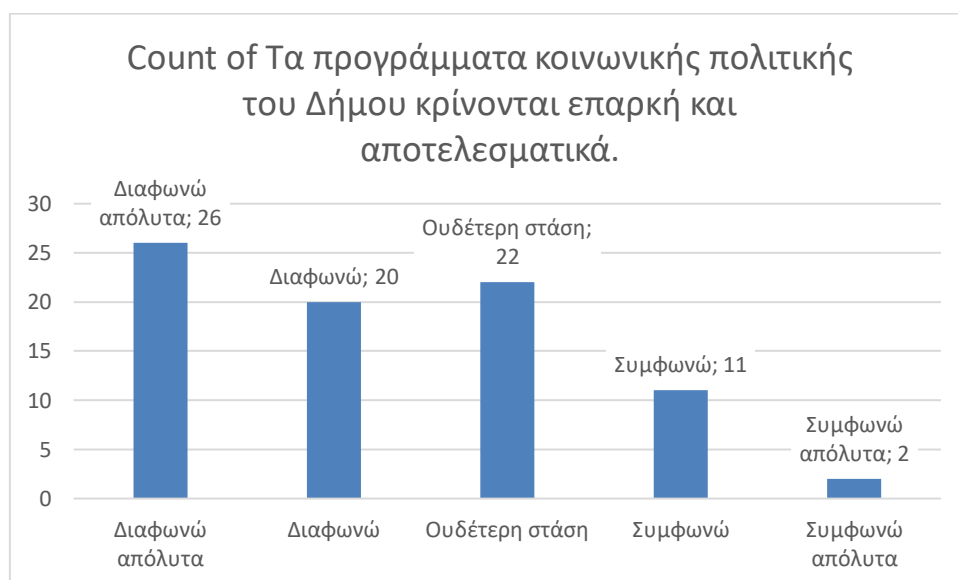
Εν συνεχεία πραγματοποιείται η στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων της παρούσας μελέτης όσον αφορά τις στάσεις και τις αντιλήψεις των συμμετεχόντων επί της κοινωνικής πολιτικής του Δήμου Σπάρτης. Αρχής γενομένης από το ερώτημα εάν

ο Δήμος εφαρμόζει προγράμματα κοινωνικής πολιτικής, οι συμμετέχοντες δε φαίνεται να εκφράζουν κάποια συγκεκριμένη άποψη αν και οι περισσότεροι τείνουν να διαφωνούν.

Σχήμα 9: Ο Δήμος Σπάρτης εφαρμόζει προγράμματα κοινωνικής πολιτικής.

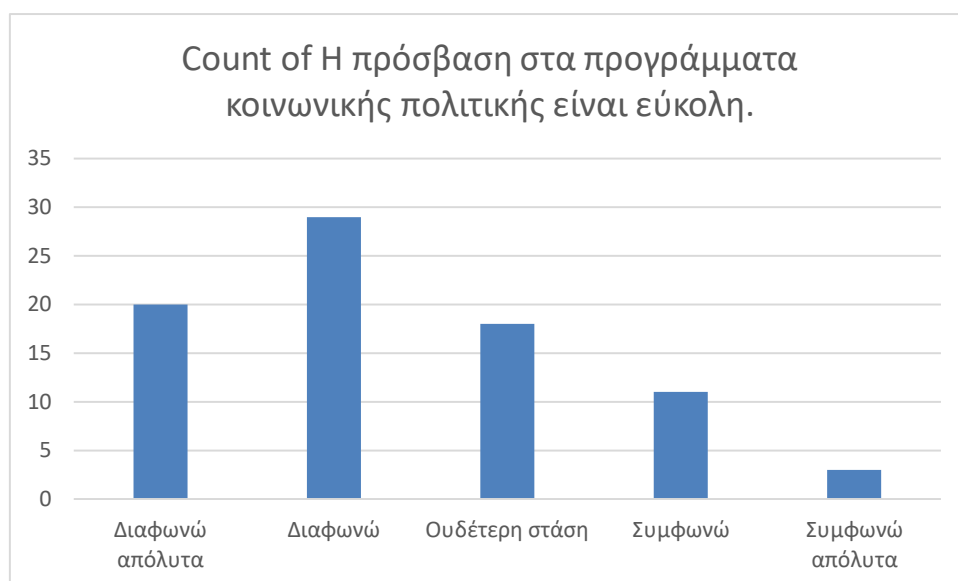
Στον αντίποδα, παρατηρείται μια σύμπτωια απόψεων αναφορικά με το εάν τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του δήμου κρίνονται επαρκή και αποτελεσματικά με την πλειοψηφία να εκφράζει εντελώς αντίθετη άποψη.

Σχήμα 10: Τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του Δήμου κρίνονται επαρκή και αποτελεσματικά.

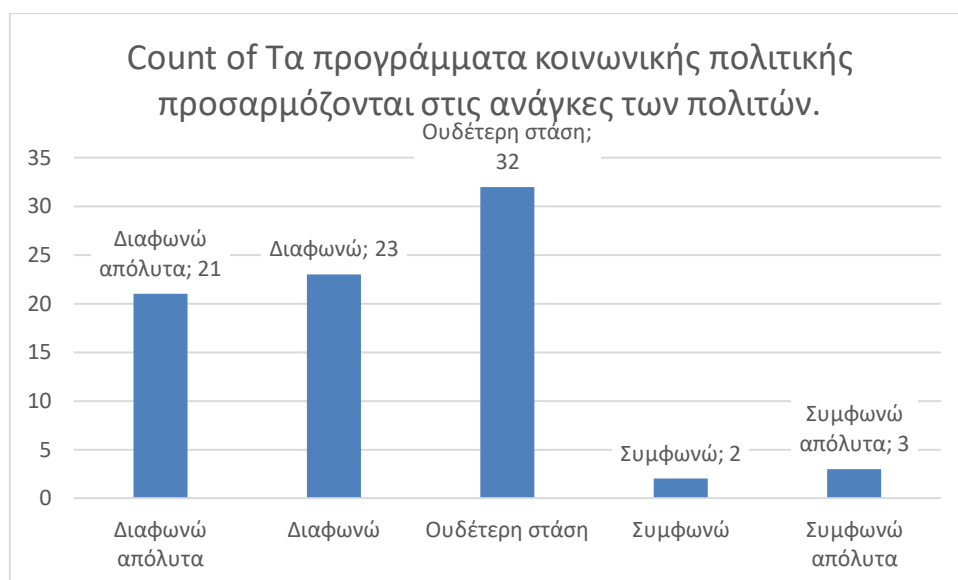

Παρόμοιο είναι το μοτίβο των απαντήσεων και όσον αφορά την πρόσβαση στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής, η οποία θεωρείται εν γένει δύσκολη.

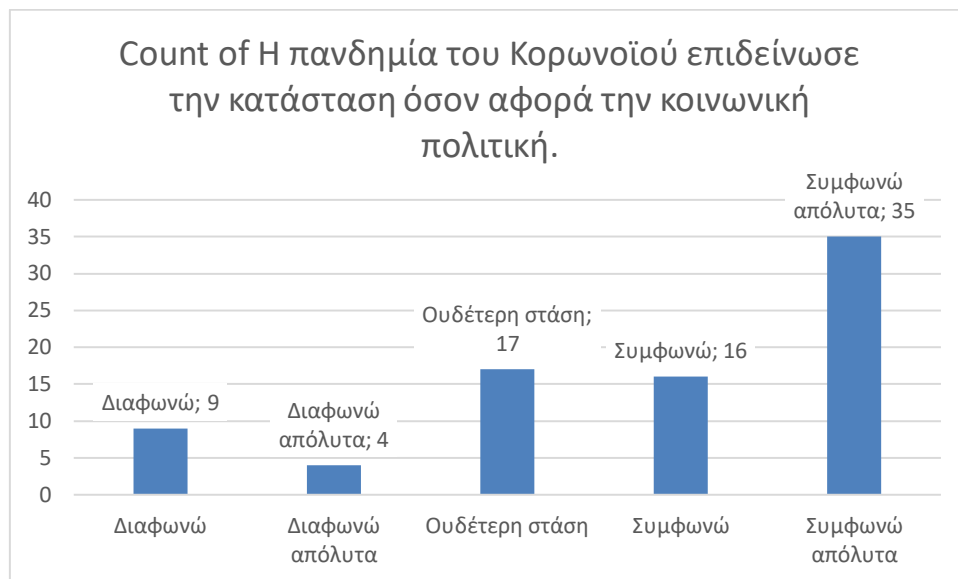
Σχήμα 11: Η πρόσβαση στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής είναι εύκολη.

Σε κάθε περίπτωση, είναι εμφανές πως τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής επουδενί δεν προσαρμόζονται στις ανάγκες των πολιτών.

Σχήμα 12: Τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής προσαρμόζονται στις ανάγκες των πολιτών.

Κλείνοντας, η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων ενστερνίζεται την άποψη πως η πανδημία της νόσου Covid-19 επιδείνωσε την κατάσταση όσον αφορά την κοινωνική πολιτική.

Σχήμα 13: Η πανδημία του Κορωνοϊού επιδείνωσε την κατάσταση όσον αφορά την κοινωνική πολιτική.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι ραγδαίες δημογραφικές και οικονομικές εξελίξεις των τελευταίων δεκαετιών έχουν επιφέρει μια σειρά από δομικές αλλαγές στον ιστό των σύγχρονων κοινωνιών, διαταράσσοντας σημαντικά τις ισορροπίες σε όλα τα επίπεδα. Ο υπερπληθυσμός, η έντονη αστικοποίηση και οι μεταναστευτικές ροές έχουν δημιουργήσει μια «ασφυκτική» ατμόσφαιρα στα αστικά κέντρα. Στις δεδομένες συνθήκες εκ των πραγμάτων η κοινωνική πολιτική τίθεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος, ιδιαίτερα δε όσον αφορά τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, δεδομένες και της προτεραιότητας που δίνεται στην περιφερειακή ανάπτυξη και την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση στα πλαίσια της Ε.Ε.

Η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα υπήρξε ανέκαθεν ελλειμματική ως προς το να παρέχει ουσιαστική κοινωνική προστασία και ένα δίκτυ ασφαλείας προς τους πολίτες ενάντια στη φτώχεια και στη διαχείριση κοινωνικών κινδύνων. Αντίθετα η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Ελλάδα υπήρξε ένας θεσμός με βαθιές ιστορικές ρίζες και μακράιωνη πορεία με στόχευση όμως στα κοινά και στα συλλογικά ζητήματα των τοπικών κοινωνιών και όχι στην ταύτιση εξατομικευμένων κοινωνικών προβλημάτων και ζητημάτων. Μόλις τα τελευταία χρόνια Κοινωνική Πολιτική και Τοπική Αυτοδιοίκηση συναντιούνται μέσα από τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις και την αποκέντρωση της διαχείρισης και λειτουργίας πολλών υπηρεσιών του κοινωνικού τομέα. Η πρόσφατη οικονομική κρίση οδήγησε σε σημαντικές αλλαγές και στα δύο πεδία και επέτεινε την ανάγκη οργάνωσης υπηρεσιών κοινωνικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο, κοντά στους πολίτες που τις έχουν ανάγκη.

Η παρούσα εργασία ανέλυσε την υπάρχουσα κατάσταση όσον αφορά την κοινωνική πολιτική στους ΟΤΑ και τις τάσεις που διαμορφώνονται. Εξάλλου, καθίσταται σαφές πως οι δράσεις κοινωνικού περιεχομένου είναι άρρηκτα συνδεδεμένες με τις επικρατούσες συνθήκες και τις ανάγκες κάθε εποχής και περιοχής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Bazan, D., Nowicki, M., & Rzymiski, P. (2021). Medical Students as the volunteer workforxe during the Covid-19 Pandemic: Polish experience. *International Journal of Disaster Risk Reduction* , 102-109.
- Brady, D. (2009). *Rich democracies, poor people: How politics explain poverty*. Oxford: Oxford University Press.
- Chancel, L., Piketty, T., Saez, E. & Zucman, G. (2021). *World inequality report 2022*.
- Dedopoulou, A., Malavazos, T., M., M., & Sarafis, P. (2019). The social security system in Greece and social justice in the field of health. *Interdisciplinary Health Care*, 11(1), 29-42.
- Epstein. G. (2005). *Financialization and the World Economy*. Edgar Elgar: Northampton, MA.
- Esping-Andersen, G. (1990). *Three Worlds of Welfare Capitalism*. Cambridge: Polity Press
- Hoy, Christopher & Sumner, A. (2020). *Growth with Adjectives: Global Poverty and Inequality after the Pandemic (Vol. 537)*. Center for Global Development.
- Huber, E. & Stephens, J.D. (2001). *Development and crisis of the welfare state: parties and policies in global markets*. Chicago: The University of Chicago Press
- Kanbur, R. (2019). Inequality in a global perspective. *Oxford Review of Economic Policy* 35(3): 431–444
- Kenworthy, L. (2011). *Progress for the Poor*. Oxford: Oxford University Press.
- Kinder, F., & Harvey, A. (2021). Covid-19: the medical students responding to the pandemic. *British Medical Journal*, .
- Korpi, W. (1983). *The democratic class struggle*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Korpi, W. & Palme, J. (1998). The paradox of redistribution and strategies of equality: Welfare state institutions, inequality, and poverty in the Western countries. *American sociological review* 63(5): 661–687.
- Lachance, E. (2020). Covid-19 and its impact on volunteering: Moving Towards Virtual Volunteering. *Leisure Sciences*, .

- Lakner, C., Mahler, D.G., Negre, M. & Prydz, E.B. (2020). How much does reducing inequality matter for global poverty? (Global Poverty Monitoring Technical Note No. 13). Washington DC: World Bank.
- Moller, S., Huber, E., Stephens, J.D., Bradley, D. & Nielsen, F.F. (2003). Determinants of Relative Poverty in Advanced Capitalist Democracies. *American Sociological Review* 68(1): 22–51.
- Pickell, Z., Gu, K., & Williams, A. (2020). Virtual volunteers: the importance of restructuring medical volunteering during the Covid-19 pandemic. *Medical Humanities*, .
- Stockhammer, E. (2004). Financialisation and the slowdown of accumulation, *Cambridge Journal of Economics*, 28(5): 719-741. DOI : 10.1093/cje/beh032
- UN. (2015). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. New York: United Nations.
- Wilensky, H.L. (1975). *The Welfare State and Equality: Structural and Ideological Roots of Public Expenditure*. Berkeley and Los Angeles: University of California Press.
- Ευρωπαϊκή Ένωση. (2023, 01 02). Κοινωνική ασφάλιση. Ανάκτηση από <https://europa.eu/>: https://europa.eu/youreurope/business/human-resources/social-security-health/social-security/index_el.htm
- Μενή, Α., Αποστολάκης, Ι., & Σαράφης, Π. (2021). Η ύπαρξη κράτους πρόνοιας στο πλαίσιο της μακροχρόνιας φροντίδας στην Ελλάδα. *Το Βήμα του Ασκληπιού*, 20(4), 437-449.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Το παρόν ερωτηματολόγιο χρησιμοποιείται ως εργαλείο έρευνας στα πλαίσια της διπλωματικής μου εργασίας με τίτλο «Οι Ευρωπαϊκές Κατευθύνσεις για την Κοινωνική Πολιτική και η Προσαρμογή τους σε Επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης: Η Περίπτωση του Δήμου Σπάρτης» για το Π.Μ.Σ. Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Τα δεδομένα τα οποία συλλέγονται θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς και θα διασφαλισθεί η ανωνυμία των απαντήσεων.

Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων

Περικλής Λαμπρινός

ΜΕΡΟΣ Α – ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Ποια είναι η ηλικία (έτη) σας;

Έως 30
των 51

31 έως 40

41 έως 50

Άνω

2. Ποιο είναι το επίπεδο εκπαίδευσης;

Δημοτικό

Γυμνάσιο

Λύκειο

Μεταλυκειακή εκπαίδευση (ΙΕΚ, κολλέγιο)

Τριτοβάθμια εκπαίδευση

Μεταπτυχιακό

Διδακτορικό

3. Είστε μόνιμος κάτοικος του Δήμου;

Ναι

Όχι

4. Στο δήμο λειτουργούν ΚΑΠΗ, βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ. Έχετε κάνει ποτέ χρήση κάποιας από αυτές υπηρεσίες;

Ναι Όχι**5. Ποιά ήταν η εμπειρία σας;** Πολύ κακή Κακή Ούτε καλή ούτε κακή Καλή Πολύ καλή**ΜΕΡΟΣ Β – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ**

(Αποτυπώστε με Χ την άποψη σας επί κάθε μιας πρότασης που αποτυπώνεται παρακάτω:)

	Κατά τη γνώμη σας:	Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Ουδέτερη στάση	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
6.	Ο Δήμος Σπάρτης εφαρμόζει προγράμματα κοινωνικής πολιτικής.	☐	☐	☐	☐	☐
7.	Τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής του Δήμου κρίνονται επαρκή και αποτελεσματικά.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	Η πρόσβαση στα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής είναι εύκολη.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	Τα προγράμματα κοινωνικής πολιτικής προσαρμόζονται στις ανάγκες των πολιτών.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	Η πανδημία του Κορωνοϊού επιδείνωσε την κατάσταση όσον αφορά την κοινωνική πολιτική.	☐	☐	☐	☐	☐

11. Υπάρχει κάτι επιπλέον που επιθυμείτε να σημειώσετε ή να παρατηρήσετε αναφορικά με το υπό μελέτη φαινόμενο;
